

PROGRAM AKIŐI
CONGRESS PROGRAM

TESAM III. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ
PROGRAM AKIŐI

09:00 - 09:30 KAYIT

09:30 - 10:00 AÇILIŐ VE PROTOKOL KONUŐMALARI

1. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (10:00 - 12:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK
VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Kasımcıan SADIKOV (Taşkent Devlet ŐarkıŐinaslık Enstitüsü)

TÜRK DÜNYASININ MİLLİ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE
SİYASİ, İDEOLOJİ VE MANEVİ FAKTÖRLER

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVİSİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE
KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI VE TÜRK OCAKLARI

Dr. Cezmi BAYRAM (İstanbul Türk Ocakları)

-ÖĞLE YEMEĞİ 12:00 - 13:00-

2. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (13:00 - 14:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet YÜCE
(Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

KAFKASYA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN NUFUZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

-KAHVE ARASI 14:30 - 15:00-

3. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (15:00 - 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU

Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -Kültür-Teoloji İlişkileri Bağlamında Bir Tartışma-

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

4. OTURUM
AVRASYA SALONU (15:00 - 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ

Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTDE KUŞAK DEĞİŞİMİ

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

JEOPOLITICAL OVERVIEW FROM TURKEY

Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ STRATEJİK VARLIĞI

Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

5. OTURUM
SEMİNER SALONU (15:00 - 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

AZERBAYCAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE’NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI AVRASYA’DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

2.GÜN
12 Ekim 2018

6. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ekrem KALAN (Kocaeli Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN’DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN’IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU (Marmara Üniversitesi)

TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

7. OTURUM
AVRASYA SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

ERMENİSTAN’IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE VE AZERBAYCAN’A KARŞI TUTUMU

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

ERMENİ AÇILIMI’NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

AZERBAYCAN - TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK TAHLİLİ

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİNDE AZERBAYCAN-ÖZBEKİSTAN İLİŞKİLERİ

Arş. Gör. Günel ASADOVA (Azerbaycan Devlet Tarım Üniversitesi)

8. OTURUM
SEMİNER SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

AVRASYA’NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ UNSURLARI

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

1870’LERDE RUSYA VE ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

KAFKASYA’DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE’YE ETKİLERİ

Dr. Neşe KEMİKSİZ (ANKA ENSTİTÜSÜ)

NUCLEAR ADVENTURE OF KAZAKHSTAN: A MODEL FOR TURKIC STATES

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

-KAHVE ARASI 10:30 - 11:00-

**9. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU? (Türk - Rus İlişkilerinin Geleceği)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA (Kazan Federal Üniversitesi)

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

**10. OTURUM
AVRASYA SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

2023 YOLUNDA TÜRKİYE - TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK'TEN ÇİN'E TÜRK BİRLİĞİ

Dr. Hasan ACAR (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

**11. OTURUM
SEMİNER SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER ÜZERİNDEN OKUMAK

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

TÜRK-SİYASİ DÜŞÜNCESİNDE MEŞRÛİYET KAYNAĞI OLARAK MÂTURİDİLİK

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

**12. OTURUM
SİNEMA SALONU (11:00 - 12:30)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASI MESELELERİNE BAKIŞI

Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

GAGAUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI: BALKAN YARIMADASI'NDA, BUCAK'TA VE DİĞER YERLERDE

Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL YAPININ GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul üniversitesi)

LOZAN'DA BIRAKILANLAR:BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

-ÖĞLE YEMEĞİ 12:30 - 14:30-

**13. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işıl ÇETİN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA (İstanbul Arel Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

**14. OTURUM
AVRASYA SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

MERKEZ ÇEVRE İLİŞKİSİNDE MERKEZİN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAJCAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

TÜRK KONSEYİ: LİNGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

**15. OTURUM
SEMİNER SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI

Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETSEL SİSTEMİN VE KÜLTÜREL YAPININ ANALİZİ

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKETİ ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)
Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

**TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA
VE KAFKASYA'DA 'VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN' GELECEĞİ**

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

**16. OTURUM
SİNEMA SALONU (14:30 - 16:00)**

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

**DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE'NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ
İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

**TÜRKİYE-AZERBAYCAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞBİRLİĞİ
SÜREÇLERİNİN ANALİZİ**

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞGABYLOV (Gumilyov Eurasian Devlet Üniversitesi)

-KAHVE ARASI 16:00 - 16:30-

**KAPANIŞ OTURUMU
BOĞAZIÇI SALONU (16:30 - 17:30)**

Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkılaşlık Enstitüsü)

1. OTURUM

BOĞAZIÇI SALONU (10:00 – 12:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkînaslık Enstitüsü)

TÜRK DÜNYASININ MİLLİ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE SİYASİ, İDEOLOJİ VE MANEVİ FAKTÖRLER

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVİSİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI VE TÜRK OCAKLARI

Dr. Cezmi BAYRAM (İstanbul Türk Ocakları)

BİLDİRİ ÖZLERİ
ABSTRACTS

SOVYET İDEOLOJİSİ VE TÜRKİSTAN AYDINLARI

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Dil ve kültür ile az da olsa uğraşan diktatörler ve ceberutlar, bu işi o milletin dil hürriyetine müdahaleye kadar götürmüşlerdir, diyen Nihat Sami Banarlı'nın bu cümlesi, Stalin dönemindeki Türk boylarının dil ve edebiyat dünyasına çarpıcı bir dokunuştur. Rusya'nın sömürge düzeninin diğer sömürgeci devletlere göre farklı olduğu bilinen bir gerçektir. Hâkimiyetindeki insanlar, diktatörün emriyle hareket edecek, onun istediği dil ile konuşacak ve onun istediği gibi yazacak.

"Bolşeviklik", birey özgürlüğü ve millî bağımsızlıkla bağdaşmayan bir sistemdi ve Batılı sömürgeci devletler gibi sadece güç kullanarak ve hükmederek ayakta durabilirdi; bu, kaçınılmaz bir gerçektir. Ekim ihtilâliyle birlikte "sosyalist gerçekçilik", doğal olarak sanat ve edebiyata damgasını vurmaya başladı. Bu bağlamda Türk Dünyası şair ve yazarları, unutulmamalıdır ki sistemin getirdiği zorunlulukla Rusça yazdılar; Lenin'i ve ideolojisini de övdüler şiirlerinde ve yazılarında... Bunun yanında gerek Çarlık Rusya'sı, gerek Bolşevik ve Stalin dönemindeki siyasî ve sosyal dalgalanmalar; geleceğe yönelik kaygıları, umutları ve heyecanları da beraberinde getiriyordu. Bu, en büyük gerçektir.

19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarında Tanzimat ile birlikte Osmanlı topraklarında başlayan modernleşme sürecine diğer Türkistan coğrafyası da duyarsız kalmadı. Türkistan aydınlarının 1905'ten itibaren Türkistan'da özellikle büyük siyaset adamı Alihan Bökeyhan önderliğinde Alaş adıyla başlattıkları bağımsızlık hareketi ve verdikleri mücadele, 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı ve Kurultay'da alınan kararlar, Ceditçilik hareketinin bir devamıydı. Türk boylarının ortak kültür tarihini canlandırma, halkı bilinçlendirme ve aydınlatma gayretiydi.

Dış dünyaya da kapalı olan bu atmosferde bir yandan halkın kültür seviyesini yükseltmek ve millî istiklâle kavuşmak için mücadele eden büyük liderler yetişti, bir yandan da bunu dramatik, sembolik ve lirik üslûpla edebiyata ve şiire yansıtanlar oldu. Düşünen, duyan ve yazan insanların bu ortamdan etkilenmemesi düşünülemezdi. Tıpkı Fransız İhtilali, Anadolu coğrafyasındaki Tanzimat Hareketi, Türk İstiklâl Harbi gibi bu coğrafyada da sosyal ve siyasî atmosfer, sanat ve edebiyatın

temel ilham kaynağını oluşturuyordu.

Türkistan aydınlarının bu süreçte yazdığı şiirler; ortak ideallerin, ortak kaygının ve ortak ruhun mısralara yansımalarıdır. Vatan, hürriyet, halkı bilinçlendirme, sosyal adalet, kadın hakları, insan hakları vb. konular, onların şiirleriyle geniş kitlelere ulaştı. Bu bildiride bu kapsamdaki Türkistan şairleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Diktatör, Bağımsızlık, Kültür, Türkistan, Şiir

Soviet Ideology and Turkistan Intellectuals

Abstract

The sentence of Nihat Sami Banarlı, "Dictators and ruthless people who work with language and culture a small amount took this issue to the language freedom of the nation.", is a striking touch to the world of language and literature of Turkish tribes during the Stalin period. It is a known fact that the colonial order of Russia is different from other colonial states. People under the dictator's command will act on the orders of the dictator, speak in his language and write as he pleases

Bolshevism was a system that was incompatible with individual freedom and national independence, and could only stand by using force and domination as Western colonial states; it was an inevitable fact. With the October revolution, in socialist realism naturally left its mark on art and literature. In this context, poets and writers of the Turkic World should not be forgotten that they wrote Russian with the necessity of the system; Political and social fluctuations in the period of both Tsarist Russia and Bolshevik and Stalin; it brought with it future concerns, hopes and excitement. This was the greatest fact.

At the end of the 19th century, in the beginning of the 20th century, the modernization process, which started with the Ottoman Empire, did not remain insensitive to the geography of Turkestan. The independence movement and the struggle of the Turkistan intellectuals, who started with the name of Alaş under the leadership of Alihan Bökeyhan, who was the leader of the great politician Alihan Bökeyhan in Turkistan since 1905, was the continuation of the Jadidism movement. It was the efforts of the Turkish tribes to revive the common cultural history, to raise public awareness and to illuminate.

In this atmosphere, which was also closed to the outside world, there were great leaders who struggled to raise the level of culture of the people and to achieve national independence. It was impossible for

people to think, hear and write not to be affected by this environment. Just like the French Revolution, the Tanzimat Movement in the Anatolian Region and the Turkish War of Independence, the social and political atmosphere in this geography were the main source of inspiration for art and literature.

The poems written by Turkistan intellectuals in this process; it is the reflection of common ideals, common anxiety and common spirit in verses. Homeland, freedom, public awareness, social justice, women's rights, human rights and so on. Subjects reached wide audiences with their poems. In this paper, Turkistan poets within this scope will be evaluated comparatively.

Keywords: Dictator, Independence, Culture, Turkistan, Poem

BİLGE KAĞAN'A AİT YARLIĞIN UNVANI VE ONUN TÜRK VESİKALARI TARİHİNDEKİ YERİ

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkînaslık Enstitüsü)

Özet

İkinci Köktürk Kağanlığı döneminde yaşayan ve eserler yaratan tarihçi ve edip olan Yollug Tigin'in bilinen iki eseri vardır: biri kendi amcası, kumandan (sübaşı) Kül Tigin, ikincisi ise babası Bilge Kağan'ın anısına dikilen taş yazıtlardır. Yollug Tigin, amcası Kül Tigin'in adına 732 yılında tamamladığı yazıtı babası Bilge Kağan'ın buyruğu üzerine yazmıştır. Yazıt metnini kağanın kendisi söylemiş olması kuvvetle muhtemeldir. Aradan iki sene geçtikten sonra Bilge Kağan da ölmüştür. Yollug Tigin bu kez babası Bilge Kağan'ın anısına taş yazıtı yazmaya girişir. O, daha önce amcası için dikilen yazıtta yer alan kağanın kendi halkı ve ulusu için sarfettiği sözleri, onun müracaatlarını aynen aktararak yeni yazıtına da ilave eder. Bu sebeple de her iki yazıtın büyük bir kısmı aynı olup, bu kısımlar Bilge Kağan'ın dilinden söylenmiştir. Ancak Yollug Tigin daha sonra yazdığı yazıtta kağanın dilinden söylenen cümlelerde birtakım değişiklikler yapmış, yenilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilge Kağan, Yollug Tigin, Kül Tigin

The Label of Bilga Kagan and its Role in the History of Turkic Heritage (Vasiqa)

Abstract

Ollug Tigin, who was a historian and writer who lived in the Second Köktürk Khaganate and produced works, has two known works: one is the stone inscriptions he made for the commander Kül Tigin, his uncle, and the second one is the inscriptions he made in memory of his father Bilge Khagan. Yollug Tigin, wrote and completed the inscription on behalf of his uncle Kül Tigin, in 732 with the order of his father, Bilge Khagan. It is highly likely that the inscription text is said by the Khagan itself. Two years later, Bilge Khagan died. Yollug Tigin starts writing stone inscriptions in the memory of his father Bilge Khagan this time. He made new inscription by inserting the same words that was previously written for his uncle that about Khagan's people, nation and applications. For this reason, a large part of the two inscriptions are the same and these parts are said by Bilge Khagan. However, Yollug Tigin later wrote in his inscription a number of changes in the sentences spoken by the khagan and renewed it.

Keywords: Bilge Khagan, Ollug Tigin, Kül Tigin

TÜRK DÜNYASININ MİLLİ-KÜLTÜREL BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE SİYASİ, İDEOLOJİK VE MANEVİ FAKTÖRLER

Prof. Dr. Salahaddin HALİLOV (Azerbaycan Üniversitesi)

Özet

Küreselleşme ve yeni dünya düzeninin şekillenmesi fonunda her bir halk, her bir ülke gelecek gelişim yolunu belirlemek için yöntem arayışındadır. Bu nedenle uluslararası arenada boy gösteren jeopolitik süreçlerin mahiyetlerini doğru anlamak, ülkelerin iç ve dış siyasetinde küresel ölçekte gözlemlenen genel yaklaşımları dikkate almak gerekir. Türk Dünyası'nın büyük bir kısmı uzun yıllar sosyalist toplumsal-ekonomik ilişkilerin yürürlükte olduğu ülkelerden müteşekkildir. Şu an söz konusu devletlerin politik yaklaşımları değişse bile düşünce tarzı, politik düşüncenin sıradan idrak düzeyindeki ve toplumsal psikoloji katındaki durumu bu denli kolay biçimde ve kısa sürede değişemez. Uzun zaman boyunca farklı siyasi, ideoloji ve ekonomik yollardan geçmiş uluslar aynı bir millete ait olmalarına rağmen kolayca birleşemezler. Onların bir milli-kültürel bütün olarak yeniden oluşmasında etnik ve dini uygunluk yeterli olamaz. Bunun için bir ortak strateji düşüncenin de oluşması şarttır. Aydınlanmacı ideallerin teşviki, kitle enformasyon araçları, eğitim kurumları toplumda birleştirici misyon üstleniyor, evrensel değerlerin yaygınlaştırılması ön plana aktarılıyor. Medeniyet ideolojinin karşısında duruyor. Medeniyet ve kültürler arasındaki çatışmanın ideolojik çatışmaların yerini aldığına dönük işaretler var. Oysa kültürlerin çeşitliliğinin çatışmadan çok karşılıklı tamamlamaya götürmesi gerekir. Böyle bir ortamda Türk dünyasında da toplumsal gelişimin temel belirleyici ilkesinin ideolojilerden daha çok medeniyet ve kültür olması gerekir. Fakat bu pek çok noktadan zamanında doğru bir politikanın belirlenmesine, ortak felsefi temellerin oluşturulmasına bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Millet, Medeniyet, Kültür, Ortak Düşünce

Political, Ideological and Moral Factors In The Process of National-Cultural Integration of The Turkic World

Abstract

Each people, each country, is looking, against the background of globalization and the formation of the new world order, for proper ways of determining the path of its future development. Therefore, it is necessary to arrive at a proper understanding of the essence of geopolitical processes appearing on the international arena and to take into account general approaches, observable at the global scale, in the interior and exterior politics of countries. The majority of the Turkic world comprises countries in which socialist socioeconomic relations have long reigned. Even if the political attitudes of these countries are now changing, one cannot expect that ways of thinking and the given state of political thought at the level of common understanding and social psychology change that easily and in a short amount of time. Nations that traversed different political, ideological and economic paths for such a long time cannot unite easily even when they belong to the same people. Ethnic and religious conformity cannot be sufficient in their reformation as a national-cultural whole. Encouragement of enlightenment ideals, mass media and educational institutions take on a unificatory role in society and universal values are given prominence. Civilization stands against ideology. There are signs of ideological conflicts being replaced by the conflict between civilization and cultures; while the diversity of cultures should be leading to mutual fulfillment rather than to mutual conflict. In such a milieu, in the Turkic world too, it should be civilization and culture, not ideologies that determine the fundamental principle of social development. This, however, depends on defining a right policy in many areas before it is too late and on building common philosophical foundations.

Keywords: The Turkic World, Nation, Culture, Civilization, Common Thought.

KUTB'UN HÜSREV Ü ŞİRİN MESNEVISİNİN DİLİNDEKİ TÜRKÇE KELİMELERİN LEKSİK-SEMANTİK GRUPLARI

Prof. Dr. Murat SABİR (Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi)

Özet

Makalede Altın Orda devrine ait önemli yazı eserlerinden Kutb'un Hüsrev ve Şirin destanının söz varlığı incelenmiştir. Bilhassa, yazı eserinin çeşitli dönem hizasında Sovyet ve Kazak bilim adamları tarafından araştırılmasına da değinilmiştir. Destanın dili konusunda dil bilimi alanından birçok bilim adamının fikir ve görüşleri alınmış, Türk halkları açısından birçok ortak yönleri olduğuna vurgu yapılmıştır. Destan dilindeki Türkçe sözcükler leksik-semantik gruplara sınıflandırılarak araştırılmıştır. Kutb'un Hüsrev ve Şirin destanının tercüme değil, kendi başına Orta Türkçe dilinde yazılmış bir eser olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Altın Orda Devri, Yazı Anıtı, Eski Kıpçak Dili, Leksikoloji

The Lexical-Semantic Groups of The Turkic Words of The Kutb's Poem "Husrau Ua Shirin"

Abstract

In the article the vocabulary of Altyn Orda historical period's monument - Kutb's poem "Husrau ua Shirin" is considered. The investigation of this written monument was analyzed from the side of the Soviet and Kazakh scientists. The opinion of the scientists about the language of the poem was segregated and the commonness of this monument to the Turkic peoples was shown. Turkic words of the poem language were investigated by classifying to the lexical-semantic groups. Kutb's poem "Husrau ua Shirin" was proved as not the translation, but as a composition, written in the Turkic language.

Keywords: Altyn Orda Period, Written Monument, Ancient Kypshak Language, Vocabulary

2. OTURUM BOĞAZIÇI SALONU (13:00 – 14:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

KAFKASYA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN NUFUZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI TÜRKÜLERİNDE TEMATİK VE SEMBOLİK İLİŞKİLER

Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

Özet

Altaylardan Anadolu'ya, Baykal'dan Balkan'a, Adriyatik'ten Çin'e kadar uzanan geniş Türk Dünyasında ortak kültürel geleneklerden biri de halk türküleridir. Bütünüyle soyut bir malzeme olan seslerden oluşmakla birlikte, müzik sanatı dünyada olduğu gibi, Türk dünyasının da belki de en eski ve ölümsüz kültür varlığıdır. Türk dünyasında müzik kültürünün kökleri, kültür ve medeniyetin bilinen ilk devirlerine kadar uzanmakta; şamanların yönettiği dinsel törenlere kadar geriye götürülmektedir.

Türk Dünyası müzik kültürü, Türk halklarının ortak tarihi ve kültürel bağlarından dolayı genel anlamda birçok ortak özellikler taşımaktadır. Müzik kültürü bağlamında bu ortaklıklardan biri de "bir milletin ortak dili" olarak tanımlayabileceğimiz halk türküleridir. Türkçe konuşan toplumların yani birbirinden uzakta yaşayan Türk toplumlarının lehçe ve ağız özellikleri, müzikal tınıları ve icra biçimleri, içinde yaşanılan coğrafyaya bağlı olarak çeşitlenmiş ve farklılaşmış görünmekle birlikte, türkülerin tematik yapısı, sembolik dili ve kültüre özgü anlamı açısından bakıldığında, söz konusu türkülerin dikkat çekici ortak özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bildiride, Türk Dünyası müzik kültürünün genel anlamda ortak özellikleri vurgulanacak ve ortak kültürel kökenler bağlamında halk türkülerinin ortak tematik ve sembolik özelliklerine ve ilişkilerine odaklanılacaktır. Söz konusu tematik ve sembolik ilişkiler, Türk dünyası halk türkülerinden seçilmiş örnekler üzerinde gösterilecektir. Buna ilaveten konuyla ilgili gelecekte yapılması öngörülen araştırmalara dair önerilere de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Halk Türküleri, Türk Dünyası Halk Türküleri, Müzik Kültürü, Türkülerin Sembolik Yapısı

Thematic and Symbolic Relations in the Folk Songs of the Turkic World

Abstract

One of the common traditions of the vast Turkic World, extending from Altai to Anatolia, from Baikal to Balkans, from Adriatic to China, is folk songs. Although the art of music is composed of sounds, an abstract material, it is probably the oldest and immortal cultural asset of the Turkic World. The origin of musical culture in the Turkic World dates back to the earliest period of the civilization; it goes back to religious rituals performed by Shamans.

Musical culture of the Turkic World shares several characteristics in common due to common history and cultural bonds of the Turkic people. One of these common characteristics in terms of musical culture is folk songs which can be defined as "a common language of a nation". Although dialects, musical tones and performances of the people, speaking Turkic languages and living away from each other, become diversified and differentiated depending on their geography of residence, the folk songs of Turkic people share remarkable common characteristics when compared in terms of thematic structure, symbolic language and unique cultural meanings.

In this paper, general common characteristics of the musical culture of the Turkic World will be emphasized and in terms of cultural origins, common thematic and symbolic features and relations of folk songs will be focused on. These thematic and symbolic relations will be demonstrated through examples from the folk songs of the Turkic World. Additionally, some recommendations regarding future researches on the topic will be provided.

Keywords: Turkic World, Folk songs, Folk Songs of the Turkic World, Musical Culture, Symbolic Structure of the Folk Songs

TÜRKİYE’NİN RUSYA FEDERASYONU İÇERİSİNDEKİ TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE MÜNASEBETLERİ

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Özet

Rusya Federasyonu günümüzde idarî yapı açısından 22’si cumhuriyet olmak üzere 85 idarî bölgeden oluşmaktadır. Söz konusu 22 cumhuriyetten 9’u Türk cumhuriyetidir. Vladimir Putin’in iktidara geldiği 2000 yılından itibaren uyguladığı merkezîyetçi politika, cumhuriyetlerin Boris Yeltsin döneminde elde ettiği haklarını sınırlandırır da özellikle Tataristan, Başkurdistan, Yakutistan gibi ekonomik olarak iyi durumda olan cumhuriyetler, Moskova’nın kontrolünde yabancı ülkelerle ekonomik ve kültürel münasebetler geliştirme imkânına sahiptir. Rusya Federasyonu içerisindeki Türk cumhuriyetlerinin ekonomik ve kültürel işbirliği içerisinde oldukları ülkelere biri de şüphesiz Türkiye Cumhuriyeti’dir. Türkiye’nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle geliştirdiği işbirliğinde aynen Rusya ile münasebetlerinde olduğu gibi ön plana ticarî münasebetler çıkmaktadır. Örneğin Türkiye ile Tataristan arasındaki ticaret hacmi Türkiye’nin bazı bağımsız Türk cumhuriyetleri ile arasındaki ticaret hacminden dahi yüksektir. Yine 2015’te yaşanan uçak krizi sırasında Rusya’nın Türkiye’ye karşı başlattığı yaptırım uygulamasına Tataristan’ın katılmaması ve Tataristan devlet başkanının iki ülke arasında adeta arabulucu rolü oynaması, bütün tarafların çıkarına olan bir gelişme oldu. Bu husus, söz konusu cumhuriyetlerin önemini ve bu cumhuriyetlerle iş birliğinin artırılması gerektiğini bir kez daha ortaya koydu.

Türkiye’nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle münasebetlerde asıl önem verdiği konu ise kültürel konulardır. Bu alandaki iş birliği gerek Rusya’nın farklı şehirlerinde bulunan TC konsoloslukları gerekse de TÜRKSOY ve bazı devlet kurumları aracılığıyla geliştirilmektedir. Bu bildiride Türkiye’nin Rusya Federasyonu içerisindeki cumhuriyetlerle geliştirdiği iş birliği ele alınacak, söz konusu iş birliğini zorlaştıran hususlarla bugüne kadar kat edilen mesafe değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Rusya Federasyonu, Türk Cumhuriyetleri, İş Birliği, TÜRKSOY

Turkey’s Relations with The Turkish Republics of The Russian Federation

Abstract

The Russian Federation is currently composed of 85 administrative units, 22 of whom are republics. 9 of these 22 republics are Turkish republics. Even though Vladimir Putin’s pro-centralisation policies since his assume of power in 2000 restricted the republics’ liberties acquired during Yeltsin’s rule; especially economically-prospered republics of Tatarstan, Bashkortostan and Yakutia have the chance of developing economic and cultural relations with foreign countries under Moscow’s supervision. Undoubtedly, the Republic of Turkey is one of those countries that the Turkish republics of the Russian Federation economically and culturally cooperate. Commercial relations play a key role in Turkey’s engagement with the republics of the Russian Federation, in a similar manner with Turkey’s relations with Russia. For instance, the trade volume between Turkey and Tatarstan is higher even than the trade volume between Turkey and some independent Turkish republics. Moreover, Tatarstan’s abstention from Russia’s policy of implementing sanctions against Turkey and the President of Tatarstan’s apparently mediatory role between the presidents of these two countries served the interests of all parties. This fact proved the importance of these mentioned republics and the necessity of developing cooperation with them. Turkey’s main focus area concerning the relations with the republics of the Russian Federation is the cultural realm. The cooperation in this area is enhanced either via the consulates of Turkey in several Russian cities or TÜRKSOY and other public institutions. This paper concentrates on the relations and cooperation between Turkey and the republics of the Russian Federation and evaluates the notions that complicate this cooperation along with the achieved distance.

Keywords: Turkey, Russia, Turkish Republics, Cooperation, TÜRKSOY

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE DİNİ DEĞERLER

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)

Özet

Bu tebliğin amacı, Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan ve Kazakistan'da dini değerleri incelemektir. Rusya, kontrol grubu olarak, analize dahil edilmiştir. Tebliğ, "Dünya Değerler Araştırması'nın data setine dayanmaktadır. Türk dilli ülkelerde insanların çoğunluğu Tanrı'ya inandıklarını ve Tanrı'nın onların hayatlarında çok önemli olduğunu belirtmekle beraber; çok azı, dini kuralları uyguladıklarını ifade etmekte. Orta Asya'daki ülkelerde İslam yorumu Türkiye'den oldukça farklıdır. Onlar için dinin anlamı, "Diğer insanlara iyilik yapmaktır". Fakat Türkiye Türklerinin çoğunluğu için din, "kurallara ve törenlere uymaktır". Ortadoks Ruslarda olduğu şekilde, Orta Asya'daki Müslümanların çoğunluğu da dinin "öteki dünyaya" değil, "yaşadığımız bu dünyaya" anlam kazandırdığına inanmaktalar. Oysa Türkiye Türkleri zıddını düşünmekte. Özetle, data, Post-Sovyet Cumhuriyetlerde yaşayan Türk Dilli Müslümanların, diğer Müslüman ülkelerde yaşayanlardan daha hoşgörülü, esnek ve seküler olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dilli Ülkeler, Türk Dilli Müslümanlar, Rusya, Türkiye Türkleri

Religious Values in the Turkic-Speaking Countries**Abstract**

The aim of this paper was to examine the religious values among the Turkish, Azerbaijani, Kyrgyz, Uzbek and Kazakh people. Russia, as a control group, was included in the analysis. The paper is based on the World Values Survey data. Most of the sample in the Turkic-language countries declared that they "believe in God" and "God is important in their life". Few people stated that they had strong religious practices. The interpretation of Islam among the Central Asian Countries varies significantly from that in Turkey. The basic meaning of religion for most of the Central Asians is "to do good to other people", but for Turkish people, it commonly means "to follow religious norms and ceremonies". Like Orthodox Russians, the majority of Muslim Central Asians believe that the meaning of religion is "to make sense of life in this World", not "to make sense of life after death". However, the majority of Turkish people think the opposite. In conclusion, the data show that the Central Asian Turkic-Speaking Muslims in Post-Soviet republics have greater tolerance, flexibility and secular insight than the people who live in other Muslim countries.

Keywords: Turkic-Language Countries, Turkic-Speaking Muslims, Russia, Turkish People

KAFKASYA'DA BÜYÜK GÜÇLERİN NÜFUZ MÜCADELESİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Özet

Karadeniz ve Hazar havzaları, XXI. yüzyılın en stratejik yerlerinden birisidir. Dünyada enerji ihtiyacının artmasına paralel olarak artan çatışmalar, Hazar havzasını doğu-batı nakil hatları açısından oldukça kıymetli hale getirmiştir. Bölgede kontrolü eline almak isteyen büyük güçler etkinliklerini artırmak için birbiriyle kıyasıya mücadele içindedir. Aynı şekilde Karadeniz havzasının sınırlarını genişleterek bölgenin etkinlik sahasını artırmaya çalışan projeler sebebiyle ABD, AB ülkeleri ve Rusya arasında büyük bir rekabet oluşmuştur. Bu rekabet alanlarının ortasında kalan Kafkasya, hem stratejik konumu hem de bakir enerji kaynakları ile büyük güçlerin iştahını kabartmaktadır.

Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı sadece 1768 km'lik bir alanı birbirine bağlamakla kalmaz. Bu hat Türklerle Gürcüler arasında bölgedeki en büyük enerji işbirliğidir. Daha çok NATO üyelerinden oluşan uluslararası konsorsiyuma karşı Rusya da alternatif güzergâhlardan taşımacılık yapmaya çalışmaktadır. Diğer yandan bir AB projesi olan Nabucco projesiyle Hazar'daki Şah Denizi'nden başlamak üzere Türkmenistan, Kazakistan ve diğer Hazar ötesi kaynakları ile İran gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya dağıtılması amaçlanmaktadır.

Rusya Kafkasya'daki etkinliğini korumak için bölge ülkeleriyle ilişkisini canlı tutmaya çalışmakta, diğer büyük güçlerin Kafkasya'ya yayılmasını engellemeye çabalamaktadır. Bu anlamda en büyük güç çatışmasının yaşandığı yerlerden birisi Gürcistan'dır. Gürcistan'ın NATO'nun bir parçası haline getirilmesine karşı çıkan Rusya, Abhazya ve Güney Osetya'yı denetimine alarak bölgeden vaz geçmeyeceğini göstermiştir. Aynı şekilde kendileriyle ilişkilerini geliştirirse Karabağ meselesinin çözümünde Azerbaycan'a yardımcı olabileceği vaadinde bulunmaktadır. Buna karşılık olarak ABD ve Almanya başta olmak üzere çeşitli AB ülkeleri Kafkaslarda yatırım yaparak bölge ülkeleriyle ticari ve siyasi ilişkilerini artırmaya çabalamaktadır.

Türkiye, Kafkasya ile güçlü tarihi ve kültürel bağları bulunan bir ülkedir. Bölgede etkili olmaya çalışan devletlerin hiçbiri Türkiye kadar derin bağlara sahip değildir. Bununla birlikte Türkiye onlar kadar kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapamadığından Kafkasya'daki gelişmelere

müdahil olamamaktadır. Karadeniz İş Birliği Teşkilatı gibi Türkiye merkezli kuruluşlar beklenen etkinliği gösterememiştir. Kafkasya ile ilgili uzman yetiştirecek, bölgeye açılım yapacak uzmanlaşmış kadro ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Aynı şekilde Kafkasya'ya odaklanan araştırma merkezleri ve enstitüler Türkiye'nin acil ihtiyaç listesinde yer almaktadır. Türk iş adamlarının Kafkasya'da yaptığı yatırımlar kişisel çabaların ötesinde bir politika ile desteklenmelidir. TİKA, Yunus Emre Enstitüsü gibi resmi kuruluşların faaliyetleri bölge ülkeleri ile ortak açılacak üniversiteler ile de desteklenmeli ve Kafkasya'daki kültürel bağlarımız güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kafkasya, Rusya, ABD, AB

Struggle for Influence of Great Powers in Caucasia and Turkey

Abstract

Black Sea and Caspian basin are one of the most strategical places of 21st century. Conflicts increasing parallel to energy requirements made Caspian basin very valuable in terms of east-west transportation lines. Great Powers desiring to be in the driving seat struggle each other ruthlessly to increase their activities in the region. Similarly, due to the projects tending to increase the operation area of the region by extending the Black Sea basin, there is a great struggle among the USA; EU Countries and Russia. Caucasia amid these rivalry areas whet the appetite of great powers with both its strategical location and untouched energy resources.

Baku-Tbilisi-Ceyhan petrol pipeline not only connects an area of 1768 km it is also the biggest energy cooperation between the Turks and the Georgian in the region. Russia tries to transport in alternative routes against the international consortium consisting of mainly NATO Countries. On the other hand, by Nabucco, an EU Project, it is aimed to distribute Iranian Gas and other Caspian resources to Europe over Turkey, starting from Shah Sea in Caspian, Turkmenistan and Kazakhstan.

Meanwhile, Russia is trying to keep her relationship alive with the countries in the region so as to maintain her operations in Caucasia and prevent other great powers from expanding to Caucasia. In this sense, Georgia is one of the places where the biggest conflicts are experienced. Objecting to Georgia's becoming a part of NATO, Russia showed that she will not give up the region by bringing Abkhazia

and South Ossetia under control. Russia also assures Azerbaijan for assistance in Karabakh issue provided that Azerbaijan improves relations with them. In response to this various EU Countries, Germany and the USA in particular, try to increase their commercial and political relations with the countries in the region by investing in the Caucasia. Turkey is a country with strong cultural and historical bond with Caucasia. None of the countries trying to be influential in the region has deep bonds as Turkey does. However, as Turkey cannot make short, medium and long-term plans, she cannot take part in the developments in Caucasia. Turkey centered institutions such as Black Sea Cooperation Organization couldn't show the expected activism. Necessity of specialized staff in order to raise experts and to make an extension in the region is increasing day by day. Likewise, research centers and institutions focusing on Caucasia are in the urgent need list of Turkey. Investments of Turkish businessmen in Caucasia should be supported by a policy beyond personal endeavor. Activities of government agencies such as TİKA and Yunus Emre Institution should be supported by partner universities and our cultural bond in Caucasia should be empowered.

Keywords: Turkey, Caucasia, Russia, USA, EU

3. OTURUM BOĞAZIÇI SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU
Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR
Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -Kültür-Teoloji İlişkileri Bağlamında Bir Tartışma-
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİN BÜYÜK TEHLİKE -KÜLTÜRSÜZ İSLAM-

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Özet

İbrahim suresi 4. âyette (14/4) Yüce Allah, her peygamberi vahyi kolayca anlayabilmeleri için kendi kavminin diliyle gönderdiğini beyan etmektedir. Her dil de o kavmin kültürüne, imkân ve ihtiyaçlarına, örfüne, dil sanatlarına dair kendine özgü farklı özelliklere sahiptir. İslam vahyi de bu genel kuraldan istisna edilmiş değildir. Yani son ilahi kitap olan Kur'an-ı Kerim Arapça indirilmiş, Arap dilinin kuralları ve anlatım üslubunun yanı sıra o günkü muhatapları olan Arap toplumunun hayat tarzıyla doğrudan ilişkili ifadeler kullanmıştır. İletişim kuralları gereği bunun böyle olmasından daha tabii bir şey olamaz.

Türklerin İslam algısı Hanefi-Matüridi anlayışı çerçevesinde oluşmuştur. Bu anlayış, İslam dinini Hicaz şartlarıyla günümüze taşıma iddiası güden selefi anlayıştan uzak felsefi bir anlayıştır. Çünkü Arap toplumunun şartlarına göre şekillenmiş bir vahyi diğer toplumlara aktarmak, vahydeki mesajı tespit etmek ciddi bir düşünce birikimine ihtiyaç duyar. Bu birikime ve ferasete sahip olan ecdadımız, halkı farklı dini terimlerle boğmadan Yesevi ahlak yaşantısı doğrultusunda, kendi örfü ve hayat tarzıyla örtüşen bir din yorumu geliştirmiş ve asırlarca Kur'an ve sünnete en uygun ve en sade bir dini yaşama modelini ortaya koymuştur.

Kültür elbisesine bürünmeyen din anlayışı sağlıklı olmaz. Bu bakımdan asırlardır İslam'la yaşayan ecdadımız dinin hukuk boyutunu büyük ölçüde örfi hukukla, duygusal boyutunu musiki, mimari, edebi pek çok kültürel değerle ifade edip uygulamıştır. Toplumun en ücra katmanlarına kadar inen mevlid geleneği, kandiller, türbeler, türküler, ilahiler, şarkılar, imeceler ve sayamayacağımız daha nice güzelliklerle bezenmiş bir din algısı ve yaşantısıyla İslam dünyasına model olmuştur.

Uzun yıllar dinsizlik baskısıyla ezilen Türk Dünyası özgürlüğüne kavuştuktan sonra kültürsüz bir İslam biçimi olan, daha doğrusu salt Arap kültürüne göre şekillenen Selefi-Vahabi din anlayışının istilasına maruz kalmıştır. "Kur'an'a ve dinin özüne dönüş" gibi kulağa ve gönle hoş gelen sözlere kanarak bin yıllık bir tecrübeyle oluşmuş kültürel değerleri "bid'at" ithamıyla hayatın dışına itmek Türk dünyası için büyük tehlikedir. Tebliğimizde bu tehlike sosyo politik açıdan değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hanefi-Matüridi, Kültür Elbisesi, Türk Dünyası, Selefi-Vahabi

Great Danger for the Turkish World -Islam without Culture**Abstract**

In the 4th verse of Abraham (14/4) Almighty Allah declares that every prophet has sent his people with the language of his people so that they can easily understand the revelation. Each language has its own distinctive characteristics about the culture, possibilities and needs of the people, and the language arts. Islamic revelation is not exempted from this general rule. In other words, the Holy Quran, which is the last divine book, has been established in Arabic, it has used the expressions of the Arabic language and the style of expression as well as the expressions directly related to the lifestyle of the Arab society. By the rules of communication, there is nothing more than this.

The Turkish perception of Islam was formed within the framework of Hanafi-Maturidi understanding. This understanding is a philosophical understanding that is far from the predecessor's prediction of carrying the Islamic religion to the present with the conditions of Hijaz. Because transferring a revelation that has been shaped according to the conditions of the Arab society to other societies and identifying the message in revelation requires a serious accumulation of thought. Our ancestors, who have this accumulation and credibility, developed a religion interpretation that corresponds to its customs and life style in accordance with Yesevi's moral life without drowning the people in different religious terms and has revealed the most simple and the simplest religious life model for the Qur'an and Sunnah.

The concept of religion that does not wear the culture dress is not healthy. In this respect, our ancestors, who have been living with Islam for centuries, have practiced and practiced the legal dimension of religion with customary law and the emotional dimension of music, architecture and literary culture. The tradition of Mevlid, which descends to the most remote layers of society, has become a model for the Islamic world with its religious beliefs, tombs, folk songs, hymns, songs, impositions and many other beauties that we cannot count on. After the Turkish world, which had been oppressed for many years with the pressure of irreligion, was subjected to the invasion of the Salafist-Wahhabi religion conception, which was shaped by a culture

without culture, or rather shaped only by the Arab culture. It is a great danger for the Turkish world to push the cultural values out of life with the accusation of “bid’at”, which has been formed by a thousand years of experience in such a way as to return to the Qur’an and to the essence of religion. This danger will be tried to be evaluated in terms of socio-political perspective.

Keywords: Hanafi-Maturidi, Culture Dress, Turkish World, Salafist-Wahhabi

HANEFİ-MATURİDİ DÜŞÜNCEDE ÖZGÜRLÜK TEMELLİ İMAN VE İMANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ BOYUTU

Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Üniversitesi)

Özet

Günümüzde Müslümanların en mühim sorunlarından birisi, tekfir mekanizmasının fütursuzca işletilmesidir. Tekfiri kolaylaştıran en mühim sebeplerden birisi İslam açısından “iman”ın ve sorumluluğun bireysel olduğunu; iman ve amelin aynileştirilemeyeceğini; mezhep vb. oluşumların Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıktığını, beşeri oluşumlar olduğunu bilmemek veya görmezlikten gelmektir. Maalesef tekfirci yaklaşımlar düşünce ve eylemlerini meşrulaştırmak için “geçmiş”ten yeterince malzeme bulabilmektedir. Oysa Hanefi-Maturidi düşünce gerek akla yaptığı vurgu, gerek amel ve imanın aynı şey olmadığı, ameldeki eksikliklerin insanı dinden çıkartmayacağı; gerekse “imanda eşitlik” gibi iman istismarını önleyecek, birey bilincini geliştirecek yüksek ilkelerle din anlayışında muazzam açılımlar geliştirmiştir. Maalesef bugün kendilerinin Hanefi-Maturidi olduğunu iddia edenler bile Hanefiliğin-Maturidiğin temel görüşlerine pek de aşına değildirlen. Hanefi-Maturidi düşüncenin akla vurgusu, günümüzde en çok ihtiyaç duyulan eleştiren düşüncenin gelişmesine imkan sağlayabilir. İman-amel ayrımı tekfir mekanizmasının bu kadar kolay işletilmesini biraz da olsa engelleyebilir. “İmanda eşitlik” din istismarını kolaylaştıran bireysel ve topluluk halinde “seçilmişlik” algısının sağlıklı bir zemine oturtulmasına imkan sağlayabilir diye düşünmekteyiz. Bu söylemeye çalıştığımız hususlar Hanefilik-Maturidiliğin de sadece ve sadece İslam’ın anlaşılma biçimleri ile ilgili beşeri tezahürler olduğu gerçeğini bize unutturmamalıdır. Adı ne olursa olsun bütün mezhepler Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıkan beşeri oluşumlardır; hiçbir mezhep İslam’la özdeşleştirilemez. Mezhepleri iyi anlayabildiğimiz zaman, hem farklılıkların zenginlik olduğunu, hem de geçmişin ipoteğinden kurtulabilmek için geçmişin mutlaka doğru anlaşılması gerektiğini anlamış oluruz.

Anahtar Kelimeler: Tekfir, Hanefi-Maturidi Düşünce, Mezhep, İmanda Eşitlik

Faith Based on Freedom in Hanafi - Maturidi Thought and The Freedom Aspect of Faith

Abstract

Today, one of the most important problems of Muslims is to use of the mechanism of Taqfir jauntily. One of the most important reasons that facilitate the Taqfir, is that in Islam, faith and responsibility are individual; that faith and deed cannot be mirrored; The formation of sects after the death of Prophet Muhammad (pbuh) is not to know or ignore that there are human formations. Unfortunately, Taqfir-based approaches find enough material from the “past” to justify their thoughts and actions. However, Hanafi-Maturidi thought is not the same thing as the emphasis, mind and faith, the shortcomings in the work will not remove the religion; it has developed tremendous expansions in the concept of religion with high principles that will prevent the exploitation of faith, such as “equality in faith” and develop individual consciousness. Unfortunately, even those who claim to be the Hanafi-Maturidi today are not quite familiar with the basic views of Hanafi-Maturidi. The emphasis of the Hanafi-Maturidi on the wisdom of mind can allow the development of critical thinking that is most needed today. The distinction between the faith and the function of the unbelieving mechanism can be prevented a little. We believe that “equality in the faith” can allow the perception of “chosen ones” in the way of individualism and community to facilitate the abuse of religion. What we are trying to say is that Hanafism-Maturidism should not only make us forget the fact that there are human manifestations about the forms of understanding of Islam. Whatever their name, all sects are the human formations that emerged after the death of the Prophet; no denomination can be identified with Islam. When we understand the denominations well, we understand that the differences are rich and that the past must be understood correctly in order to get rid of the mortgage of the past.

Keywords: Taqfir, Hanafi-Maturidi Thought, Denomination, Equality in The Faith

TÜRK DÜNYASINI BİRLEŞTİREN UNSURLAR

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Özet

Türk dünyası din, dil, tarih, coğrafya ve kültürü ile birlikte varlığını koruyan, canlı ve aktif nüfusuyla yarınlar umutla bakan ve küresel medeniyet yarışına olumlu katkılar sunma potansiyeline sahip yapısıyla birlikte dünya üzerindeki dikkat çekici yerini korumaya devam etmektedir. Her devlet ya da toplumun olduğu gibi Türk dünyasının da çözmesi gereken bazı sorunları doğal olarak vardır. Türkler, Asya’da kurulan yeni devletler, bu devletlerde yaşayan genç nüfus, geçmişin birikim ve tecrübesi, kurulan yeni üniversiteler, bu kurumlarda eğitim gören yeni kuşak, uluslararası ticari faaliyetler, turizm ve rehberlik amacıyla gerçekleştirilen seyahatler gibi daha birçok unsurun olumlu katkısı ile karşı karşıya gelen sorunların üstesinden gelmeyi hedeflemekte ve yarınlar umutla bakmaktadır. İyimserlik ve cesaretle ele alındığı sürece, her sorun kendi içinde büyük bir fırsat ve çözümü de barındırmaktadır.

Bildiride Orta ve Batı Asya’nın büyük bir bölümünü yurt edinmiş olan Türklerin yaşadıkları coğrafyada kendilerini bir araya getiren unsurlar ele alınacak, başta din olmak üzere, dil, tarihî tecrübe, ortak coğrafya, gelenek, kültür ve ticaret gibi faaliyetlerin güçlü bir birliktelik oluşturmaya ne şekilde katkı sunabileceği incelenecektir.

Anahtar Kavramlar: Din, Dil, Tarih, Coğrafya, Gelenek, Kültür, Ticaret

Components Compiling The Turkish World

Abstract

The Turkish world continues to maintain its remarkable place on earth with its religion, language, history, geography and culture. As in every state or society, there are natural problems that the Turkish world must solve. Turks, that faced the positive contribution of many new elements such as the new states established in Asia and the young population living in these states, the accumulation and experience of the past, the new universities established, the new generation of education in these institutions, international commercial activities, tourism and guidance, aims to overcome the problems and looks to the future with hope. As long as they are treated with optimism and courage, every problem has a great opportunity and solution in itself.

The article will focus on the elements that bring together a large part of Central and Western Asia in the region where Turks live, and how to form a strong union of activities such as religion, language, historical experience, common geography, tradition, culture and trade, and will be examined to offer contribution.

Keywords: Religion, Language, History, Geography, Tradition, Culture, Trade

TÜRK DÜNYASININ TEOLOJİK KİMLİĞİ ÜZERİNE -KÜLTÜR-TEOLOJİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA BİR TARTIŞMA- Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Çorum Hitit Üniversitesi)

Özet

Kültür ile din arasındaki ilişkileri anlamak teolojinin sınırlarını aşan karmaşık bir iştir. Özellikle de kültür-teoloji diyalektiğini anlamayı sağlayacak entelektüel bir alt yapı yoksa işler daha da zorlaşmaktadır. Teolojiye uygun bir kültür inşa etmek, kültür üzerinde terör havası estirmeye kadar varırken, ideolojik kaygılarla tanımlanmış bir kültür tasavvuru üzerinden teolojik alanı dizayn etmeye çalışmak da dinî entelektüelizmi yok etmektedir. Dinî sahilik söylemi, kültür konusunda esnek ve yaratıcı girişimlerin önünde duran güçlü bir engeldir. Kültürün önünü açmak ve dinî radikalizmin sosyal yapı üzerindeki terörüne son vermek amacıyla dinî hayatı sınırlandırmaya çalışmak, daha büyük sorunlara yol açmaktadır.

Diğer bir sorun da dinî ve kültürel sahilik iddiasına dayanan çevrelerin sosyal yapı ve gelecek tasavvuru konusunda hak etmedikleri bir güç ve ağırlık elde etmeleridir. Kısacası din-kültür konusunda karşımıza çıkan ilk ve temel sorun olan dinsel fanatizm, sivil toplumsal düzeyde ortaya çıktığı gibi buradan aldığı örgütsel güçle kamusal baskıya da dönüşebilmektedir.

Kültür-teoloji ilişkisini uyum üzerinden okumak kadar gerilim ve çatışma üzerinden de değerlendiren çarpaz okumalar yapmak gerekir. Kültürün teolojiyi belirlediği teorisini abarttığımızda, teolojinin özerkliğini iskalamış oluruz. Zira kitlelerin zihniyet yapısı üzerinde teolojik söylemlerin güçlü bir etkisi vardır.

Geçmişte Sünnilik mezhep-içi çoğulculuğu başarmıştı. Bunda siyasetin ve sosyolojin ortak etkisini görmek mümkündür. Büyük devletlerin ya da imparatorlukların dönemseller olarak uyguladığı din politikaları Sünniliğin kapsamının geniş tutulmasıyla sonuçlanmıştır. Bugün Anadolu'da karşılık bulan kuşatıcı Sünnilik bunun sonucudur.

Sorunlarımızdan biri de teoloji ışığında kültür mühendisliği yapmaya çalışmaktır. Oysa Kültür metinlerin resmettiğinden daha büyük ve çeşitli bir dünyadır. Kültürü gerçekleştirmiş, tamamlanmış ve bitmiş bir şey olarak değil, bir potansiyel, imkânlar evreni ve gerçekleşme sürecinde bir içerik olarak görmek en doğrudur. Hatta kültür şu an kendini yeniden inşa etmeyi sürdürmektedir.

Mezhepler alanı, ilahiyatçının, siyasetçinin ya da stratejistin dilediği

gibi gezineceği ve arzu ettiği projeyi dayatıp-gerçekleştirebileceği bir yap-boz alanı değildir. Siyasal ya da entelektüel güce dayanarak sivil dinî-toplumsal alana press uygulamak, sivil toplumsal ritmi ve dengeleri bozmaktadır.

Bu çalışmada şu sorular ekseninde Türk dünyasının ortak teolojik kimliği olup olmadığı, varsa temel özelliklerinin neler olduğu tartışılacaktır:

- Türk dünyasının İslam ile olan ilişkisini tek bir mezhebî kimlik üzerinden okumak doğru mudur?
- Kültür-teoloji ilişkilerindeki geçmişteki ve günümüzdeki diyalektik nasıl açıklanabilir?
- ‘Türk modeli’ kavramının kapsamı ve geçerliliği yeterince açık ve anlaşılır mı?
- Yükselen dindarlık, Türk dünyasını nasıl etkilemektedir?
- Türk dünyasındaki din politikasının ana ilkeleri neler olabilir?

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Kültür, Gelenek-Gelecek, Din Politikaları, Mezhebî Kimlikler.

On The Theological Identity of The Turkish World - A Discussion in the Context of Cultural-Theological Relations-

Abstract

Understanding the relations between culture and religion is a complex task that transcends the boundaries of theology. Especially if there is no intellectual infrastructure to understand the dialectic of culture-theology, things becomes more difficult. Constructing a culture suitable for theology terrorizes over the culture. Attempt to design the theological space through the idea of a culture based on ideological concerns destroys religious intellectualism. Religious essentialist discourse is a strong obstacle to cultural and flexible initiatives. Trying to limit the religious life in order to open the way for culture and prevent religious radicalism leads to bigger problems. Another problem is that the communities, which rely on the claim of religious and cultural authenticity, gain a power and weight that they do not deserve for the social structure and future imagination. In short, religious fanaticism, which is the first and basic problem encountered in the field of religion and culture, can be transformed into public pressure with the organizational power it has acquired here as well as

in civil society level.

Cross-cultural readings should also be done to evaluate the relationship between culture and theology over harmony, tension and conflict. When we exaggerate the theory that culture determines theology, we miss the autonomy of theology. Because the theological structure of the masses have a strong influence on the structure of the theological discourse. Because theological discourse has a strong influence on the mentality of the masses. In the past, Sunnism had succeeded in internal sectarian pluralism. It is possible to see the common effect of politics and sociology. The religious policies of the great states or empires resulted in a broad scope of Sunnism. This is the result of the invading Sunnism that corresponds in Anatolia today. One of our problems is to try to do cultural engineering in the light of theology. However, culture is a larger and diverse world than the texts depict. It is true that to see culture as a potential, a universe of possibilities and a content in the process of realization, not as a completed and finished thing. Even culture is currently rebuilding itself. Denominations are not a jigsaw puzzle where the theologian, the politician or the strategist will be able to run as they wish and realize the project they want. Pressing on civil religious-social spheres by political or intellectual power disrupts civil social rhythm and balances.

In this study, it will be discussed whether there is a common theological identity of the Turkic world and what are the main characteristics of it, in the following questions:

- Is it right to read the relationship of the Turkish world with Islam on a single sectarian identity?
- How can the past and present dialectics in the relations of culture-theology be explained?
- Is the scope and meaning of the Turkish model concept clear?
- How does rising religiosity affect the Turkish world?
- What can be the main principles of religious policy in the Turkish world?

Keywords: Turkish World, Culture, Tradition, Future, Religious Policies, Sects.

4. OTURUM
AVRASYA SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ

Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTDE KUŞAK DEĞİŞİMİ

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

REFLECTION OF GEOPOLITICAL STATUS OF TURKEY TO FOREIGN POLICY

Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASININ STRATEJİK VARLIĞI

Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

KÜLTÜRLER ARASI REKABET VE MİLLETLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TEMEL MESELELERİ
Prof. Dr. Abulfez SÜLEYMANOV (Üsküdar Üniversitesi)

Özet

Bağımsızlığı takiben, Türk Cumhuriyetlerinde milletleşme süreci bir devlet politikası olarak yürürlüğe konmuştur. Milletleşme politikasının temel amacı, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra ortaya çıkan kimlik ve ideoloji boşluğunu doldurmak, milli birliği ve homojenliği sağlamaktır. (Süleymanlı, 2006: 315) Milli devlet dilinin gelişimi, milli tarih yazımı, devletin sembollerinde milli öğelerin kullanılması, Sovyet döneminde değiştirilen yer adlarının aslına uygun bir şekilde iade edilmesi, Sovyet döneminde idam edilen aydınların fikri mirasının canlandırılması, şehirlerde inşa edilen yeni binaların mimarisinde milli öğelere ağırlık verilmesi, eğitim ve diğer propaganda araçlarıyla milli değerlerin yeniden canlandırılmaya çalışılması bu sürecin somut örneklerini oluşturmaktadır. Fakat bu süreç hiç de kolay işlememektedir. Nitekim inşa halindeki milli kimlik süreci, üç temel sebepten dolayı, farklı kültürlerin etkisine açıktır. Birincisi, bölge coğrafi olarak farklı kültürlerin kesişim noktasında yer almaktadır. Bu süreç içerisinde vuku bulan kültürler arası rekabet, Orta Asya'daki güç mücadelesinin göz ardı edilemeyecek bir boyutudur (Kuru, 2002: 75). İkincisi, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, bölgenin bir çok ülkesinde bir kimlik krizi ve kültürel boşluk doğmuştur ve böylece farklı kültürlerin etkisine açık hale gelmiştir. Son olarak da günümüzde küreselleşme, özellikle de hızla gelişen ve sınır tanımayan iletişim teknolojileri sayesinde, kültürler arası iletişimi ve etkileşimi artırmaktadır. Bunun sonucunda nüfusun yaygın bir biçimde yabancı kültür akımlarının tek yönlü bir etkisine maruz kaldığı gözlenmektedir. Bu bağlamda, insanların beğeni ve ilgi alanlarının, özellikle son yıllarda, ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçtiği, bu sürecin Batı kültürü referanslı yeni adet ve alışkanlıklar doğurduğu söylenebilir.

Milletleşmenin önünde diğer önemli bir engel bu ülkelerde Sovyet öncesi süreçte ve kısmen Sovyet döneminde de kendini gösteren ulus altı olarak nitelendirilebilecek aile, kabile, aşiret bağları ile bölgesel bağlılıkların da halen etkisinin günümüzde korunarak devam etmesidir. Bu olgu Orta Asya insanının en önemli kimlik öğelerini oluşturmaktadır. Nitekim siyasi ve toplumsal yaşamın birçok alanında kişinin klan ve bölgesel aidiyeti, sahip olduğu aile-akraba bağları, dayanışma gruplarının ona olan desteği, ait olduğu siyasi elite olan

sadakati ve bağlılığı karar unsurlarındandır. Bu tutumun özellikle oy verme davranışlarında, yönetici elitlerin belirlenmesinde, siyasi gücün ve kaynakların dağılımındaki etkisi önemlidir. Bazı araştırmacılara göre bölge insanının kendilerini tanımlarken kullandıkları öncül kimlikleri ait oldukları aşiret ve bölge temelinde oluştuğu için de millet olma ve bunun getireceği birlik duygusu daha küçük alt kümelerde sınırlı kalmıştır (Öraz 2012: 233). Dolayısıyla yetmiş dört yılın ardından kazandıkları bağımsızlıkları ve akabinde kurdukları devletleri de bu ikili yapının etkilerini pek çok açıdan hissetmektedir. Aynı zamanda bu durum toplumsal dayanışma ruhunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, Kültürler Arası Rekabet, Milletleşme Süreci

The Fundamental Issues of Turkic Republics in the context of Cross-Cultural Competition and Process of Nationalization

Abstract

The process of nationalization, following independence, was put into practice as a state policy in Turkic Republics. The major aim of the nationalization policy was to fill the gap of identity and ideology that emerged after the collapse of the Soviet Union and to provide the national solidarity and homogeneity (Süleymanlı, 2006: 215). The development of the national state language, national historiography, the use of national components in state symbols, the restitution of the names of places that were changed during the Soviet Era, the revival of the intellectual legacy of the intellectuals who were put to death in the Soviet Era, the focus on the national elements in new buildings in cities, and the effort to regenerate national values by means of education and other propaganda tools constitute the concrete examples of this process. However, this is not an easy-working process at all. Indeed, the process of the making of national identity is open to influences from different cultures due to three main reasons. Firstly, the region is located at an intersection point among different cultures in terms of geography. The cross-cultural competition occurring within this process is a non-negligible aspect of the power struggle in Central Asia (Kuru, 2002: 75). Secondly, an identity crisis and a cultural gap have risen in many countries of this region after the collapse of the

Soviet Union, and thus there emerged an openness to influences from several different cultures. Lastly, globalization in our day, especially by way of the fast-growing and boundless communication technologies, enhance cross-cultural communication and interaction. As a result, it is observed that the population has been largely subjected to a one-way influence from foreign cultural trends. In this regard, it is possible to say that the tastes and interests of people have undergone a critical change and transformation process, and it has brought about new and Western sort of traditions and habits. Another significant obstacle in front of nationalization is that the impact of familial, tribal bonds and regional commitments, which manifested themselves in the pre-Soviet and relatively during the Soviet Era and which can be characterized as sub-national, still prevails in certain occasions. This phenomenon forms the most important constituents of Central Asian people's identity. In fact, one's clan and local belonging, the bonds related to family and relatives, the support from the solidarity groups, and the loyalty and devotion to the political elite in which one belongs are among the factors in decision-making. This attitude's impact on voting behaviors, the determination of administrative elites, and the distribution of the political power and resources is particularly crucial. According to some researchers, since the prior identities that the people of this region use in defining themselves take shape on the tribal and local basis, the nationhood and the sense of solidarity it would bring have remained limited in smaller subsets (Öraz 2012: 233). Therefore, their independence gained after seventy-four years and the states they established afterwards are affected from this dual structure. This situation also has a negative effect on the spirit of social solidarity.

Key Words: Turkic Republics, Cross-Cultural Competition, Process of Nationalization

TÜRK DİLLİ ÜLKELERDE BAĞIMSIZLIK SONRASI YÖNETİCİ ELİTTE KUŞAK DEĞİŞİMİ

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

Özet

90'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bu birlikten ayrılan Türk dilli toplumlardan beş bağımsız devlet ve çok sayıda özerk cumhuriyet çıktı. Özellikle bağımsız devletler olan Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan'a baktığımızda, bu ülkeler için en önemli işlerin başında yeni bir devlet oluşturmak ve yeni bir kimlik inşa etmek geliyordu. Hatta denilebilir ki, yeni bir devlet oluşturmak ve Sovyet etkisi ve kimliği dışında yeni bir kimlik inşa etmek ekonomik ve siyasal konulardan bile öncelikliydi.

Bugün bu ülkelerin bağımsızlığı üzerinden 25 yıldan uzun bir süre geçti. Bu ülkeler yukarıda bahsedilen konularda önemli gelişmeler kaydettiler. Bunları yaparken bir yandan da yeni devlet ve yeni kimlik inşası doğrultusunda nitelikli personel yetiştirmeleri gerekiyordu. Bir başka ifadeyle Sovyet formasyonu dışında eğitim almış ve yetişmiş yeni bir yönetici elit kuşağı oluşturmaya çalıştılar. Bu doğrultuda özellikle lisans ve lisansüstü eğitim bu ülkeler için başka ülkelere nazaran daha önemliydi. Bu konularda önemli girişimlerde bulundular. Bir örnek vermek gerekirse Kazakistan büyük bütçeler ayırarak Avrupa ve Amerika'daki üniversitelere 'Bolaşak' programı çerçevesinde öğrenci gönderdi.

Unutulmamalıdır ki bağımsızlık sonrası ilk 25 yıllık süreçte bu ülkeleri Sovyet formasyonundan geçmiş bir kuşak yönetti. Şimdi artık bağımsızlık sonrası Batı'ya gönderilen öğrenciler döndüler ve ülkelerinde önemli pozisyonlara geldiler. Yani yeni bir yönetici elit kuşağı oluştu. Bugün eski kuşağın son temsilcileri görev başında, ancak yakın gelecekte yeni yönetici elit kuşağı bütünüyle devlet yönetimini devralacak. Bu yeni dönemde bu ülkelerin kimlik inşasına nasıl yön verileceği merak konusudur.

Bu ülkelerle ilgili bağımsızlık sonrası çok sayıda önemli araştırmalar yapılmıştır ancak yönetici elit kuşağı sorunu ihmal edilen yönlerden birisidir. Bundan sonra yönetici elit kuşağı konusu güçlü bir şekilde gündeme gelecek ve tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici Elit Kuşağı, Kimlik İnşası, Sovyet Kimliği, Batı Kimliği.

Generation Change in Executive Elite at Turkish Speaking Countries After Independence

Abstract

In the early 90s, after the collapse of the Soviet Union, five independent states and several autonomous republics emerged from Turkish speaking societies.

Especially when we look at the independent states like Kazakhstan, Kyrgyzstan, Azerbaijan, Uzbekistan and Turkmenistan, one of the most important things for these countries was to create a new state and to build a new identity. It may even be said that creating a new state and building a new identity outside the Soviet influence and identity were even prior to economic and political issues.

More than 25 years have passed since the independence of these countries. These countries made significant progress in the above-mentioned issues. In the meantime, they had to train qualified personnel in accordance with construction of new state and new identity. In other words, they tried to develop a new executive elite generation educated and trained outside the Soviet formation. In this respect, especially undergraduate and graduate education were more important for these countries than other countries. They took important steps in the direction like for example Kazakhstan allocated large budgets and sent students to universities in Europe and United States of America as part of the program "bolashak".

It should not be forgotten that in the first 25 years after independence, a generation which had passed through the Soviet formation managed these countries. Now students who were sent to the West after independence have returned and have come to important positions in their countries. So a new executive elite generation have occurred. Today the last representatives of the old generation are on duty, but in the near future the new executive elite generation will take over the entire state administration. In this new era, how these countries will shape identity construction is a matter of curiosity. After the independence of these countries, a lot of important research has been done about them but the executive elite generation issue is one of the neglected aspects. After that, the subject of the executive elite generation will come up and discussed.

Keywords: Executive Elite Generation, Identity Construction, Soviet Identity, Western Identity.

TÜRKİYE’NİN JEOPOLİTİK DURUMUNUN DIŞ POLİTİKAYA**YANSIMASI**

Dr. Öğr. Üyesi Levent Ersin ORALLI

(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Avrupa, Asya ve Afrika'nın bağlantı noktasında bir köprü görevi görmesinin yanı sıra, Türkiye de uluslararası ilişkiler arenasında önemli bir konuma sahiptir. Özellikle Soğuk Savaş sona erdikten sonra, uluslararası politikaya olan ilgi tüm yönleriyle Orta Doğu ve Asya'ya kaymıştır ve bu nedenle Türkiye'nin jeopolitik durumu daha da güçlenmiştir. Bugün, Orta Doğu ve Hazar Bölgesi'nin enerji kaynakları, petrol ve doğalgaz boru hatları ve bu merkezleri uluslararası pazarlara bağlayan ulaşım yolları Türkiye üzerinden kontrol edilmektedir.

Türkiye, en verimli su kaynaklarıyla ve su taşıma yollarıyla, uluslararası terörizmle mücadelede, Avrupa ve Asya'nın askeri ve Stratejik açıdan en deneyimli ülkesidir ve Medeniyetler ittifakına laik, demokratik bir hukuk devleti olarak önemli bir örnektir. Tüm bu özellikler, bu jeopolitik ve stratejik önemin başlıca kaynaklarını oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konseyi (KEİ), İslam Konferansı Örgütü (OIC) gibi uluslararası ve bölgesel kuruluşların kurucu üyelerinden biri olan Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü'nün (NATO) askeri ve idari kapsamı açısından en önemli ortaklarından biridir. Avrupa Birliği ile tam üyelik müzakerelerini sürdüren Türkiye, laik kimliği ve köklü devlet yapısı nedeniyle Ortadoğu'nun demokratikleşme sürecinde örnek ülke rolünü üstlenmiştir. Türkiye, hem ekonomik hem de güvenlik politikaları konusunda geniş bir alana sahiptir. Bu geniş alanda, Türkiye'nin, tarihsel geçmişe dayanan, Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra bağımsız hale gelen Orta Asya ve Kafkas Devletleri ile yakın ilişkilere sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Türkiye aynı zamanda Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir ve bölgesel bir güç olarak Orta Doğu'da yaşanan krizle ilgili bir arabulucu statüsüne sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik Durum, Strateji, NATO, Türkiye

Reflection of Geopolitical Status of Turkey to Foreign Policy**Abstract**

As well as serving as a bridge at the connection point of Europe, Asia and Africa, Turkey also has a key position in changing international relations arena. Especially after the Cold War ends, interest in international policy shifted to Middle East and Asia as to all aspects and therefore the geopolitical status of Turkey much more strengthened. Today, energy sources, petroleum and natural gas pipelines of Middle East and Caspian Region, and transportation ways, which connect these centers to international markets, are controlled via Turkey. The most productive water resources and water transportation ways are formed via Turkey's initiative, in combating against international terrorism, Turkey is the most experienced country through Europe and Asia as to military and strategic aspects and she is an important example as to Civilizations Alliance as a secular, democratic legal state. All these features constitute the primary sources of this geopolitical and strategic importance.

As one of the founding members of such international and regional organizations as United Nations (UN), European Council, Black sea Economic Cooperation Council (BSEC), Organization of Islamic Conference (OIC), Turkey is one of the most important partners of North Atlantic Treaty Organization (NATO) as to military and administrative capacity. Maintaining full membership negotiations with European Union, Turkey undertakes a role as a model country in democratization process of Middle East due to its secular identity and rooted state structure.

Turkey has a broad domain as to both economic and security policies. It is necessary to highlight that, within this broad domain, Turkey has close relations, origin of which based on a historical past, with Central Asian and Caucasian States, which became independent after dissolution of Warsaw Pact. Turkey has also achieved important progress towards full membership of European Union and, as a regional power, she has a mediator status concerning crisis, experienced in Middle East.

Keywords: Geopolitical Situation, Strategy, NATO, Turkey

TÜRK DÜNYASI'NIN STRATEJİK VARLIĞI

Dr. Aydın ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Dünya üzerinde kendilerini Türk olarak tanımlayan topluluklar özellikle Avrupa kıtası içlerinde en batıda Macaristan; Asya kıtasının en doğusunda ise Kore yarımadası ve Japonya'da yaşamaktadırlar. Avrasya anakarasının güneyinde Hindistan ve Pakistan'da Türk asıllı 25 milyon Mughal yaşamaktadır. 80 milyonluk Türkiye'nin güneyinde ve doğusunda; Suriye, Irak ve İran'da 40 milyon kadar Türk yaşamaktadır. Geniş Rusya coğrafyası, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Afganistan, Azerbaycan, Kırım coğrafyaları ve Kafkas toplulukları Türk topluluklarının yaşadığı bölgelerdir. Dünya üzerinde Türklerin yaşadığı bölgelere bakıldığında coğrafyalarının stratejik mahiyette olduğunu değerlendirebilir. Askeri, siyasal, ekonomik ve sosyal açılardan değerlendirildiğinde Avrasya anakarası dünya için yüksek stratejik değere sahiptir. Geçmişten günümüze dünyayı siyasal olarak şekillendirmekte etkili olan jeopolitik görüşlerin sonuç vermiş; gerçekleşmiş olduğunu bildiğimiz en önemlisi 'Heartland' yani 'Kalpgah' teorisidir. Sir Halford Mckinder tarafından 19. Yüzyıl sonu ortaya konuları bu teorisinin önemi, ortaya atıla görüşlerin bugün dahi yaşıyor olmasındandır. Bu teoriye göre kıtasal olarak değerlendirildiğinde dünyanın merkezi, Avrupa ve Asya kıtalarından oluşan Avrasya anakarasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk, Kalpgah Teorisi, Türk Asıllı, Türk Toplulukları

Strategic Presence of the Turkish World**Abstract**

On a global scale, the communities that define themselves as Turkish inhabit, especially Europe, the westernmost being Hungary; and Asia, on the east being Korean Peninsula and Japan. In the south of the Eurasia mainland, there are twenty-five million Mughals of Turkish origin currently living in India and Pakistan, and on the south and east of Turkey of eighty million population, about forty million Turks in Syria, Iran and Iraq. Turkish communities reside in wide Russian land, Kazakhstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Tajikistan, Afghanistan, Azerbaijan, Cyprus and as Caucasian communities. When evaluated, it

can be assessed that the regions Turkish people reside in the world are strategically important. Eurasian mainland has also a very high worth in military, politics, economy and social areas . To our day, one of the most important geopolitic theories that has had a role in shaping the world politically and that displayed results, is the "Heartland Theory" . The main importance of this theory, which is suggested by Sir Halford Mckinder at the end of the 19th century, is that it is still valid in our time. According to the Heartland theory, Eurasia, the combination of Europe and Asia continents, is the center of the world. In the center of Eurasia mainland, exists a significant geographic region called heartland which consists of today's middle and western Russian lands . Sir Halfor Mckinder's studies published in 1902 and 1904, "The Geographical Pivot of History" explains that the country which commands heartland, would hold the condition to dominate the entire world. What makes this theory more special is it's ranking of the countries that can prevent the power heartland . Mckinder ranked these countries as "inner crescent" and "outer crescent" . Accordingly, the inner crescent countries structured an alliance of USA and Western Europe known as NATO military alliance, to restrain Russia after it's grow following the Second World War; which they maintain to this day. In 1942, Nicholas Spykman put forward the "Rimland Theory" and created wide echoes with it. According to Spykman , Heartland theory is invalid and the one who dominates the edge land, would dominate the Eurasia , and a result , will dominate the world. This new idea was accepted. Therewithal, this region and it's countries were specified to hold great importance in theories by Karl Haushofer , who was a professor and a general at the same time . By the perspective of Turkish nation, Hungary has a strategic importance in Europe and they define themselves as Turks . Especially in recent history studies in Bulgaria , there are many results showing Bulgarian people are Avar based Turks . Korean peninsula, located in the easternmost of Eurasia and Japan also are strategic according to their continental positions. The new consciousness in Japan of having the origin of Altai is growing in both North and South Korea. Korean peninsula, from north to south, consists of Goguryeo, Silla, Goya and Behce communities. These communities mostly hold strong beliefs of having Altai origins. In strategic perspective, military enterprises from inside China to Japan may develop from Korean Peninsula. On the opposite direction, occupation movements from Japan towards China may be planned over Korean peninsula . These developments are the proof of

this area's importance. The geopolitic and geostrategic facts indicated above, display that the geography in which communities who define themselves Turkish reside, hold strategic value that can change global politics. However, today's political realities show that this big strategic existence is yet far from creating a unity and the newly developing ideas are full of political and social obstacles.

Today's global conjuncture is a serious obstacle to newly thriving Turkish world ideas. USA's hegemonic , Eurocentric approaches , Alexander Dugin's Russia-centric Eurasianism, religious differences and radicalism of sects are a step for them to control, deactivate or destroy the idea of the Turkish world idea.

The main strategic key in this position is "culture". Today, Turkish world can be seen as working to create cultural unity. Rapidly evolving cultural unity between Turkish world countries will eventually lead the way to unity of politics and power.

Keywords: Turk, Kalpgah Teory, Turkish Origin, Turkish Communities

5. OTURUM SEMİNER SALONU (15:00 – 16:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Bekir PARLAK
(Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

AZERBAJCAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE'NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI AVRASYA'DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

TÜRKİYE-TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEMİN PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsız olması, Türkiye için Türkistan coğrafyasına yönelik politika oluşturabileceği yeni bir alanın açılması anlamına geliyordu. Türkiye Soğuk Savaş dönemi sonrasında da stratejik açıdan önemli bir bölgesel güç olarak, etnik, tarihi ve kültürel bağlarının olduğu Türk Cumhuriyetleriyle yakın ilişkiler kurmuştur. Her bir Türk Cumhuriyetiyle ilişkilerde söylem ve uygulama düzeyinde farklı gelişmeler olsa da Türk Cumhuriyetleri zirvelerinden Türk Konseyine uzanan süreçte önemli mesafe alınmıştır. Bu süreçte diğer bölgesel güçler ve bölge dışı aktörlerle rekabetin olduğu, Türkiye'nin bölgeye yönelik politika oluşturmadaki tecrübesizliği ve ekonomik kaynak bakımından sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Uluslararası sistemdeki değişimler de Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinin seyrini etkilemiştir. Türkiye'nin Batı ile ve Rusya ve Çin ile ilişkilerindeki değişim Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilere de yansımıştır. Aslında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan Soğuk Savaş döneminin belirli bir noktasına kadar kimlik ve kültürel boyutta Türkistan ile ilgilenildiği görülmektedir. Sonrasında ise Soğuk Savaş dönemi koşullarında ilgilinin azaldığı bir dönemden, bir anda Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlığıyla başlayan yeni bir aşamaya geçilmiştir. Türk Cumhuriyetleri liderlerinin bir araya geldiği ve iddialı mesajların verildiği bu aşamanın ise daha çok uluslararası ve bölgesel konjonktürdeki değişimlerle yerini başka bir döneme bıraktığı bir sürece girilmiştir. Türk dış politikasının çok fazla Ortadoğu'ya odaklandığı ve Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik bir ölçüde ilgi azalmasının yaşandığı bu dönemin ise artık sonlarına yaklaşıldığı ve Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinde yeni bir dönemin başlaması gerektiği bu çalışmanın ana argümanıdır.

Türkiye açısından Ortadoğu'ya kıyasla çok daha istikrarlı ve sorunsuz olan, etnik ve kültürel bağların çok yoğun olduğu ve artık kendilerini devlet olarak ispatlamış Türk Cumhuriyetlerinin yer aldığı Türkistan coğrafyası çok daha fazla fırsatlar sunmaktadır. Üstelik Rusya ve Çin ile ilişkilerdeki ilerlemeler de Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinin önünde daha az engel olabileceği yeni bir döneme işaret etmektedir. Bu yeni dönemde Türk Cumhuriyetlerinin bağımsız olduğu ilk yıllarda

yaşanan istek ve heyecanı, artık ilişkilerdeki kurumsallaşmanın verdiği güvenle birleştirerek çok önemli atılımlar yapılabilir.

Bu çalışmada Türkiye-Türk Cumhuriyetleri ilişkilerinde uluslararası sistemdeki değişimlerden kaynaklanan etkilerle şekillenen yeni dönemde nelerin yapılabileceği ve bunun Türk dünyasına etkisi uluslararası ilişkiler disiplini perspektifinden ve disiplinin terminolojisi kullanılarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, Türkistan, Dış Politika

Parameters of the New Era in Turkey-Turkic Republics Relations

Abstract

The independence of the Turkic Republics after the end of the Soviet Union gave opportunity to Turkey to implement foreign policy towards Turkestan. Turkey established very close relations with the Turkic Republics with which has ethnic, historic and cultural ties. Turkey showed that it is an important regional power in the post-Cold War era. Despite the fact that the degree of relations are differentiated with each Turkic republic, relations took long way in the process from the Turkic Summits to the

Turkic Council. It should be noted that Turkey had to compete with other regional powers and non-regional actors and it had lack of experience regarding the region and economic constrains. Changes in international systems also impacted on Turkey-Turkic Republics relations. Changes in Turkey's relations with the West and Turkey's relations with Russia and China also impacted on Turkey-Turkic republics relations. Turkey has been interested in Turkestan as an identity and cultural dimensions since the establishment of the Republic of Turkey. However, this interest was started to diminish in certain points of the Cold War era. The new era started with the independence of the Turkic Republics. The leaders of the Turkic Republics came together and pretentious messages given in this era. However, due to changes in the international and regional conjuncture this era also replaced with another process.

The main argument of this work is that the era in which Turkish foreign policy focused too much on the Middle East and interest regarding the

Turkic Republics was reduced is ending and the new era should be started in Turkey-Turkic Republics' relations. Turkestan region where Turkic Republics, which proofed themselves as independent states and they have ethnic and cultural ties with Turkey, existed provides great opportunities to Turkey, particularly compare with the Middle East region, which produced instability and problems, Turkestan is much more stable. The improvement of Turkey-Russia and Turkey-China relations indicated the fact that there will be less obstacle in Turkey-Turkic Republics' relations. In this new era Turkey and Turkic republics improved their ties with the confidence of institutional basis of relations and the excitement. In this work Turkey-Turkic Republics' relations will be analyzed with the perspective and terminology of international relations disciplines. What might be done regarding relations in the new era will be discussed.

Keywords: Turkey, Turkic Republics, Turkestan, Foreign Policy.

SOĞUK SAVAŞ'IN ARDINDAN TÜRKİYE-ESKİ SOVYET TÜRK CUMHURİYETLERİ İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Muzaffer Ercan YILMAZ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin 1990'ların başlarında hızlı bir biçimde çöküşü, Kafkaslar ve Orta Asya coğrafyasında yer alıp Türkiye ile etnik köken ve din bağı bulunan bir dizi bağımsız Türk devletinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Eski Sovyet cumhuriyetleri olan bu devletler, Kafkaslarda yer alan Azerbaycan ile, Orta Asya bölgesinde bulunan Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'dır. Bu devletlerin bağımsızlıklarını kazandıkları yıllar, aynı zamanda Türkiye'de Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın liderliğinde "yeni Osmanlılık" akımının popüler bir dış politika felsefesi olarak gündeme geldiği yıllardır. Türkiye'nin, etnik ve dinsel bağlarını kullanarak Orta Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya'da etki alanını genişletme ideali olarak özetlenebilecek yeni Osmanlılık akımı, Türk dış politikasının temel taşlarından olan "Lozan statükosuna bağlılık" çizgisinden de dönemsel bir sapmayı ifade etmiştir.

Ancak aradan geçen neredeyse otuz yıllık sürede Türkiye, sözü geçen Türk Cumhuriyetleri ile arasındaki bağı arzu edilen düzeyde geliştirebilmiş midir? Türk ortak pazarı ve Türk birliği düşüncesi ne ölçüde reel karşılık bulmuştur? Rusya Federasyonu'nun bu süreçteki etkisi ne şekilde kendini göstermiştir?

İşte bu temel araştırma soruları ekseninde çalışma, Soğuk Savaş'ın ardından Türkiye ile eski Sovyet Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkileri özetlemeyi, tartışmayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Metodolojik açıdan çalışma, ikincil kaynaklar ile kişisel gözlem ve kartopu esaslı temelinde ilgililerle röportaj yöntemlerine dayanmaktadır. Bu çerçevede karşılıklı ilişkilerdeki güçlü yanlar ve sorunlu alanlar detaylı bir biçimde irdelenecek, çalışmayı sonlandırırken de ilişkilerin geleceğine yönelik bazı öngörülere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Azerbaycan İlişkileri, Türkiye-Türkmenistan İlişkileri, Türkiye-Özbekistan İlişkileri, Türkiye-Kazakistan İlişkileri, Türkiye Kırgızistan İlişkileri.

Turkey and Former Soviet Turkish Republics Relations After the End of the Cold War

Abstract

The end of the Cold War and the collapse of the Soviet Union in the early 1990s gave rise to the emergence of many independent Turkish republics that have ethnic and religious ties with Turkey. These are Azerbaijan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kazakhstan, and Kirgizstan. The purpose of this study is to summarize and discuss the relationships between Turkey and these new republics, focusing on the post-Cold War era. As for the methodology, the study relies on secondary data, personal observations, as well as in-depth personal interviews based on snowball sampling. This way, bilateral relations will be examined in detail and some conclusions will be reached with respect to the future of the relations.

Keywords: Turkey-Azerbaijan Relations, Turkey-Turkmenistan Relations, Turkey-Uzbekistan Relations, Turkey-Kazakhstan Relations, Turkey- Kirgizstan Relations.

AZERBAIJAN'DA KAMU YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Azerbaycan coğrafi olarak Ön Asya'da, diğer bir deyimle Batı Asya'da Hazar Denizi'nin batısında yer alan, kimi kriterlere göre düzenlenen haritalarda siyasi coğrafyada Avrupa sınırlarına dahil edilen bir Güney Kafkasya ülkesidir. Devlet olarak tarihi süreç içinde bazı dönemleri yaşadktan sonra 1991'de bağımsızlığını kazanmış ve müstakil bağımsız bir devlet olarak BM üyesi olmu, dünya siyaset sahnesine çıkmıştır. Azerbaycan devleti, Azeri Türklerinin yüksek oranda çoğunlukta bulunduğu ve özellikle petrol ve doğal gaz kaynaklarına dayalı hızlı bir ekonomik ve sosyal kalkınma süreci yaşayan genç bir devlettir. Bu genç devletin doğal olarak yönetim sistemini kurması ve yerleştirmesi, devletleşme süreçlerindeki en önemli aşamalardan biridir. Bu bağlamda Azerbaycan devlet rejimini ve buna paralel olarak kamu yönetimi sistemini oluşturmaya devam etmektedir. Reformlar ardı ardına gelmekte ve toplumsal beklentileri karşılamak ve çağın gelişmelerine ayak uydurmak için bir dizi düzenleme yapılmaktadır. Azerbaycan, Sovyetler Birliği dönemindeki yönetim sistemini terk etmiş ve yeni bir sistem kurgusu yapmıştır. Bunu yaparken kendi iç dinamiklerinin yanı sıra politika transferi yoluyla harici örnekleri ve modelleri de değerlendirerek belli ölçülerde sistemlerine dahil etmişlerdir. Bu bildiri, Azerbaycan devletinin bugünkü devlet rejimi dahilinde kamu yönetimi sistemini ve bu sistem içinde ayrıca yerel yönetimler düzenini incelemektedir. Azerbaycan kamu yönetimi, hemen her ülkede olduğu üzere ayrıntılı bir analizde kendine has özellikler göstermekle beraber, bazı yönleriyle belli ülkelerdeki sistemleri de yansıtmaktadır. Bağımsızlıktan sonra 1995 tarihli Azerbaycan Anayasası çerçevesinde oluşturulan kamu yönetimi, gerek hukuki norm, gerekse uygulama yönüyle merkezîyetçi bir yapı sergilemektedir. Kamu yönetimi içinde oluşturulan tek yerel yönetim ise belediyelerdir. Azerbaycan Anayasası'nın 142. Maddesine göre kurulan belediyeler, toplumsal bilinç, siyasal etkileşim, geçmişteki yönetim kodları, Anayasa'nın ilkeleri ve Yürütmenin genel tercihleri bakımından henüz etkin bir yapı ve işleyişe kavuşmamıştır. Çalışma, anlatılan bağlam kapsamında Azerbaycan devletinin kamu yönetimi ve yerel yönetim sistemlerini karşılaştırırken, bir yandan da demokratik ve pratik eksiklik ve aksaklıkları da ele almaktadır. Bu çalışmanın bir diğer eğildiği konu da Azerbaycan ve Türkiye kamu yönetimleri ve

yerel yönetimlerini kıyaslamaktır. Bildiri, Azerbaycan'ın yürüttüğü kamu yönetimi reformları ve yeni Anayasa çerçevesinde kurulan idari yapının tanıtılması, etkinliğinin anlatılması ve bu sistem ve yapıların eleştirisi üzerine kurgulanmıştır. Amaç, hem komşumuz hem de yoğun ilişkilerde bulunduğumuz kardeş ülke Azerbaycan'ın yönetim sistemini bilimsel açıdan analiz ederek, ortaya somut neticeler koyabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, 1995 Anayasası, Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması.

Public Administration And Local Governments in Azerbaijan

Abstract

Summary Azerbaijan is a country that is geographically located in the front Asia, in other words in western Asia of the western part of the Caspian Sea, and according to some criteria, a South Caucasus country take place in the politically arranged geographical maps. After getting through some historical periods as a state, Azerbaijan gained independence in 1991 and became a member of the UN as an independent state. The Azerbaijan state is a young state with a high proportion of Azerbaijani Turks and a rapid economic and social development process based on oil and natural gas resources. Naturally, the establishment of this management system is one of the most important stages of the stateization process. In this context, Azerbaijan continues to form the state regime and the public administration system accordingly. Reforms are in succession and a series of regulations are in place to meet social expectations and keep up with the developments in the era. Azerbaijan abandoned the administrative system of the Soviet Union and established a new system. In addition to their internal dynamics, they have included models and external examples via policy transfer to some extent. This paper examines the system of public administration within the current state regime of the state of Azerbaijan and the system of local administrations within this system. Azerbaijan's public administration, as in almost every country, has its own characteristics in a detailed analysis, but in some respects it reflects the systems in certain countries. After the independence, the public administration established in the framework of the 1995 Azerbaijan Constitution shows a centralized structure both in terms of legal norm and implementation. The only local government created within the public administration is the municipalities. Municipalities

established in accordance with Article 142 of the Constitution of Azerbaijan have not yet gained an effective structure and functioning in terms of social consciousness, political interaction, past management codes, the principles of the Constitution and the general preferences of the executive. While this study comparing the public administration and local government systems of the Azerbaijani state in the context described, also discussing democratic and practical shortcomings. This study also compares Azerbaijani and Turkish public administration and local government. The paper is about the public administration reforms of Azerbaijan and the administrative structure established within the framework of the new constitution, and the structure of this new system. The aim is to analyze the administrative system of the Azerbaijan, which we have both neighbors and intense relations, by analyzing it scientifically and to be able to put solid facts to the table.

Keywords: Azerbaijan, 1995 Constitution, Public Administration, Local Authorities, Azerbaijan and Turkey Comparison.

TÜRKİYE’NİN BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNE YÖNELİK DIŞ POLİTİKASI

Doç. Dr. Yaşar SARI (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Özet

Yirminci yüzyıl son çeyreğinde uluslararası ve bölgesel sistemleri sarsan tarihi gelişmeler oldu. Bunlar, Soğuk Savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliği’nin ortadan kalkmasıdır. Bu gelişmelerin sonucu olarak, hem iki kutuplu dünya sistemi sona ermiş, hem de yeni devletler ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliği’nin dağılması ile bağımsızlıklarını kazanan birlik cumhuriyetlerinden beş tanesi de Orta Asya’dadır ya da tarihi ismi ile Türkistan coğrafyasındadır: Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan. Bağımsızlıklarını kazanan bu cumhuriyetler, Tacikistan hariç, Türk kökenli cumhuriyetler olarak bilinmektedir. Bu devletler, 1990’lı yılların başlarında elde etmiş oldukları bağımsızlıklarını korumak ve uluslararası sisteme adapte olmak için bir arayışa girdiler.

Bu ortamda uluslararası sistemdeki jeopolitik değerinin azaldığı düşünülen Türkiye, Sovyetler Birliği’nin ortadan kalkması ile etrafında bir güç boşluğunun oluştuğunu gördü. Bu boşluk Türkiye’ye daha rahat hareket etme ve kendi dış politikasını oluşturma ve uygulama fırsatı verdi. Uluslararası ve çevresindeki bölgesel sistemlerde ortaya çıkan bu istikrarsız ve belirsiz dönemde Türkiye fırsatları değerlendirmek için de bağımsızlıklarını yeni kazanmış Türk kökenli eski Sovyet birlik cumhuriyetlerine yöneldi. Bu yönelişte başta Turgut Özal ve Süleyman Demirel gibi dönemin önde gelen politika yapıcılarını önemli roller oynadılar. Her iki siyasetçi de Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkiler çok boyutlu gelişmesi için çaba sarf ettiler.

Aynı zamanda bağımsızlığını kazanan Orta Asya devletlerin liderleri, devletlerinin dünya politikasında tanınmasını sağlamak ve kendilerine uluslararası sistemde yer bulabilmek amacıyla ikili ilişkileri geliştirmeye, bölgesel ve uluslararası kuruluşlara üye olmak için çalıştılar. Bu çabalara Türkiye Cumhuriyeti büyük destek verdi. Böylece, başta Orta Asya’nın yeni bağımsız Türk kökenli devletleri olmak üzere Sovyetler Birliği’nin yıkılması ile bağımsız olan devletler Türk dış politikasına yeni bir vizyon getirdi.

Turgut Özal’ın 1993 yılında vefat etmesi, Süleyman Demirel’in Cumhurbaşkanı olarak sembolik ağırlığı olan bir göreve gelmesi ile Türkiye’nin Orta Asya devletlerine yönelik dış politikası da etkilendi.

Özellikle, kısa dönemli istikrarsız koalisyon hükümetleri, 1994 ve 2001 ekonomik krizleri ve Avrupa Birliği üyesi olmak için harcanan çabalar eklenince, 1990’lı yılların başlarında hissedilen romantik yaklaşım yerini hayal kırıklıklarına bıraktı. Tabii dönemin uluslararası ve bölgesel atmosferi de bunda etkili oldu. ABD’lerinin tek kutuplu dünya oluşturma çabası ile Avrupa’da NATO’yu genişletmeye, demokrasi yayma iddiası ile Orta Asya’yı etki alanına almaya çalışması; Rusya Federasyonu’nun uluslararası sistemde başat güç olarak Sovyetler Birliği’nin mirasına sahip çıkmak için ilan ettiği “Yakın Çevre” politikası ile eski Sovyet topraklarında hakimiyetini tekrar inşa etme çabaları Türkiye’nin bölge ile ilgili dış politikalarını da olumsuz etkiledi. Bu durum Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP) Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimi büyük bir çoğunlukla kazanması ile değişmeye başladı. Asıl Orta Asya bölgesi ile ilgili politika değişikliği ise 2007 yılı sonrasında yani ikinci AKP iktidarında gerçekleşti. Bu çalışma da önce Türkiye-Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerinde erken dönemi, sonra da AKP döneminde Türk Cumhuriyetleri ile ikili diplomatik, uluslararası ve bölgesel örgütlenmeler çerçevesinde geliştirilen çok taraflı, ekonomik ve diğer ilişkiler incelenecektir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’nin hem Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerindeki süreklilik ve değişiklikleri ortaya koyabilmek, hem de ilişkilerin bugün gelmiş olduğu seviyeyi tespit etmektedir. Her ilişki de olduğu gibi varolan sorunların neler olduğu, nelerden kaynaklandığı üzerinde de durulacaktır. Bütün bu inceleme yapılırken temel dış politika analiz yöntemleri de kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Karar Verme, Dış Politika Uygulama, Orta Asya, Türkiye, Diplomasi, Ekonomi.

Turkey's Foreign Policy towards Central Asian Turkish Republics after their Independence

Abstract

In the last quarter of the twentieth century, historical developments were shaking the international and regional systems. Two of most important developments are the end of the Cold War and the collapse of the Soviet Union. As a result of these developments, both bipolar world systems have come to an end and Soviet Union disappeared, thus, new states have emerged. Five of the Soviet Union republics which gained their independence with the disintegration of the Soviet Union are in Central Asia, or historically known its name in Turkestan: Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Tajikistan and Turkmenistan. These Central Asian republics, except Tajikistan, are known as Turkic states. These states have sought to maintain their independence early in the 1990s and to integrate themselves to the international and regional system.

In this political environment, which is thought to decrease the geopolitical value of Turkey in the international system, Turkish political leaders had viewed the formation of a power vacuum in Central Asia and Caucasus with the disappearance of the Soviet Union. This vacuum provided an opportunity for Turkey to shift its foreign policy towards the region. Therefore, under these unstable and unpredictable international regional political system, Turkish leadership developed foreign policy which increase Turkey's geopolitical value. Leading policymakers of Turkey such as Turgut Özal and Süleyman Demirel played important roles in this direction. Both politicians have made personal efforts to develop close and multidimensional relations between Turkey and the Turkish Republics.

At the same time, the leaders of the Central Asian states had worked to develop bilateral relations with the other countries and to become members of regional and international organizations in order to secure their sovereignty, to ensure their recognition in world politics and to find their place in the international system. The Republic of Turkey gave great support to these efforts. Thus, the collapse of the Soviet Union and especially establishment of the new independent Turkic states of Central Asia, brought a new vision to Turkish foreign policy.

In 1993, Turgut Özal died and Süleyman Demirel became the President of Turkey which was in that time more symbolic position than previously Demirel had as the Prime Minister of the country. Missing two

important political actors, Turkey's foreign policy towards the Central Asian states were also negatively affected. Moreover, the second half of 1990s Turkey had instable coalition governments, the economic crises of 1994 and 2001 as well as the determination to be a member of the European Union decreased Turkey's attention to the region. Thus, the second half of 1990s considered the disappointment years of relations between Turkey and Turkish republics in Central Asia comparing the romantic approach felt in the early 1990s. Of course the international and regional atmosphere of this period was also effective in this. To prevent NATO expansion in East Europe and United States creating a unipolar world, as well as to prevent spreading so-called 'Color Revolutions' in Eurasia, Russia declared 'Near Abroad' policy which is based on defending its own sphere of influence within the border of Soviet Union. Russia's 'Near Abroad' policy had adversely impact on Turkey's foreign policy regarding to the region. This situation began to change with the election victory of the Justice and Development Party (AKP) in November 2002 by a large majority. However, the real policy change on the Central Asian region have occurred in 2007 after the election.

This study indicates how the relations with Turkey and Turkic Republics have developed from independence of these republics to present. The focus of the work will be bilateral diplomatic dialogues, multilateral diplomacy within the framework of regional organizations, as well as economic and other relations between Turkey and these republics. The main purpose of the study is to reveal the continuity and changes of the relations between the Republic of Turkey and Turkic republics in Central Asia, as well as to determine the level of relations has reached today. As with any relationship, it will also focus on what the existing problems are and why they happened. All these analysis will be done basis on foreign policy analysis methods which commonly used by scholars of International Relations fields such as actor-based and system-based analyses.

Keywords: Foreign Policy, Decision-making Process, Implication of Foreign Policy, Central Asia, Turkey, Diplomacy, Economy.

TÜRK DÜNYASI AVRASYA'DA GÜÇ MERKEZİ OLUŞTURABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Barış DOSTER (Marmara Üniversitesi)

Özet

Avrasya coğrafyası, gerek jeopolitik, gerek stratejik, gerek ekonomik açıdan dünyanın en önemli bölgesidir. Son yıllarda dünya siyasetinin ağırlık merkezi de batıdan doğuya, Atlantik'ten Avrasya'ya kaymaktadır. Avrasya coğrafyası özelinde de Türk Cumhuriyetleri'nin, Türk Dünyası'nın özel, önemli, özgün bir konumu vardır. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarını kazanan ülkelerden beşi Türk Cumhuriyeti'dir. Bunlardan Azerbaycan, önemli bir Kafkas ülkesidir. Diğer dört Türk Cumhuriyeti, yani Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan ise Orta Asya ülkeleridir. Aynı zamanda bir Avrasya ülkesi olan ve Türk Dünyası'nın en güçlü, köklü ve büyük devleti olarak öne çıkan Türkiye'nin Orta Asya'yla, Türkistan coğrafyasıyla olan tarihsel, kültürel, toplumsal bağları dikkate alındığında, Türk Dünyası'nın Avrasya'da etkili olmak, ağırlık merkezi oluşturmak için önünde geniş olanaklar bulunduğu görülür. Ancak bunun için öncelikle Türk Cumhuriyetleri'nin güçlü biçimde birlik oluşturmaları, sürdürülebilir işbirliği modelleri geliştirmeleri, en azından belli konularda ortak tavır almaları gerekir. Bu kapsamda, bünyelerinde kalabalık Müslüman ve Türk nüfus barındıran Rusya ve Çin'in, bölgeyle yakından ilgilenen İran'ın, bölgeye yönelik projeleri bilinen ABD'nin, Türkiye ve Türk Dünyası'na ilişkin politikalarını da hesaba katmak zorunludur. Türkiye eğer bu konuda öncülük yapabilecek, inisiyatif alabilecek adımlar atabilir; kısa, orta, uzun vadeli stratejiler geliştirebilir, kapsamlı ve gerçekçi bir Avrasya stratejisi ortaya koyabilirse, bundan hem Türkiye hem de Türk Dünyası kazançlı çıkar.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, Avrasya, İşbirliği, Enerji.

Can the Turkic World Create a Center of Power in Eurasia?**Abstract**

Eurasian geography is the geopolitical, strategic and economically most important region in the world. In recent years the centre of the world politics has shifted from the West to the East, from the Atlantic to the Eurasia. The Turkic Republics and the Turkic World have a very special, important and unique position in the Eurasian geography. Five of the countries that have gained their independence along with the disintegration of the USSR, are the Turkic Republics.

Azerbaijan is an important country in Caucasia. The other four Turkic Republics Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Turkmenistan are the Central Asian countries. Turkey is also a country in Eurasia and the most powerful, the oldest state in the Turkic World. Turkey also has strong historical, social, cultural ties with those countries. When looking at these, it can be seen that the Turkic World has wide possibilities in order to be the effective in Eurasia and to create a centre of gravity. For this, first of all, the Turkic Republics should form a strong union, to develop sustainable cooperation models, at least to achieve common attitudes on certain issues in this context.

Turkey, must reckon with Russia and China which have very crowded Muslim and Turkish population; Iran which closely interested in the region; and the USA which is known for its close politics in the region. If Turkey can lead this issue, take the initiative, develop the short, medium and long term strategies, reveal a comprehensive and realistic Eurasian strategy, it lucrative interests of both Turkey and Turkic World.

Keywords: Turkey, Turkic World, Eurasia, Cooperation, Energy.

6. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN'DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN'IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU (Marmara Üniversitesi)

TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARDA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

KIRGIZİSTAN'DA TÜRKİYE BURSLARI ÖĞRENCİ SEÇİMİ

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit Ali AVCU (Kocaeli Üniversitesi)

Özet

Türkiye son yıllarda yabancı öğrencilerin Türkiye'deki eğitim kurumlarından burslu eğitim alması ile ilgili çok kapsamlı programlar başlatmıştır. Özellikle Orta Asya ve Kırgızistan Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Ancak, Türkiye en iyi öğrencileri seçebilmek için diğer burs veren ülke ve kurumlar ile yarışmaktadır. Bunlar, ABD, İngiltere, Almanya, Rusya, Çin, Japonya, Güney Kore gibi ülkeler ile Fulbright, DAAD, JICA gibi programlar ve Soros, Ağa Han Vakfı gibi kurumlardır. Her yıl binlerce öğrenci lisans ve yüksek lisans alanında Türkiye'de eğitim görmek üzere seçilmektedir. Ancak bu seçim sürecinde bazı aksaklıkların olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bu aksaklıkları gidermek için Kırgızistan öğrencilerine burs veren diğer ülke ve programların deneyimlerinden yararlanılarak somut öneriler sunarak ülkemizin kaliteli öğrencileri seçebilmesini ve diğer ülkeler, programlar ve kurumlar ile rekabet gücünün artırılmasıdır. Bu raporun oluşturulmasında üç metot kullanılmıştır: Literatür taraması, mülakat ve anket. Projeden Elde Edilen Sonuçlar, Öğrenci Seçimi Aşaması, Eğitim sırasında ve Mezuniyet sonrası olarak ayrı ayrı belirlenmiştir. Çalışmanın diğer bölümleri ise Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Türkiye Bursları Öğrenci Seçimi Sürecindeki Sorunlar ve Öneriler olarak düzenlenmiştir. Sonuç olarak henüz çok genç olmasına rağmen ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının kurumsal kısıtlı imkânlarına rağmen, Türkiye Bursları çekiciliği, sağladığı imkânları ile Kırgızistan'da bir marka olarak kendini kanıtlamış ve birçok öğrencinin ilk tercihi olmuştur. Bu durum, Türkiye Bursları sürecinin daha objektif hale getirilmesi, profesyonelleştirilmesi ve sistemleştirilerek, öğrenci seçme takvimin geri çekilmesi Türkiye burslarının ve ülkemizin çekiciliğini artıracak ve Kırgızistan'ın en iyi öğrencilerini çekmeye devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: TR Bursları, Kırgızistan, Soros, Fullbright

Student Selection Process of Turkish Scholarship in Kyrgyzstan

Abstract

Turkey, in recent years, has launched a very comprehensive program for foreign students on scholarship to study in Turkey. In particular, Central Asia and Kyrgyzstan is of great importance for Turkey. However, Turkey is competing with other countries and institutions which provide scholarships to select the best students. These are the countries like the USA, UK, Germany, Russia, China, Japan, South Korea, Fulbright, DAAD, JICA, Soros, and Aga Khan Foundation. Every year thousands of students are selected to have undergraduate and graduate education in Turkey. However, there are some problems and issues in this selection process. The aim of this study is to increase the competitiveness of Turkey over other countries, programs and institutions by offering concrete suggestions by benefiting from the experiences of other countries and programs that provide scholarships to the students of Kyrgyzstan in order to eliminate these failures. Three methods were used to create this report: Literature review, interview and survey. The results obtained from the project were divided into three parts: during the Student Selection Stage, during the Education and after graduation. As a result, although still very young and despite the institutional limited opportunities, Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) run Turkey Scholarships smoothly. Turkey Scholarship proved itself as a brand in Kyrgyzstan and has been the first choice for many students. However, by making the process of Scholarships more objective, and better systematized and professionalized and starting the scholarship selection calendar early, Turkey will increase the attractiveness of our country and will continue to attract the best students from Kyrgyzstan.

Keywords: Turkey Scholarship, Kyrgyzstan, Soros Foundation, Fullbright

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNDE MOĞOLİSTAN'IN YERİ VE İLİŞKİLERİN GELECEĞİNE YÖNELİK YENİ PERSPEKTİFLER

Doç. Dr. Ekrem KALAN (Akdeniz Üniversitesi)

Özet

Türkler gibi konar-göçer bir medeniyetin temsilcilerinden olan Moğollar, yeri geldiğinde bozkırdaki en büyük rakipleri, yeri geldiğinde en önemli müttefikleri olan Türklerle ortak bir tarihi ve kültürel geçmişe sahiptir. Tarihî Türk devletlerinin bu coğrafyada kurulmuş olması; Türk dili ve kültürüne ait yazıt, heykel, kaya resimleri gibi kültürel unsurların burada bulunuyor olması gibi sebepler, Moğolistan'ı bu sahada çalışan araştırmacılar açısından çok önemli kılmaktadır. Ayrıca, bugün Moğolistan topraklarında yaşayan Türk kökenli toplulukların da hâlâ eski kültürel yaşamlarını sürdürüyor olmaları, eski Türk yaşamını araştırmaya çalışanlar için büyük bir fırsattır.

Günümüzde Moğolistan, Türk tarihi ve kültürü açısından çok önemli ülkelerden birisidir. Moğolistan topraklarında yer alan bu köklü tarihi ve kültürel bağlar, Türkiye ile Türk Dünyası arasındaki ilişkilerde Moğolistan'ın nesnel karakteri ve her iki kesimle de güçlü ilişkileriyle ortak bir paydaş olarak karşımıza çıkmasını sağlamaktadır. 24 Haziran 1969 tarihinde Türkiye-Moğolistan arasındaki diplomatik ilişkilerin tesisi ile başlayan süreç, bilhassa SSCB'nin yıkılışıyla birlikte gittikçe yükselen bir eğilim yakalamış durumdadır. İlişkilerin hızlı bir şekilde gelişmesi, Türk dış politikasının "soft power" konseptinin en önemli argümanlarını oluşturan, TİKA ve Yunus Emre başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlarıyla atmış oldukları büyük adımların bir neticesidir.

Türkiye'nin Moğolistan'a yönelik atacağı başta sosyo-kültürel adımlar ve akademik anlamda yürüteceği bilimsel çalışmalar sayesinde Türk Dünyası arasındaki bağları daha da kuvvetlendireceği muhakkaktır. Bu yönüyle Moğolistan sahip olduğu özellikleriyle Türk Dünyası'nın ortak değerlerinin tespitinde ve daha fazla ön plana çıkarılmasında son derece önemli bir rol üstlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, Moğolistan, Kültürel Diplomasi.

New Perspectives for the Future Role and Relationship of Mongolia in Turkey with Turkic World Relations

Abstract

Like the Turks, the Mongols, who are representatives of a migrant settler civilized civilization, have a common history and cultural background with the greatest competitors in the prairie, and the most important allies when it comes to the place. Historical Turkic states have been established in this geography; the fact that cultural elements such as inscriptions, sculptures and rock paintings belonging to the Turkic language and culture exist here, makes Mongolia very important for the researchers working in this field. Moreover today, living in Mongolia's land continues to be of Turkic origin are still old cultural life of the community, it is a great opportunity for employees to study the ancient Turkic life.

Today, Mongolia is one of the most important countries in terms of Turkic history and culture. Located in the soil this deep-rooted historical and cultural ties Mongolia, Mongolia's objective character of relations between Turkey and the Turkish world, with both strong relationships with stakeholders as a common incision provides confronts everyone. On June 24, 1969, diplomatic relations between Turkey and Mongolia in the plant, starting with the process, in particular the trend has already caught a steadily rising along with the collapse of the USSR. Rapid development of relations, Turkish foreign policy of "softpower" concept, which are the most important arguments of as TİKA and Yunus Emre Institute.

Especially socio-cultural and steps to be taken for Turkey to Mongolia it is certain that it will further strengthen the ties between the Turkic World and the academic world through scientific studies to be conducted in academic terms. On that sense, Mongolia will play an extremely important role in determining the common values of the Turkic World and bringing it to the foreground with its characteristics.

Keywords: Turkey, Turkic World, Mongolia, Cultural Diplomacy.

KIRGIZİSTANDA SOSYO-KÜLTÜREL HAYAT VE TÜRKİYE İLE BENZEŞEN NOKTALAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki SEVEROĞLU
(Marmara Üniversitesi)

Özet

Kırgızistan son nüfus sayımına göre 6200000 nüfusa sahip dost ve kardeş bir Türk Cumhuriyetidir. Sosyal ve kültürel hayatları incelendiğinde, Türkiye ile çok büyük benzerlikler taşımaktadır. Dil olarak Türkçenin en eski lehçelerinden biridir. SSCB 'nin son dönemlerinde Bu dil Dünyada tehlikedeki diller sınıflamasından bugün gelişen diller arasına yerleşmeyi başarmıştır, bunun sebepleri arasında bağımsızlık sonrası Kırgızistan devlet kurumları ve Kırgız devlet adamlarının yanında, KTMÜ 'nün Kırgızca'yı zorunlu kılması TÖMER'in faaliyetleri ve başka faktörlerde yer almaktadır. Kırgız kültürü doğumdan düğün ve cenaze merasimlerine kadar Türkiye Türklüğü ile benzerlikler taşımaktadırlar. Çocuğun kırk gün dışarıya çıkarılmayıp kimseye gösterilmemesi ile Anadolu'da kırkını çıkarmak tamamen aynıdır. Oyunlarımızın neredeyse tamamen benzeşmesi, atlara olan bağımlılık atla ilgili tüm kelime ve terimlerin aynı olması, benzer atasözlerini kullanmamız bizi ortak kılan değerlerimizdir. Kırgız düğünleri de Türkiye'deki gibi geleneksel ve modern düğünler diye ikiye ayrılmıştır. Geleneksel düğünler Türkiye Türklerine ait motifleri de taşımaktadır. Cenazeleri Kümböz dedikleri mezarlıklara defnedilir. Ve bu mezarlıklar Selçuklular ve Osmanlıdaki kümbetlerin birer ilkeli belki de ilksel bir halidir. Türk tarihinde yaşatılan destanlara, romanlara, hikaye ve tiyatrolara yansıtılan ve işletilen kahramanlar benzer bir şekilde Kırgızlarda da vardır. bunlardan en önemlisi Manas Ata'dır. Geçen yüzyılın bayan kahramanı Kurmancan Datka'ya çeşitli yönleriyle Kırgızistan'ın Nene Hatun'u, Kara Fatma'sı desek yerinde sayılır. Çağdaş kahramanlar arasında ise son yıllarda aramızdan ayrılan, Kırgızları ve Kırgızistan'ı en iyi şekilde anlatan, Türk Dünyasının gurur duyduğu yazar ve düşünür olan Cengiz Aytmatov'dur. Günlük yaşamda kullanılan kişi adları, göl, ırmak adları ve bazı bitki adları Türkiye Türkçesi'nde de aynen korunmuştur.

Kırgızların neredeyse tamamı Sünni anlayışa sahiptir. Ancak Rus, Çinli, Koreli ve diğer gruplar arasında farklı dinlere mensup bir nüfusta vardır. Yaşlı ve Sovyet dönemine denk gelen kişilerde dini yaşantı zayıf iken, gençler arasında Müslümanlık çok hızlı bir gelişme

göstermektedir, Maturidi felsefesini benimsemişlerdir. Çok az da olsa Kırgızlar arasında eski Türk dini olan Kök Tengri dini mensupları da vardır.

Anahtar Kelimeler: Manas, Kırgızistan, At, Kırgız Dili, Cengiz Aytmatov, Kurmancan Datka

Sociocultural Life in Kyrgyzstan and Similarities Between Turkey

Abstract

Kyrgyzstan is a friendly Turkish Republic which has 6.2 million population according to latest census. They are socially similar to Turkey. Kyrgyz is one of the oldest Turkish dialect. Although it was considered as endangered during last years of USSR, it is considered as developing language. Compulsory use of Kyrgyz in government organizations and KTMU and TOMER's activities formed a basis to this improvement. They are very similar to Turkey traditions even with birth celebrations and funerals. New-borns are not allowed to be seen for 40 days from birth in both countries. Folk dance similarities, special bond with horses and their terminological similarities and using same proverbs are shared values between two countries.

Kyrgyz weddings are defined as traditional and modern as in Turkey. Traditional weddings share our Turkish motives. They entomb their dead in graves called Kümböz which are very similar to Seljuk and Ottoman vaults. Heroes in Turkish tales, novels, dramas and epics can also be seen in Kyrgyz tradition and Manas epic is the most important one among these. It can be said that, Kurmancan Datka, a hero of last century, is like Nene Hatun or Kara Fatma for Kyrgyzstan. On the other hand, Cengiz Aytmatov, who knows and tells Kyrgyzstan outstandingly and passed away, is a modern hero. Some names used in daily life remained the same as they are in Turkish.

Kyrgyzstan are almost completely Sunni. But, there are Russians, Chinese, Koreans and people from other countries who share different beliefs. While old people lived in USSR lives a less spiritual life, Islam is largely spread among young population. They believe in Maturidi philosophy. Even they are very few in numbers, there are some people who believes in the ancient Turkish religion Kök Tengri.

Keywords: Manas, Kyrgyzstan, Horse, Kyrgyz, Cengiz Aytmatov, Kurmancan Datka

TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurşat BİÇER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
Öğr. Gör. Yakup ALAN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Özet

Türk soylulara Türkçe öğretimi; kültürel özellikler ve dil özellikleri yönüyle diğer yabancılara Türkçe öğretiminden farklılık gösterir. Aynı ana dil yapısı içerisinde yer alan bu insanların Türkçe öğretimi süreçlerinin incelenmesi eğitim ve öğretimin niteliğinin artması yönüyle önemlidir. Bu çalışmanın amacı Türk soylulara Türkçe öğretimi alanında yazılan makalelerdeki eğilimleri belirlemektir. Araştırma sürecinde “Türk soylulara Türkçe öğretimi” kavramı etrafında yoğunlaşarak Azeri, Türkmen, Özbek, Kırgız gibi Türk soylular için yapılmış olan çalışmalar dikkate alınacaktır. İlgili çalışmalar belirlenirken Google Scholar, Ulakbim gibi veri tabanları üzerinden taramalar yapılacaktır. İlgili konuyu ele alan çalışmalar belirlendikten sonra içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenecektir. Bu makaleler amaç, konu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve sonuçları açısından değerlendirilecektir. Bu içeriklere ilişkin kodlama süreci araştırmacı tarafından yapılacak ve daha sonra tekrar kodlanarak verilerin güvenilirliği sağlanacaktır. Elde edilen sonuçlara ilişkin uzman görüşleri alınarak geçerlik ve güvenilirliği kontrol edilecektir. Yapılan analiz sonucunda Türk soylulara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan makalelerin eğilimleri hakkında bilgi elde edilecek ve eksikliklerin tespitinde yön gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkçe Öğretimi, Alan Yazın Taraması, Meta-Sentez.

An Overview Of Research On Teaching Turkish To Turkic Descendants

Abstract

Teaching Turkish to Turkic descendants has distinctive cultural and linguistic traits compared to teaching Turkish to other nationalities. Examining the Turkish learning processes of these people who share the same native language roots is essential to increase the quality of education. This study aims to identify the general tendency in the articles written on teaching Turkish to Turkic descendants. This study focuses on the concept of “teaching Turkish to Turkic descendants” and reviews the research on Turkic descendants such as Azeri, Turkmen, Uzbek and Kyrgyz. The scientific indexes like Google Scholar and Ulakbim are scanned to find the related articles. After the selection process, the articles are examined by using the methodology of content analysis. These articles are evaluated in terms of their purpose, subject matter, methodology, sample, data collection tools and results. The data will be coded by the researcher and to ensure reliability the data is recoded. The validity and reliability of the results are cross-checked by the experts. The analysis aims to find out the tendencies of the research articles on teaching Turkish to Turkic descendants and shed light on shortcomings.

Keywords: Teaching Turkish, Teaching Turkish to Turkic Descendants, Literature Review, Meta-Synthesis.

7. OTURUM AVRASYA SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

ERMENİSTAN’IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE VE AZERBAYCAN’A KARŞI TUTUMU

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

ERMENİ AÇILIMI’NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)
Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

AZERBAYCAN - TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK TAHLİLİ

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİNDE AZERBAYCAN-ÖZBEKİSTAN İLİŞKİLERİ

Arş. Gör. Günel ASADOVA (Azerbaycan Devlet Tarım Üniversitesi)

ERMENİSTAN'IN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'A KARŞI TUTUMU

Doç. Dr. Sevinç RUİNTAN (Bakü Devlet Üniversitesi)

Özet

Ermenistan'ın hazırda yürürlükte olan "Ulusal Güvenlik Stratejisi" 26 Ocak 2007 yılında kabul edilmiştir. Belge giriş, 4 bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. I Bölüm "Ermenistan Respublikası'nın güvenliğinin temel değerleri. Güvenliğin sağlanmasının faktörleri, hareketler, güvenliğe tehditler"; II Bölüm "İç güvenlik stratejisi"; III Bölüm "Dağlık Karabağ Respublikası" (hiç bir BM üyesi devlet ve örgüt tarafından tanınmayayıb); IV Bölüm "Dış güvenlik stratejisi" adlanır.

Belge incelendiğinde anlaşılıyor ki, Ermenistan'ın da Ulusal Güvenlik Stratejisinde dünyanın tüm diğer uluslarının güvenlik stratejilerinde olduğu gibi, demek olur ki, aynı olan müddaatlar mevcuttur. Bunlar, kendi güvenliğinin bölgenin diğer devletlerinde baş veren olaylarla alakalı olduğunun hesap edilmesi; bölgedeki çatışmaların tehdit olarak görülmesi (I Bölüm, madde 3); bölge devletleri arasında işbirliği ve diyaloga taraftarlık, sorunların danışıklar ve karşılıklı anlaşma yoluyla halledilmesinin düzgünlüğü; istikrarın güçlendirilmesi, uluslararası iktisadi projelerde iştirak (IV Bölüm, madde 2) vb.

Lakin bu ümumi müddaatlarla beraber, stratejilerde onları farklı eden cehetlerin olduğu da bir gerçektir. Ermenistan'ın hem Türkiye ile, hem de Azerbaycan'la ilişkilerinde sorunlarının olması sebebinden, hazırki konuşmamızda onun Ulusal Güvenlik Stratejisi açısından Türkiye ve Azerbaycan'a karşı tutumunun nasıl olduğu meselesine aydınlık getirmeye cehd edeceğiz.

Belgede Ermenistan'ın "Dağlık Karabağ sorununun çözümü, Azerbaycan'la ve Türkiye ile aralarında karşılıklı itimadın artırılmasına sey göstermeğe devam edeceği" bildiriliyor (IV Bölüm, madde 2.1.). Lakin bununla beraber:

1.Devlet güvenliğine dış tehdit olarak Azerbaycan'ın ve Türkiye'nin adları çekiliyor. "Azerbaycan Dağlık Karabağ aleyhine askeri güç uygulayarsa, onunla stratejik müttefik olan Türkiye'nin de Ermenistan için tehdit oluşturacağı" bildiriliyor (I Bölüm, madde 3).

2.Azerbaycan ve Türkiye tarafından ablukaya alınmasını (nedeni hakta hiç konuşmadan!) kendi aleyhine güç uygulaması olarak değerlendiriyor (I Bölüm, madde 3).

3."Türkiye ile arasında karşılıklı itimadın artırılması" hakta. Ermenistan'a göre, Türkiye ile diplomatik ilişkilerinin olmamasının sebebi Türkiye'nin onunla şartlarla konuşmaya çalışmasıdır. Ermenistan ilişkilerin önşartsız kurulmasına taraftardır. Bunun için, hemçinin ikili ilişkilerin iyileşmesi için gereken tüm addımları atacağını da bildiriyor. Türkiye ise kendi tarafından sözde "ermeniy soykırımını" tanımalıdır. Bu, sadece "tarixi adaletin berpası" deyil, karşılıklı itimadın artırılmasına hizmet edecek, aynı zamanda gelecekte bu tür faciaların önlenmesine sebep olacakmış (IV Bölüm, madde 2.1.).

4.Belgenin III bölümünde yazılıyor ki, Dağlık Karabağ konfliktinin "adaletli helli" (tabii ki, Ermenistan için "adaletli helli") Ermenistan'ın ulusal güvenliğinin mühim terkib hissesidir. Böyle ki, Ermenistan kendisini tanınmamış "Dağlık Karabağ Respublikası" nüfusunun güvenliğinin teminatçısı ilan etmiştir. Ermenistan hemçinin problemin hellinin yalnız o versiyasını mümkün hesap ediyor ki, onda adı geçen respublikanın de-fakto mevcudluğu tanınacak; Ermenistan'la "erazi alakesi" (kuru sınırının olmasını) temin edilecektir. Ermenistan Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'a yönelik politikasını kendinin askeri güvenliğine tehdit olarak görüyor. Kendi tarafımızdan kayd etmek isterdik ki, belgenin şu bölümü Ermenistan'ın kendisinin Azerbaycan'ın bütünlükde güvenliğine tehdit hesap edilmesine kifayet kadar esas veriyor.

5.Bilindiği gibi, 20.yüzyılın sonlarından Kafkasya'da işbirliği ve istikrarın temin edilmesi için, hiç biri gerçekleştirilmemiş kalsa da, farklı taraftaşlık modelleri ireli sürülmüştür. Onlardan biri de, Ermenistan'ın desteklediği "3+2" modelidir. 3 - Güney Kafkasya devleti, 2 - Rusya ve İran. Şu model, belgede regional taraftaşlıktan yana olduğunu beyan eden Ermenistan'la bağlı haklı olarak çok soruların meydana çıkmasına esas veriyor. Bundan elave, Ermenistan'ın hakkında konuştuğumuz stratejisinde, ABD ve AB'nin bölgedeki proseslerde iştirakının makbul sayıldığını kayd etdiğini de nezere alarsak (IV Bölüm, madde 1.2-3), növbeti defa Ermenistan'ın yaptıklarında ve söylediklerinde çelişki karşısında kaldığını görmüş oluruz.

Araştırma neticesinde geldiyimiz sonuç onu demeye esas veriyor ki, Güney Kafkasya'da istikrarın ve güvenliğin elde edilmesi ve sağlanması istikametinde hala da kifayet kadar ciddi problemlerin mevcud olduğu görünmektedir. Bu bakımdan, sadece konuşmakla kifayetlenmemeli, emeli neticeleri olacak işlerin görülmesine başlamak lazımdır.

Anahtar kelimeler: Ermenistanın Ulusal Güvenlik Stratejisi, Ermenistan-Türkiye ilişkileri, 1915 yıl olayları, Ermenistan-Azerbaycan ilişkileri, Dağlık Karabağ sorunu

Attitude of Armenia Against Azerbaijan and Turkey In Terms of National Security Strategy

Abstract

Armenia's current "National Security Strategy" was adopted on January 26, 2007. The document consists of an introduction, four chapters and a conclusion. I Chapter is titled "The fundamental values of the National Security of the Republic of Armenia. The Factors, actions and threats to maintaining security"; II Chapter is titled "The strategy of internal Security"; III Chapter is titled "Nagorno-Karabakh Republic" (not recognized by any UN member state or organisation); IV Chapter is titled "Strategy for external security".

When the document is thoroughly examined, it is observed that Armenia's National Security Strategy has the similar provisions as the National Security Strategies of other countries. These are the following: Considering its security connected to the events in the other regional states; Perceiving the conflicts in the region as a threat to its security (I Chapter, article 3); Favoring pro-dialogue and cooperation among the regional states, resolving conflicts via negotiations and dialogue; strengthening stability and participation in international economic projects (IV Chapter, article 2) and etc.

However, it is worth mentioning that along with these general provisions there are some differences as well. Because Armenia has problems in its relations with both Turkey and Azerbaijan, this will try to explain how Armenia's position against Turkey and Azerbaijan is from its National Security Strategy Perspective.

The document says that Armenia will seek the resolution of Nagorno Karabakh conflict and enhance mutual trust with Azerbaijan and Turkey. However along with this:

1. Names Azerbaijan and Turkey as external threat to security. "If Azerbaijan will use military force against Nagorno Karabakh, Turkey as its strategic ally will pose a threat to Armenia as well" (I Chapter, article 3).
2. Evaluates its blockade by Azerbaijan and Turkey (without saying

anything about the reasons) as a use of force against Armenia (I Chapter, article 3).

3. On "enhancing mutual trust with Turkey". According to Armenia the reason for not having diplomatic relations with Turkey is that, Turkey tries to talk to her with in conditions. Armenia supports the idea of building relations without conditions. In order to do so and improve the mutual relations with Turkey Armenia declares that it will take all the necessary steps. Turkey on the other hand should recognize the "Armenian genocide". This is not only the "restoration of the historic justice" but it will also serve the enhancement of mutual trust and prevent the future tragedies of its kind (IV Chapter, article 2.1.)

4. The third chapter of the document writes that the "just resolution" of Nagorno-Karabakh conflict (for Armenia) is part of Armenia's National Security as Armenia declared itself a security guarantor of the unrecognized "Nagorno Karabakh" republic. Armenia considers the possibility of the resolution of Nagorno Karabakh conflict only if the so called Nagorno Karabakh republic is de-facto recognized; its land borders with Armenia is provided. Armenia sees Azerbaijan's policies towards Nagorno Karabakh as a military threat to its security. I would like to mention that this chapter of the document gives enough reasons to say that Armenia considers Azerbaijan entirely a threat to its security.

5. As we know, in order to provide the cooperation and stability in Caucasus different partnership models were proposed since the end of the twentieth century. One of those models is Armenian supported "3+2" model. Three South Caucasus states, two Russia and Iran. The support for this model rightfully creates questions about Armenia's support for regional cooperation. Moreover, if we consider that Armenia positions US and European Union's participation on regional processes as positive (IV Chapter, article 1.2-3) at its National Security Strategy then one can clearly see discrepancies with the proceeding chapters, mainly with 3+2 regional partnership model.

Our conclusion allows us to say that there are still many serious problems remaining in order to ensure security and provide stability in South Caucasus. In this regards, it is not enough just to speak about it but take action also.

Keywords: Armenia's National Security Strategy, Armenian-Turkish Relations, Events of 1915 Armenian-Azerbaijani Relations, The Problem of Nagorno Karabakh

“ERMENİ AÇILIMI”NIN TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERDEM (Ankara Üniversitesi)
Arş. Gör. Ahmet AKÇAM (Ankara Üniversitesi)

Özet

Türkiye'nin, SSCB'nin dağılması neticesinde bağımsızlığını kazanan Azerbaycan ile ilişkileri giderek daha fazla yakınlaşan bir seyir izlemiştir. Öyle ki, “tek millet iki devlet” şeklinde sloganlaştırılan ilişkiler ekonomik, siyasi, kültürel ve bölgesel konularda derinlik kazanmıştır. Bu yakınlık sadece devlet düzeyi ile sınırlı kalmamış, her iki ülkenin kamuoylarının birbirlerine yaklaşımı/bakışı da benzer şekilde gelişmiştir. Ancak, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerindeki bu istikrarlı yakınlık, Ankara'nın 2008'de başlattığı “Ermeni Açılımı” sürecinde ciddi darbe yemiştir.

Tıpkı Azerbaycan gibi Ermenistan da SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlık ilan etmiş, Türkiye Ermenistan'ın bağımsızlığını tanımış ancak özellikle Dağlık Karabağ meselesi ve Türkiye ile Ermenistan arasında geçmişten kaynaklanan sorunlar nedeniyle diplomatik ilişkiler kurul(a)mamıştır. Buna ek olarak, iki ülke arasındaki sınır kapısı da Dağlık Karabağ meselesi yüzünden 1992'den itibaren kapalı tutulmuştur. Bu durumun en önemli sebepleri ise; Ermenistan'ın ve Ermeni diasporasının 1915 yılında meydana gelen olayların “soykırım” olduğunu iddia etmesi, bunun dünya kamuoyuna kabul ettirilmeye çalışılması ve Türkiye'den tanıma ve tazminat talebinde bulunması ile Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sorunların mevcudiyetidir. Özellikle Türkiye'yi uluslararası alanda büyük ölçüde uğraştıran bu iddiaları bertaraf etmeye çalışan Ankara, 2008 yılından itibaren yeni bir girişim başlatmıştır. Gerek Türkiye gerekse Ermenistan'daki iç dinamikler literatüre “Ermeni Açılımı” olarak geçecek sürecin başlatılmasına uygun bir zemin sağlamıştır. Bu süreçte ilk sembolik adım olarak 2008'de Türkiye-Ermenistan milli takımları arasında oynanan futbol maçını iki devletin cumhurbaşkanları birlikte izlemişler, “futbol diplomasisi” ile başlayan bu yakınlaşma, 2009 yılının Ekim ayında AB, ABD, Rusya Federasyonu ve İsviçre temsilcilerinin gözetiminde iki ülke dışişleri bakanları tarafından Zürih'te imzalanan iki protokolle bir yol haritası belirlenmesine kadar varmıştır. 22 Nisan 2009'da Türkiye ve Ermenistan arasında bir mutabakata varıldığı kamuoyuna açıklanmıştır. Her ne kadar bu girişimin Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine zarar vermeyeceği yönünde Ankara tarafından

Bakü'ye “güvenceler” verilmiş olsa da, Aliyev yönetimi sert bir tutum takınmıştır.

Bunun üzerine Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Erdoğan Mayıs ayında Bakü'ye bir ziyaret düzenleyerek, Azerbaycan Parlamentosu'nda yaptığı konuşma ile Dağlık-Karabağ meselesinde Türkiye'nin tutumunun değişmediğine yönelik açıklama yapmış ve İlham Aliyev de ikna olduğunu ifade etmiştir. Ancak buna rağmen Aliyev, sonraki süreçte Türkiye'nin de dahil olduğu NABUCCO petrol hattı inşası imza törenine başka bir toplantısını gerekçe göstererek katılmamış, Azerbaycan'ın Türkiye'ye sattığı petrol ve doğalgazda fiyat artışına gidileceğini dile getirmiş, Rusya ile enerji anlaşması imzalamış, ayrıca Azerbaycan'ın kendisine yeni ittifaklar bulacağını ifade etmiştir. Bunlara ek olarak, her iki ülkenin milliyetçi kamuoyları ikna edilememiş, dolayısıyla Türkiye'nin başlattığı “Ermeni Açılımı”na sert tepki göstermişlerdir.

Ayrıca Erdoğan'ın açıklaması ile Türk Dışişleri Bakanlığı'nın adımlarının çelişkisi “Ermeni Açılımı”na yönelik tarafların güvenini sarsmıştır. Protokollerin iç hukukta onaylanması sürecinde Ermenistan Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararındaki ifadeler de söz konusu protokollerin yürürlüğe girmesini engellemiştir. Bu çerçevede açılım akamete uğramıştır.

Görüldüğü gibi, Türkiye'nin “komşularla sıfır sorun politikası” çerçevesinde başlattığı ve uluslararası toplum tarafından olumlu karşılanan, hatta teşvik edilen, ancak Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine zarar veren bu süreç sonuçsuz kalmıştır. Bu tebliğin konusunu “Ermeni Açılımı”nın nasıl başladığı, sürecin nasıl işlediği, uluslararası aktörler tarafından nasıl değerlendirildiği ve Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine etkileri oluşturmaktadır. Bu çerçevede, özellikle açılım sürecinde önemli rol oynayan AB, ABD ve Rusya'nın bu süreci hangi nedenlerle teşvik ettikleri, başarısız sonuçlanmış olmasına rağmen ne gibi kazanımlar elde ettikleri ve “komşularla sıfır sorun politikası”nın her zaman reel-politiğe uygun olmadığı da ortaya konulmaya çalışılacaktır. Buna ek olarak benzer bir girişimin Türkiye açısından başarıya ulaşabilmesi için gerekli parametrelerin neler olduğuna yönelik bir perspektif çizilmesi de hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Ermeni Açılımı, Türk Dış Politikası

The Effects of the “Armenian Opening” on the Turkey-Azerbaijan Relations

Abstract

Turkey’s relations with Azerbaijan which gained its independence as a result of the disintegration of the USSR, has become increasingly converging. So much so that relations that have been sloganized as “one nation two states” have gained depth in economic, political, cultural and regional issues. This proximity has not only been limited to the state level, but also the approach / view of the public of both countries has developed in a similar way. However, this stable proximity of Turkey-Azerbaijan relations has been damaged due to the “Armenian Opening” process which was launched by Ankara in 2008.

Armenia declared independence after the disintegration of the USSR, just like Azerbaijan, and Turkey recognized the independence of Armenia; nevertheless, diplomatic relations between Armenia and Turkey could not be established because of the Nagorno-Karabakh issue and especially the problems arising from the past. In addition, the border gate between the two countries has been closed since 1992 due to the Nagorno-Karabakh issue. The most important reasons for this situation are; Armenia and the Armenian diaspora’s claims regarding the events taking place in 1915 to be “genocide”, and attempting to impose their claim on the World public opinion and the presence of problems between Armenia and Azerbaijan following Armenia’s request for recognition and compensation from Turkey. Aiming to eliminate these claims which cause Turkey a lot of work particularly in the international arena, Ankara has launched a new initiative since 2008. Internal dynamics in both Turkey and Armenia has provided a suitable foundation for initiating the process which was to be named in the literature the “Armenian Opening”. In this process, the two nations’ presidents watched the football match between the national teams of Turkey and Armenia in 2008 as the first symbolic step, this convergence beginning with “football diplomacy” has been followed by two protocols and a road map signed by foreign ministers of the two countries in Zurich. In October 2009, under the supervision of the EU, the USA, the Russian Federation and Swiss representatives. It has been declared to the public on April 22, 2009 that an agreement reached between Turkey and Armenia. Although “assurances” has been given to Baku by Ankara stating that Turkey-Azerbaijan relations will not be damaged by this initiative, Aliyev administration has maintained a

tough attitude.

Thereupon the Prime Minister of the Republic of Turkey, Erdogan, organized a visit to Baku in May, he has made a statement that Turkey’s attitude towards the Nagorno-Karabakh issue has not changed in his speech at the Azerbaijani Parliament and Ilham Aliyev stated that he was convinced. Despite this, by citing another meeting Aliyev did not attend the signing ceremony of Nabucco oil pipeline project in which Turkey is also included in; stated that Azerbaijan will increase the oil and natural gas prices while trading with Turkey, have signed an energy agreement with Russia, and stated that Azerbaijan will find new alliances as well. In addition, the nationalist public opinions of both countries has not been convinced, therefore demonstrated a strong response to the “Armenian Opening”, which was initiated by Turkey.

Moreover, the contradiction of Erdoğan’s statement and the steps of the Turkish Foreign Ministry shook the confidence of the parties towards the “Armenian Opening”. In the process of ratification of the protocols under domestic law, the statements in the justified decision of the Armenian Constitutional Court prevented the protocols from entering into force. In this frame, the initiative has failed.

As it can be seen, the process which was launched by Turkey within the framework of “zero problems with neighbors policy” and welcomed by the international community, which is even encouraged, but has been detrimental to the Turkey-Azerbaijan relations, remained inconclusive. The subject of this paper is composed of how “Armenian Opening” started, how the process is developed, how it is assessed by international actors and its effects on Turkey-Azerbaijan relations. In this context, it is aimed to put forward the reasons why the EU, the United States and Russia, which play an important role in the initiative process in particular, encouraged the process, what they have gained despite the failure of the process, and that the “zero problems with neighbors policy” is not always suitable for realpolitics. In addition, it is aimed to create a perspective on identifying the necessary parameters for a similar initiative to achieve success for Turkey.

Keywords: Turkey, Azerbaijan, Armenia, The Armenian Opening, Turkish Foreign Policy

AZERBAJCAN-TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN SOSYOLOJİK TAHLİLİ

Dr. Neriman MARTI EMEL (Ankara Üniversitesi)

Özet

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucunda ortaya çıkan yeni dengeler, uluslararası arenada yeni işbirliği olanakları ve fırsatlarını da beraberinde getirmiştir. Böyle bir ortamda, Türkiye, bağımsızlıklarını yeni kazanan Türk Cumhuriyetler ve topluluklarla olan tarihsel ve kültürel bağları nedeniyle, ortak hareket etme fırsatını elde etmiştir. Ekonomiden turizme, sosyal güvenlikten hukuk alanına kadar çok geniş bir yelpaze içindeki bu ilişkiler ağında "eğitim" alanındaki ilişkiler de önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye ve Azerbaycan Eğitim Bakanlıkları arasında imzalanmış ilgili sözleşmelere göre, eğitim alanında çok yönlü ilişkiler süreci başlatılmıştır. Türkiye ile Azerbaycan arasında imzalanan 10 Ocak 1990 tarihli "Kültür ve Eğitim Anlaşması"nın 11.-15. maddeleri Azerbaycanlı öğrencilere Türkiye'de eğitim imkanı tanımaktadır. (Hüseyinov 2007:87) Dolayısıyla, 1991-1992 yılından başlayarak bu güne kadar 10.000'i aşkın Azerbaycanlı öğrenciye "Büyük Öğrenci Projesi" kapsamında Türkiye'de yükseköğrenim görme fırsatı sağlanmıştır. Aynı anlaşma, Türkiyeli öğrencilere de Azerbaycanda eğitim olanakları tanımıştır. Bu anlaşmaların uygulamaya konulması ülkelerin nitelikli insan gücünün yetişmesine katkı sağladığı gibi, iki ülke arasında ilişkilerin gelişmesi ve kültürel etkileşim sürecine de önemli katkıda bulunmuştur.

İki ülke arasında sürdürülen eğitim ilişkileri bağlamında Azerbaycan ve Türkiye diğer Türk Cumhuriyetlerine örnek teşkil edecek ve ders içeriklerinde ortak bir tarih şuuru oluşturmaya yardımcı olmak üzere "Ortak Türk Tarihi" yazma çalışmaları başlatılmıştır. Temel amacı Türk dünyasında "ortak tarih bilinci" oluşturma faaliyeti olan bu çalışmanın sonucu olacak her iki kitabın Tüm Türk Devletlerinin okul müfredatlarının içeriğine katkı sağlanması beklenmektedir.

Anahtar Kavramlar: Türkiye-Azerbaycan Eğitim İlişkileri, Kültürel Etkileşim, Sosyolojik Bağlam

Sociological Analysis of Azerbaijan-Turkey Education Relations

Abstract

As a result of disintegration of the Soviet Union, new balances have emerged in the world. This situation has come with new cooperation opportunities in the international arena. In such an environment, Turkey has had the opportunity to act together with Turkic Republics -which have just gained independence- due to its historical and cultural ties with them. The relations in the field of education play an important role among the relation network in a wide range of fields such as tourism, economy, social security and law. Therefore, multifaceted relations process has been initiated in the field of education, according to the contract signed between the Ministry of Education of Turkey and Azerbaijan. 11. and 15. articles of "The Cultural and Educational Agreement" signed between Turkey and Azerbaijan on January 10th 1990; enable Azerbaijani students the opportunity of education in Turkey. (Hüseyinov 2007:87) In this context, more than 10,000 Azerbaijani students have provided the opportunity to have higher education in Turkey from 1991-1992 until today. By means of the same agreement, Turkish students have also provided educational opportunity in Azerbaijan. The implementation of these agreements has contributed to the development of the qualified manpower of the countries as well as the development of relations between the two countries and the cultural interaction process.

Within the context of educational relationship between the two countries, Azerbaijan and Turkey will serve as a model for the other Turkic Republics. "Common Turkish History Writing" activities have been initiated to help creating a common historical consciousness in the educational contents. As a result of this effort, both of the history books are expected to contribute to the school programmes of the Turkic Republics.

Keywords: Turkey and Azerbaijan's Educational Relations, Cultural Interaction, Sociological Context

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİNDE AZERBAIJAN-ÖZBEKİSTAN İLİŞKİLERİ

Arş. Gör. Günel ASADOVA (Azerbaycan Devlet Tarım Üniversitesi)

Özet

Azerbaycan ve Özbekistan Hazar denizinin iki kıyısında bulunan iki kardeş ülke... SSCB çok yakın ilişkileri bulunan iki Cumhuriyet bağımsızlığını kazandıktan sonra da bu ilişkileri sürdürdü. Azerbaycan'la Özbekistan arasında doğrudan karşılıklı ilişkilerin kurulması her iki ülkenin henüz SSCB yönetiminde olduğu dönemde başladı. Bu amaçla 1990 yılının Ekim ayında Azerbaycan heyeti Taşkent şehrine resmi ziyareti gerçekleştirdi. Azerbaycan Cumhuriyetinin Özbekistan Cumhuriyetindeki Büyükelçiliği 1996 senesinde faaliyete başladı. Özbekistan Cumhuriyetinin Azerbaycan Cumhuriyetindeki Büyükelçiliği 1998 senesinin Mayıs ayında göreve başladı. Azerbaycan'la Özbekistan arasındaki ilişkiler 2 taraflı ve çok taraflı olarak, çeşitli biçim ve araçları kullanılarak gerçekleştirilmektedir. İki devlet arasında ilişkiler devlet ve hükümet temsilcilerinin karşılıklı ziyaretleri, çeşitli uluslararası ve ulusal kurumlar çerçevesinde toplantılar, telefon görüşmeleri, nota değişimi, büyükelçilik ve konsolosluk düzeyinde ilişkiler vb. şekillerde gerçekleşmektedir. İkili ilişkilerin kurulduğu 1995 senesinden 2018 senesine kadar Azerbaycan ve Özbekistan Cumhuriyetleri arasında Cumhurbaşkanları seviyesinde 8 görüşme yapıldı. Araştırmada Azerbaycan ve Türkiye Türkçelerinde, aynı zamanda Rusça ve diğer dillerde bulunan çeşitli resmi kaynaklara ve uluslararası kurumların bilgilerine dayanarak iki ülke arasındaki ilişkilerin bugünü ve yarını gözler önüne serilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Özbekistan, SSCB, Tarihi İpek Yolu, Ekonomi

Relations between Azerbaijan and Uzbekistan in the period of independence

Abstract

Azerbaijan and Uzbekistan Two sister countries on the two shores of the Caspian Sea... The USSR maintained these relations after winning the independence of two republics with very close relations. The establishment of direct bilateral relations between Azerbaijan and Uzbekistan began when both countries were still under the administration of the USSR. For this purpose, the Azerbaijani delegation made an official visit to the city of Tashkent in October 1990. The Embassy of the Republic of Azerbaijan in the Republic of Uzbekistan started operation in 1996. The Embassy of the Republic of Uzbekistan in the Republic of Azerbaijan began to refer in May of 1998. Relations between Azerbaijan and Uzbekistan are carried out using various forms and means, both bilaterally and multilaterally. Relations between the two governments, government and government representatives' visits, meetings in various international and national institutions, phone calls, exchange of notes, relations at the level of embassies and consulates, etc. It takes place in forms. From the year 1995 when the bilateral relations were established to 2018, there were 8 meetings at the presidential level between Azerbaijan and the Republic of Uzbekistan. Azerbaijan and Turkey in Turkish Studies, also based on the information of Russian and international institutions in a variety of official sources and other languages of today and tomorrow has studied the relationship between the two countries brought out.

Keywords: Azerbaijan, Uzbekistan, USSR, Historical Silk Road, Economy

8. OTURUM
SEMİNER SALONU (09:00 – 10:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

AVRASYA’NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ UNSURLARI

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

1870’LERDE RUSYA VE ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

KAFKASYA’DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE’YE ETKİLERİ

Dr. Neşe KEMİKSİZ (ANKA ENSTİTÜSÜ)

NUCLEAR ADVENTURE OF KAZAKHSTAN: A MODEL FOR TURKIC STATES

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

AVRASYA’NIN DEĞİŞEN JEOPOLİTİĞİNDE TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE: NASIL BİR GELECEK?

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Soğuk Savaş sonrası Avrasya’nın jeopolitik yapısında üç önemli dönüm noktası söz konusudur. İlki, SSCB’nin dağılmasıdır. “Jeopolitik deprem” olarak da nitelendirilen bu dağılma gerek küresel sistem gerekse de Avrasya jeopolitiğinde kırılmalar ve oluşan güç boşluğunu doldurmaya yönelik “Yeni Büyük Oyun” a yol açmıştır. Avrasya, bu bağlamda hem küresel liderlik hem de yeni uluslararası sistemin adını koyma noktasında önemli bir adres olmuştur. Bu süreç, 11 Eylül saldırılarına kadar devam etmiş; 11 Eylül 2001 tarihiyle yeni bir Avrasya jeopolitiği inşası gündeme gelmiştir. Günümüzde ise bu sürecin sona erdiği ve “Yeni İpek Yolu Projesi” olarak da adlandırılan “Kuşak-Yol Projesi” ile yeni bir evreye girildiği iddia edilebilir. Sürekli bir devinim ve belirsizliklerin hâkim olduğu üç evrenin günümüzdeki boyutunda, sistemin yeniden inşası tartışmasını da merkeze alarak, “Genişletilmiş Avrasya Jeopolitiği”ndeki oyunun galibinin yeni başat aktör olacağı iddia edilebilir. Bu süreçte, Avrasya’nın ana dinamiklerinin başında gelen Türk Dünyası’nın aktörleri ise bir yandan ABD-Batı diğer yandan Rusya-Çin arasındaki “denge” ve “sıkışmışlık” sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Ancak son dönemde bölgesel-küresel rekabetin bu aktörlere bir hareket serbestisi kazandırdığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu gelişmeler gerek Türkiye gerekse Türk Dünyası açısından tehdit-riskleri içinde barındırdığı kadar, yeni fırsatlar anlamına da gelmektedir. Nitekim Türkiye ve Türk dünyası, inisiyatif geliştirmeye yönelik stratejik hamleleri gündeme taşımış görünmektedir. Türk Keneşi ve benzer işbirliği modelleri bunun bir göstergesidir. Bu çalışmada, bahsedilen süreçler ve Avrasya jeopolitiğinin geleceğinde Türk Dünyası ile Türkiye ele alınacak ve nasıl bir işbirliği sorusuna cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya, Türk Dünyası, Türkiye, Jeopolitik, Modern İpek Yolu, Türk Keneşi

What Kind of a Future for The Turkish World and Turkey in The Ever-Changing Geopolitics of Eurasia

Abstract

Subsequent to the Cold War, there have been three decisive milestones in the geopolitical structure of Eurasia. The first is the dissolution of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR). This disintegration also characterised as a “geopolitical earthquake”, provoked fractures in the international system and Eurasian geopolitics, prompting “The New Great Game” in order to fill the composed power gap. In this context, Eurasia became a central region for global leadership and the new international system. This continuum lasted until the September 11 attacks. Consequently, the envision of a new Eurasian geopolitics came to the fore after this aggress. Today, it can be purported that this process has subsided and replaced by the “New Silk Road Project” which is also known as the “Belt and Road Initiative”. Considering the constant kinesis and uncertainty in all three situations and restructuring of the system from the current dimension, it can be claimed that the victor of the “Broader Eurasian Geopolitics” will also be the dominant actor. In this process, the Turkish World which is considered as one of the principal dynamics of Eurasia has faced the issue of “being trapped” and “equivalence” between the US-West on one side and Russia-China on the other. However, it is worth to note that the recent regional-global competition has brought about a freedom of movement for these actors. Thus, the aforestated outcomes have provided Turkey and the Turkish World with new opportunities as well as coercion-risks. In fact, Turkey and the Turkish world seem to have initiated strategic steps in order to develop dynamism. The Turkish Council and similar cooperation models are indicative of this matter. This study will evaluate the above-mentioned processes and address the role of the Turkish World and Turkey in Eurasian geopolitics while seeking an answer for the type of cooperation.

Keywords: Eurasia, Turkish World, Turkey, Geopolitics, Modern Silk Road, Turkish Council

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ÇEVRE VE KENT KÜLTÜRÜ ÖGELERİ

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

Özet

Bu çalışmada, Türk Dünyası'nı anlatan ünlü edebi eserler üzerinden, o toplumların kent ve kır kültürü, çevre ve doğa yaklaşımları değerlendirilmekte; böylece edebiyatın kentbilime katkılarının bir boyutunun açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. Çalışmada Kazak kültürü, Tolstoy'un 1852'de yazdığı, “Kazaklar” isimli eseri odağında ele alınmakta; yazarın, Kazakların birkaç kolundan biri olan Terek Kazakları'nı anlattığı eserde, doğa ve çevre yaklaşımları irdelenmektedir. Eserin ana teması, aristokratik kent kültürü ile kır kültürünün karşılaştırılmasıdır. Kırgız kültürü ise bu kültürü en iyi anlatan yazarlardan biri olan ve ülkemizde de çok sevilen Aytmatov'un eserlerinden izlenmektedir. Yazar, doğa ve insanı ayrılmaz bir şekilde bütünleştirdiği bu eserlerinde, Kırgız kültüründeki “doğaya saygı-doğayla bütünleşme” temaları ile günümüz “Derin Ekoloji” akımının “Gaia” felsefesine çok yakın görüşler ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak Kültürü, Kırgız Kültürü, Kent, Doğa, Derin Ekoloji

Nature and Urban Culture Factors in Turkish World Literature

Abstract

This study examines the urban and rural cultures of the Turkish world, their approaches to environment and nature by looking at famous literary works; hence aiming to highlight the contributions of literature to urbanology and city sciences. The study considers Khazakh culture from Tolstoy's 1852 book “The Cossacks” in which the author describes one of the many arms of the Khazakh cultures, the Terek Kazakhs, and examines their views of the environment and nature. The main theme of the work involves the comparison of aristocratic urban culture to the rural culture. Kirghiz culture is similarly seen from one of the best tellers of their story Aytmatov, who is also well liked in our country. In the work in which he merges nature and human as an inseparable whole, the author presents very similar themes as from the “respect of nature-becoming one with nature” of the Kirghiz culture and the modern “Deep Ecology” and “Gaia” philosophies.

Keywords: Khazakh Culture, Kirghiz Culture, Urban, Nature, Deep Ecology

1870'LERDE RUSYA - ORTA ASYA İLİŞKİLERİNİN OSMANLI İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Uygur AYDEMİR (Üsküdar Üniversitesi)

Özet

On dokuzuncu yüzyılın üçüncü çeyreği Rusya ve İngiltere'nin karşılıklı olarak Orta Asya'da alan kazanma yarışını hızlandırdığı bir dönemdir. Aynı dönemde Osmanlı'da 1860'lardan itibaren Türkçe özel basın ortaya çıkmış, 1870'lerde ise çok geniş bir çeşitliliğe kavuşmuştur. Bu bağlamda Rusya'nın Orta Asya'da ilerlemesi ve bu ilerleme esnasında Orta Asya halkı ile girdiği çatışmalar ve ilişkiler, İstanbul'da Osmanlı basınına, özellikle Basiret gazetesine yansımıştır. Bu haberlerin, Osmanlı Türklerinde modern anlamda sömürge karşıtlığı ekseninde bir millet bilincinin oluşmasına katkıda bulunduğu söylenebilir. Bu çalışma, 1870'ler boyunca bu haberlerin izini sürerek haberlerin okuyucuya sunulmasını ve gazetede haberler hakkında çıkan yorumları değerlendirerek bu konuda bir söylem analizi yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Orta Asya, Büyük Oyun, Basiret, Osmanlı Basını

The Relations Between Central Asia and Russia in The 1870s According to The Ottoman Press in Istanbul

Abstract

The Great Game in Central Asia between Russia and England gained momentum in the third quarter of the nineteenth century. This development coincided with the emergence and proliferation of the Ottoman Turkish free press. The Ottoman press in Istanbul, particularly the newspaper Basiret in the 1870s, closely followed the Russian expansion into Central Asia. It can be argued that the news about the relations between Central Asia and Russia provoked the development of an anti-imperialist proto-nationalist feeling among Ottoman Turks. This study provides a discourse analysis of the representation of these events as well as that of the commentaries accompanying such news.

Keywords: Russia, Central Asia, Great Game, Basiret, Ottoman Press

KAFKASYA'DA BÖLGESEL SORUNLAR VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Dr. Neşe KEMİKSİZ (Anka Enstitüsü)

Özet

Kafkasya, coğrafi konumu ve doğal kaynakları nedeniyle tarih boyunca çeşitli güçlerin hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur. Farklı dinlere mensup çok sayıda etnik grubun mevcudiyeti, zorlu coğrafik koşullar karşısında büyük güçlerin bölgede tutunabilmek amacıyla kullandığı vasıtalardan birini teşkil etmiştir.

SSCB'nin dağılmasıyla bölgede, aktörleri değişen yeni bir güç mücadelesi yaşanmaya başlamıştır. Orta Asya ve Hazar Havzası kaynaklarının Batı'ya nakli meselesinin merkezinde yer aldığı bu mücadele Kafkasya'nın stratejik önemini daha da arttırmıştır. 1990'lı ve 2000'li yıllar bölgede Azerbaycan ile Ermenistan, Rusya ile Çeçen direnişçiler ve Rusya ile Gürcistan arasında savaşların yaşandığı, Dağlık Karabağ, Çeçenistan, Güney Osetya ve Abhazya sorunları nedeniyle çatışmaların hakim olduğu bir dönem olmuştur. Çok kutupluluğun egemen olduğu bir uluslararası düzene geçiş sancılarının yaşanıyor olması, bölgede yeni istikrarsızlıkların habercisi durumundadır.

Kafkasya'daki sorunların Türkiye'ye; kuzey sınırlarının istikrarından, Hazar kaynaklarının Batı'ya nakli, Karadeniz'in güvenliği, Ermeni meselesi, soydaşlar ve diaspora ile ilişkiler ve PKK terörüne kadar geniş bir alanda etkileri bulunmaktadır.

Çalışmada, özellikle Güney Kafkasya'daki sorunların incelenmesi ve Türkiye'ye siyasi, askeri, ekonomik ve güvenlik boyutundaki etkilerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, SSCB'nin dağılmasından sonraki döneme ağırlık verilerek bölgesel sorunların mahiyeti, küresel nüfuz mücadelesinin bölgesel yansımaları ve Türkiye'nin bölgeye yönelik politikaları ile sonuçları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kafkasya, Çeçenistan, Güney Osetya, Abhazya, Dağlık Karabağ

Regional Problems in Caucasus and their Effects on Turkey

Abstract

Due to its geographical location and natural resources, Caucasus has witnessed the struggle for dominance of various powers throughout the history. Presence of many ethnical groups with diverse religions has been one of the instruments used by great powers in order to take hold in the region under the challenging geographical conditions.

With the dissolution of the USSR, a new power struggle, the actors of which had changed, began in the region. This struggle, which was centered by the issue of the transfer of the resources of the Central Asia and the Caspian Basin to the West, further increased the strategic importance of Caucasus. 1990s and 2000s constituted a period when wars took place between Azerbaijan and Armenia, between Russia and Chechnya, and Russia and Georgia, and conflicts resulting from the problems of Nagorno-Karabakh, Chechnya, South Ossetia and Abkhazia dominated the region. The fact that the pains of the transition to an international order where multipolarity dominates are being experienced foreshadows new instabilities in the region.

The problems in Caucasus has effects on Turkey changing in a wide range from the stability of its northern borders, to the transfer of the resources of the Caspian Basin to the West, to the security of the Black Sea, to the Armenian Question, to the relations with the cognates and the diaspora, and to the PKK terror.

The study aims to investigate particularly the problems experienced in the Southern Caucasia and to find out their effects on Turkey at the political, military, economic and security dimensions. Within this framework, the nature of the regional problems, the regional reflections of the global power struggle, and Turkey's policies concerning the region, as well as their consequences, are addressed with the weight being given to the period following the dissolution of the USSR.

Keywords: Caucasus, Chechnya, South Ossetia, Abkhazia, Nagorno-Karabakh

KAZAKİSTAN'IN NÜKLEER MACERASI: TÜRK DEVLETLERİ İÇİN BİR MODEL

Dr. Şafak OĞUZ (ANKASAM)

Özet

Kazakistan nükleer silahların özellikle serseri devletler ve teröristlere yayılımının gündemde olduğu Soğuk Savaş sonrası dönem başlangıcında dünyanın dördüncü büyük nükleer devleti olarak ortaya çıkmıştır. Bu yeni ve belirsiz güvenlik ortamında Kazak yöneticileri ve Kazak halkı nükleer silahlardan ve materyallerden vazgeçerek ve nükleer enerjinin barışçıl kullanımını tercih ederek uluslararası kamuoyunun bir parçası olmaya karar vermiştir. Bu çalışma bu sürecin nasıl geliştiğini ortaya koymakta ve bu konuya yönelik iç ve dış politikaları tartışmaktadır. Çalışmada, Kazakistan'ın nükleer silahların yayılımının önlenmesi ve nükleer silahsızlanma konusunda örnek model teşkil ettiğini ve Müslüman ve/veya Türkleri potansiyel nükleer tehdit olarak gören teorileri boşa çıkardığını iddia etmektedir. Türkiye'nin nükleer tesis inşası göz önüne alındığında, Kazakistan'ın çabaları aynı zamanda Türkiye'nin yakın dönemdeki barışçıl nükleer enerji çalışmaları konusundaki şüpheleri de giderecektir.

Anahtar Kelimeler: Kazakistan, Nükleer Silahlar, Semipalatinsk, Uranyum, Nükleer Yakıt Bankası

Nuclear Adventure of Kazakhstan: A Model for Turkic States

Abstract

Kazakhstan emerged as the world's fourth largest nuclear state at the beginning of the post-Cold war era, the era associated with emerging nuclear nonproliferation, especially to rogue states and terrorists. In this new and uncertain security environment, the Kazakh leadership and people decided to join the international community, giving up Nuclear Weapons (NW) and materials and opting for the peaceful use of nuclear energy. This paper depicts how this process evolved and discusses domestic and international policies. It argues that Kazakhstan became a model for non-proliferation and nuclear disarmament policies, and played a crucial role in challenging theories that regard the Muslim and/or Turkish community as potential nuclear threats. Efforts of Kazakhstan also will remove doubts about the peaceful nuclear energy activities of Turkey considered construction of nuclear plants.

Keywords: Kazakhstan, Nuclear Weapons, Semipalatinsk, Uranium, Nuclear Fuel Bank

9. OTURUM
BOĞAZIÇI SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU? (Türk – Rus İlişkilerinin Geleceği)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA (Kazan Federal Üniversitesi)

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

TARİHİ DÜŞMANDAN DOST OLUR MU?

(Türk-Rus İlişkilerinin Geleceği)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi)

Özet

Tarihi süreçte çoğunlukla karşı karşıya gelmiş, savaşmış ya da karşı cephelerde yer almış Türkler ve Ruslar bölgenin iki önemli milletidir. Coğrafyanın kader olarak düşünüldüğünde çatışmaların kaçınılmaz olduğu bir süreç yaşanması normal olarak görülmelidir. Fakat SSCB dağıldıktan sonra ortaya çıkan yeni durumda çatışmaların ve düşmanlıkların bir tarafa bırakılıp işbirliği yapılabilecek alanlar değerlendirildi. Hem SSCB sonrasında ortaya çıkan Cumhuriyetlerle hem de 20 milyona yakın Müslüman-Türk nüfusa sahip Rusya Federasyonu ile farklı alanlarda işbirlikleri yapıldı. Geline süreçte birçok siyasi-ekonomik ve kültürel faaliyetler gerçekleştirildi. İnşilçıkışlı bir seyir izleyen Türk-Rus ilişkileri son dönemde birçok alanda iyileşme devresine girmiştir. Yaşanan uçak krizinden sonra ilişkiler hızla kötüleşmiş birçok alanda bitme noktasına gelmişti. Çabuk atlatılan bu krizden sonra siyasi ilişkiler yeniden kurulmuş ve en üst düzeyde görüşmeler yapılmıştır. Son dönemde Suriye meselesi başta olmak üzere birçok konudan görüşmeler yapmak üzere Cumhurbaşkanı, Dışişleri Bakanları ve diğer yetkililer sık sık bir araya gelmektedirler. Batı ve ABD ile sorunlar yaşayan Türkiye, Rusya ile iyi ilişkiler kurmaktadır. Özellikle Suriye konusunda atılan adımlar, askeri işbirliği, enerji alanındaki işbirliği, Akkuyu nükleer santralının yapılması, turist sayısındaki artış gibi konularda çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bütün bunların yanında tarım ürünlerine konulan kısıtlama, vize meselesi, Rusya'da iş yapan şirketlerin sorunları vb. konularda henüz tam netice alınamamıştır. Kırım ve Karabağ meselelerinin de kısa vadede çözülmesi mümkün görünmemektedir. Çok boyutlu dış politikanın da bir gereği olarak Rusya ile iyi ilişkilerin kurulması Türkiye'nin menfaatinidir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Rusya, Türk-Rus İlişkileri, Suriye, Dış Politika

Can The Ancient Nemesis Become a Friend? (The Future of Turkish-Russian Relations)

Abstract

In the history, Turks and Russians, who have often faced, fought or took part in the front lines, are the two important nations of the region. Considering geography as a fate, it is normal to see a process where conflicts are inevitable. However, in the new situation that emerged after the disintegration of the USSR, the conflicts and hostilities were left aside and areas that could be cooperated were evaluated. The Republic of Turkey and the Russian Federation, which has nearly 20 million Muslim-Turkic population, cooperated in different fields. In the process, many political-economic and cultural activities were carried out. Turkish-Russian relations, following a bumpy course, have entered a period of improvement in many areas. After the crisis of the fighter jet, the relations had come to a halt in many areas that rapidly deteriorated. After this crisis, political relations were re-established and negotiations were held at the highest level. The Presidents, Foreign Ministers and other officials are frequently gathered to discuss the issue of Syrian affairs. West and the United States is experiencing problems with Turkey, it is to establish good relations with Russia. Especially the steps taken in the field of Syria, military cooperation, cooperation in the field of energy, construction of the Akkuyu nuclear power plant, and the increase in the number of tourists were very important developments. In addition to all these, restrictions on agricultural products, visa issues, problems of companies doing business in Russia etc. The results have not yet been fully achieved. It is not possible to solve the Crimean and Karabakh issues in the short term. The multi-dimensional foreign policy is the establishment of good relations with Russia as a necessity in the interest of Turkey.

Keywords: Turkey, Russia, Turkish-Russian Relations, Syria, Foreign Policy

MÜSLÜMAN-ORTODOKS ÇOĞUNLUĞU ORTAMINDA İDİL-URAL BÖLGESİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Doç. Dr. İlsur NAFİKOV (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Makale çerçevesinde kapsanmış bilimsel araştırma son yirmi yıl boyunca, Rusya Federasyonu'nun en büyük polyethnik bölgelerinden biri olan ve sayısal olarak takriben eşitlikle temsil edilen Müslümanlar ve Ortodoksların yaşadığı Volga-Ural bölgesinde din-devlet politikasının entegre edilmesinden söz etmektedir. Dinler arası diyalogun geliştirilmesi ve etnik barışa ve karşılıklı saygı ortamına ulaşılması için çeşitli koşulların yaratılması önemli olarak belirlenmiştir. Hedeflendirilmiş ortama ulaşmak için din-devlet ilişkileri alanında kanuni yapılanmalar, dini eğitimin ayrı bir sistem halinde oluşması, sosyal alanlarda dini kurumların ve devlet enstitülerinin işbirliği yapılması, ve eğitim sisteminin radikal akımlara karşı entelektüel açıdan hedeflenerek gelişmesi - önemli vektörler olduklarını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din - Devlet İlişkileri, İslam, Ortodoks, Din ve Etnik Gruplar Arası İlişkiler, Tataristan, Diyalog.

Development of State-Confessional Relations of Volga-Ural Nations in Conditions of Islamic-Orthodox Majority

Abstract

The article considers the experience of the last two decades on the implementation of confessional politics in conditions of the approximate quantitative balance between Muslims and Orthodox in Volga-Ural region, which is one of the largest polyethnic regions of the Russian Federation. Important areas for the creation of conditions for the development of inter-religious dialogue and achievement of interethnic peace and an atmosphere of mutual respect were singled out. It is shown that the development of the legislative base, the development of religious education, cooperation in the social sphere, and the extension of educational practices to prevent the spread of religious and political extremist currents are important vectors for the development of state-confessional relations.

Keywords: State-Confessional Relations, Islam and Orthodoxy, Harmonisation of Inter-Ethnoconfessional Relations, Tatarstan, Dialogue.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL AÇILAR

Doç. Dr. Elmira KHABİBULLİNA (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Çağdaş dil eğitimi amaçlarının biri, hem kendi kültürünü iyi bilen ve özümseyen hem de yabancı kültür ve milletlere saygılı bir şahıs eğitmektir. Yabancı diller öğretiminde kültür içerikli eğitimin metodolojisi, lingvokültüroloji dalı olarak tanılmakta ve araştırılmaktadır. Söz konusu araştırmada Kazan Federal Üniversitesinde öğretim gören öğrenciler için yabancı dili olarak Türkçe derslerinde kullanılan ders kitapları ve malzemelerini inceleyerek metod ve ilkeler incelenmektedir. Öğretim malzemeleri ve ders kitaplarında kültür içerikli materyellerin mevcut olup olmadığı açısından araştırılmaktadır. Söz konusu materyellerin öğrencilerde yabancı dilde hem yazı hem de konuşma yeteneklerini geliştirmekte olan etkisi, öğrencilerin değeri biçilemeyen Türk kültürü ile ilgili bilgiye sahip olabilmeleri ve aynı zamanda yabancı dil ve kültür ortamında alışa- ve anlaşabilme imkânını sağlamakta olan rolü incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dilbilimi, Yabancı Dil Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Linguokültüroloji

Cultural Aspects In Training Turkish Language As Foreign

Abstract

Modern humanitarian education is aimed to educate a person who could be aware of national characteristics, but at the same time respect other nationalities and cultures. The methodology of cultural aspects in teaching foreign languages has been widely studied within the framework of the scientific block of linguoculturology. This study examines the methods and principles of teaching students of Kazan Federal University on the materials and materials used in the courses of Turkish as a foreign language. The article investigates a number of educational complexes on the fact of the content of culturological material. The author reveals its influence on the development of students' systematic and complete skills of oral and written speech in the Turkish language and knowledge of information in different areas of rich Turkish culture, as well as the ability to navigate in a foreign language and cultural environment.

Keywords: Linguistics, Language Education, Teaching of the Turkish Language, Linguoculturology, Kazan Federal University

TÜRK-TATAR KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Venera BASHARAN (Kazan Federal Üniversitesi)

Özet

Tarihten bilindiği üzere, Türkiye-Tataristan ilişkileri oldukça eski yıllara dayanmakta. Bunun başlıca sebebi, ticaret, din ve kültür olmuştur. Tataristan ve Türkiye'nin tarihleri boyunca siyasi ve sosyal şartlar devamlı değişmiş olsa da, eğitim alanda ilişkiler hep canlı tutulmuş, birbirlerini etkilemeye devam etmişler. Bu çalışmada Türk-Tatar eğitim ve kültür ilişkilerinin tarihsel gelişimi üzerine genel bir bakış yapılmıştır. Aynı zamanda Türk ve Tatar düşünür, bilim adamı, yazar ve şairlerin birbirlerinden etkilendikleri alan, bu bilgilerin taraflarından yansıtıldığı eser, kurum vs. isimlerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tataristan, Türkiye, Osmanlı, Türk-Tatar İlişkileri, Eğitim, Kültür

A Historical Perspective On The Development Of Turkish-Tatar Cultural And Educational Relations

Abstract

As it is known from history, Turkey-Tatarstan relations are based on quite old years. The main reasons for this are trade, religion and culture. Though political and social conditions have changed constantly throughout the history of Tatarstan and Turkey, relations are always kept alive in the cultural and educational field, affecting each other. In this study, a general overview on the historical development of Turkish-Tatar's educational relations was provided. At the same time, information about area in which Turkish and Tatar thinkers, scientists, writers and poets are effected by each other, works, institutions, names etc. where this information was reflected are also included in this study.

Keywords: Tatarstan, Turkey, Ottoman, Turkish-Tatar Relations, Education, Culture

10. OTURUM
AVRASYA SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE’NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

2023 YOLUNDA TÜRKİYE – TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

TÜRKİYE’NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK’TEN ÇİN’E TÜRK BİRLİĞİ

Dr. Hasan ACAR (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

AKDENİZ İÇİN BİRLİK VE TÜRKİYE’NİN ROLÜ

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Özet

Avrupa Birliği, kendi üyesi olmayan Akdeniz ülkeleriyle ortaklık oluşturmak, kendine bağlamak, ortak ekonomik ve politik bir platform oluşturmak için, Kasım 1995 tarihin de, Barselona Süreci olarak adlandırılan, Avrupa – Akdeniz Ortaklığını (Euro-Med) kurmuştur. 2008 yılında, Fransa devlet başkanı Nicolas Sarkozy, Avrupa Birliği üyesi ve bir Akdeniz ülkesi olarak, bölgede yeni bir örgütlenme çabasına girmiş ama Avrupa’nın Akdenizli olmayan üyelerinin itirazı üzerine yeni girişimi askıya almış ama düşünce ve projelerinin bir kısmını 1995 de kurulan Euro-Med çerçevesine dahil etmiştir. Avrupa Birliği üyeleri ve 16 Akdeniz ülkesi üye olmuştur. Kaddafi yönetimi üye olmamış ama gözlemci statüsün de örgütün içinde bulunmaktadır. Örgütün toplam 43 üyesi bulunmaktadır. Dünya’nın sayılı ve etkin örgütlerinden birisidir. Gerek politik gerekse ekonomik güç ve potansiyeli açısından önemlidir. Türkiye, Avrupa Birliği üyesi olma hakkı olan ve üyelik için müzakere safhasın da olan bir ülke olarak 1995 de bu bölgesel Akdeniz yapılanması için de bulunmuş ve 2008 yılında Sarkozy’nin başlattığı inisiyatifin dışın da kalmamak için de, çok istekli olmasa da yeni yapılanmaya dahil olmuştur. Türkiye, yeni Akdeniz yapılanmasın da ve Avrupa Birliği ile ilişkilerin de herhangi bir değişim olmadan üstüne düşen görevleri yapmakta ve uluslararası barışa katkı sağlamaktadır. Akdeniz için Birlik Örgütü, Fransa’nın planladığı ve arzu ettiği gibi “Akdeniz Birliği” olarak sadece Akdeniz ülkelerini kapsayan bir örgüt gibi yapılanmasa da, AB üyesi ülkelerin ortak bir girişimi olarak ve sorun yaratmadan yeni bir yapılanma gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, Türkiye, Fransa, Barcelona, AB, Barış, Güvenlik, İş birliği, Orta Doğu, Euro- Med, Ekonomi, Politik

Turkey's Role in The Union For Mediterranean

Abstract

The Euro – Mediterranean partnership (Euro-Med), also known as the Barcelona process, was established in November 1995 to create a common economic and political platform for partnership with non-member Mediterranean countries. In 2008, French President Nicolas Sarkozy, as a member of the European Union and a Mediterranean country, made an effort to organize the region, but suspended the new initiative after the objection of non-Mediterranean members of Europe, but added some of it side as and projects to the Euro-Med framework, which was established in 1995. Members of the European Union and 16 Mediterranean countries have been members. Gaddafi administration is not a member, but observer status is also within the organization. The organization has 43 members in total. It is one of the few and influential organizations of the world. It is important both in terms of political and economic power and potential. Turkey, as a country that has the right to become a member of the European Union and is negotiating for membership, was also involved in there structuring of this regional Mediterranean region in 1995 and was also involved in there structuring of Sarkozy's initiative in 2008, although not willing to remain outside. Turkey does its duties and contributes to international peace without any change in the new Mediterranean and relations with the European Union. Although the Organization of the Union for the Mediterranean is not as planned and desired as the "Mediterranean Union", it is a joint initiative of the EU member states and a new structure has been realized without any problems.

Keywords: Mediterranean, Turkey, France, Barcelona, EU, Peace, Security, Cooperation, Middle East, Euro - Med, economy, political

2023 YOLUNDA TÜRKİYE – TÜRKİ CUMHURİYETLER İLİŞKİLERİNDE SİYASAL BİRLİKTELİK VE KALKINMA AÇISINDAN STRATEJİK TEMEL FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Arzu AL (Marmara Üniversitesi)

Ömer ÇAKIR (Marmara Üniversitesi)

Özet

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte uluslararası sistemin siyasi, ekonomik, kültürel vb. unsurlarında değişimlerin gerçekleşmeye başlamasıyla birlikte dünyada yeni bir düzene geçilmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Kafkaslar ve Orta Asya'da bağımsızlıklarını ilan eden Türk Cumhuriyetleri, bu yeni düzende uluslararası sistemde küresel ve bölgesel güçteki ülkeler için büyük bir önem kazanmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti, hem bulunduğu coğrafi konum hem de siyasi - kültürel tarihi ile birlikte bu bölgedeki ülkelerle ayrı bir ilişkiye sahip olmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Stratejik 2023 vizyonu hedeflerine ulaşabilme hususunda Türk Cumhuriyetleri ile işbirliği sağlamada stratejik temel fırsatları ve zorlukları belirlemektir. Çalışmanın ilk kısmında Türk Cumhuriyetleri siyasi, kültürel ve ekonomik açıdan incelendikten sonra ikinci kısımda Türkiye'nin bölge ülkeleriyle olan ilişkileri ele alınmaktadır. Son kısımda ise siyasi, ekonomik ve kültürel aktörler üzerinden bir değerlendirme yaparak temel fırsatlar ve zorluklar belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, Kalkınma, İş Birliği, Türk Dünyası

Strategic Basic Opportunities and Challenges In Terms of Political Unity and Development In Turkey – Turkic Republics Relations on The Way to 2023

Abstract

With the end of the Cold War, a new order had been introduced globally with the success of changes in the international system's aspects such as; political, economic, cultural etc. After the collapse of The Soviet Union, Turkic Republics, in the Caucasus and central Asia region that declaring their independence, gained great importance for the global and regional powers in the new international system. Due to its geographical location and its political-cultural history, the Turkish Republic has unique relationships with each country in this

region. This study aims to determine the strategic opportunities and challenges in cooperation with Turkic Republics to achieve Turkey's strategic vision of 2023. First, the Turkic Republics are examined politically, culturally and economically. Then, Turkey's relations with the countries of the region are examined. Finally, fundamental opportunities and challenges are determined by assessing the political, economic and cultural actors.

Keywords: Turkey, Turkic Republics, Development, Collaboration, Turkish World

TÜRKİYE'NİN 2023 VİZYONU KAPSAMINDA TÜRK DÜNYASINDA SİYASİ GELİŞMELER VE ADRIYATİK'TEN ÇİN'E TÜRK BİRLİĞİ

Dr. Hasan ACAR

(Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi)

Özet

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun 100. yılı münasebetiyle stratejik bir vizyon olarak belirlenen “Vizyon 2023” kapsamında belirlediği hedeflere adım adım ilerlemektedir. Bölgesel ve küresel bir güç olma yolundayoğun çabalar gösteren Türkiye, bu kapsamda dünya üzerindeki birçok ülke ile siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkiler geliştirmektedir. Küresel kapitalizmin kendine yeni pazarlar araması karşısında doğal zenginliklere sahip Orta Asya coğrafyası, kaynak arayışındaki ülkeler açısından küresel ve stratejik bir hedef haline gelmiştir. Küresel tertiplerin bir tuzağı kapsamında varlığını sürdürmeye çalışan Orta Asya coğrafyası üzerinde “Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur!” anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. Bu düşünceden hareketle geçmiş yıllarda ortaya koyulan “Türk Birliği” anlayışının önemi her geçen gün artmaktadır. Fiili bir takım kısıtlarına rağmen Türk Birliği düşüncesi, İsmail Gaspıralı tarafından ifade edilen “Dilde, fikirde, işte birlik” şiarının uygulamaya koyulması ile mümkün hale gelecektir.

Türkiye'nin 2023 vizyonu, “demokratik, müreffeh ve öncü ülke” (Milliyet, 2014) sloganlarıyla ifade edilmiştir. Türkiye bu hedeflerine ulaşmak amacıyla Türkî devletlerle olan siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerini geliştirmektedir. III. Milli Kültür Şurası'nda “İnsanlık tarihine damga vurmuş bir medeniyetin mirasçısı olarak” (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2017) ifade edilen Türkiye, en sonucusu (6. Devlet Başkanları Zirvesi) 2018 Eylül ayının başında Kırgızistan'da düzenlenen Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi'nin kurucu üyesidir. “Türk Konseyi” ya da “Türk Kneşi” olarak ifade edilen bu yapı (Euronews, 2018), kültürel bir ortaklıktan öte ekonomik ve siyasi iş birliğini kapsamaktadır.

1990'lı yıllarda bölgesel güçlerin yerini küresel güçlerin almaya başlamasıyla birlikte devletlerin bağımsız ve özgür olarak var olabilmeleri, bir takım bölgesel ve stratejik iş birliklerine gereksinim duyulmasını ortaya çıkarmıştır. 1991 yılında Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarını kazanmasıyla birlikte Türk Birliği düşüncesi de yeni ve stratejik bir döneme girmiştir. Küresel tehditlere açık bir ortam olarak değerlendirilebilecek Orta Asya coğrafyası, Türk Cumhuriyetleri'ni

siyasi ve ekonomik olarak güçlü kılmaya itmiştir. Bu çalışma, bölgesel ve küresel bir güç olma yolunda 2023 vizyon stratejisi doğrultusunda emin adımlarla ilerleyen Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile olan siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkilerini ortaya koyma çabasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Birliği, Vizyon 2023, Stratejik Ortaklık, Siyasi Entegrasyon.

Political Developments on the Turkish World within Turkey's Vision 2023 and Turkish Union from the Adriatic to China

Abstract

Republic of Turkey, the 100th anniversary of the establishment of a strategic vision as determined on the occasion of "Vision 2023" is progressing step by step within the scope of the targets set. Intense efforts towards becoming a regional and a global force in Turkey, with many countries around the world in this regard, political, cultural and economic relations are developing. Global capitalism has become a global and strategic target in terms of countries seeking resources, with natural riches in search of new markets for itself. The notion of "There is no other friend of the Turks from the Turks" has begun to dominate the Central Asian geography trying to maintain its existence as a trap of global order. The importance of this "Turkish Union" approach, which has been put forward in the past years, is increasing day by day. Despite the factual constraints, the idea of the Turkish Union will become possible with the application of the slogan "association of language, opinion and work" expressed by İsmail Gaspıralı.

Turkey's 2023 vision of a "democratic, prosperous and leading country" (Milliyet, 2014) was expressed in the slogan. Turkey with Turkic states in order to achieve these objectives, the political, economic and cultural relations are developing. III. National Culture Council Meeting "The history of mankind as the heir to a civilization marked" (TC Presidential, 2017) expressed Turkey, the last (6th Heads of State Summit) held in Kyrgyzstan in early September 2018 Turkish Language Speaking Countries Cooperation Council founding member. This structure (Euronews, 2018), which is expressed as "Turkish Council" or "Turkish Knee", covers economic and political cooperation rather than a cultural partnership.

With the arrival of global forces in the 1990s, regional powers have begun to take over, and the fact that states can exist independently

and freely has led to the need for a number of regional and strategic alliances. With the independence of the Turkish Republics in 1991, the Turkish Union has also entered a new and strategic turn. The Central Asian geography, which can be seen as an open environment for global threats, has motivated the Turkish Republics to become politically and economically powerful. In this study, regional and global power is advancing with sure steps towards Vision 2023 strategy in the direction of the Turkish Republic of Turkey with the political, economic and cultural relations is the effort put forth.

Keywords: Turkish Union, Vision 2023, Strategic Partnership, Political Integration.

TÜRK CUMHURİYETLERİNDE İŞBİRLİĞİ VE AYRIŞMALAR

Dr. Yeşim DEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılması dünyanın 1/6'sini kapsayan büyük bir coğrafyada jeopolitik durumu önemli derecede değiştirdi. Küreselleşmenin getirdiği yeni eylemler yüzyıllar boyunca tarihi zorunlulukların etkisiyle parçalanmış, birbirinden ayrı bırakılmış Türk Dünyası ülkeleri için kaçırılmış fırsatların gündeme getirilmesi için yepyeni olanaklar doğurmuştur. Küreselleşmenin önemli bir parçası da bölgeselleşmedir. Bölgeselleşme Türk Dünyasını yeni hedeflere yönlendirmek ve gelişimlerini sağlamak için büyük olanaklar yaratmıştır.

Ortak değerler, konjonktürel ihtiyaçlar ve çıkarlar ülkeleri iş birliğine yönelten temel faktörlerdir. Ortak bir kimlik oluşturulmadığı sürece bütünleşmenin sağlanması mümkün olamamaktadır. Ortak değerleri çok olan milletlerin birleşmesi farklılıkları çok olanlara göre daha kolaydır. Bu durum iktisadi iş birliğine de katkıda bulunmaktadır.

Her bir cumhuriyet içinde, sosyal, kültürel veya ekonomik ve politik yönden kurulabilecek "Türk Cumhuriyetleri Birliği"nin yerli halklar tarafından daha iyi benimsenmesi için sivil toplum örgütleri, özendirici çalışmalar, teşkilatlar ve ittifaklar kurulmalıdır.

Gittikçe önemi artan Orta Asya Bölgesi üzerinde menfaatleri ve bunlara bağlı hedefleri bulunan ülkeleri de hesaba katmak gerekiyor. Türk Dünyası arasında olası bütünleşme gerek geçmişte gerekse bugün Batılı devletlerin menfaatlerine ters düşmektedir.

Türk Cumhuriyetleri hem doğal kaynakları hem de insan gücü potansiyeli ile dünya üzerinde önemli bir yere sahiptir. Orta Asya'nın önemli petrol sahaları ve doğalgaz rezervleri üzerinde egemen Türk devletlerinin bu kaynakları ve bu kaynakların ihraç edileceği güzergahları kontrol etmek isteği ayrışmalara yol açmaktadır.

Türk Cumhuriyetlerindeki ekonomik ve demokratik gelişmişlik seviyelerinin farklılığı, sanayi ve hizmet sektörlerinde yeniden yapılanmaya duyulan büyük ihtiyacın var oluşu, yatırımların yapılması için finans problemlerinin olması Türk Cumhuriyetleri arasındaki muhtemel iktisadi işbirliğinin kurulması için engel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, İşbirliği, Ayrışma, Bölgesel Güç

The Cooperation And Disintegration Disputes In The Turkish Republics

Abstract

The dissolution of Soviet Union changed geopolitical position significantly that take up the one sixth geography of the world. The globalisation that constitute the new actions had been decayed remained separated but the effect of the historical obligation. Turkish Globe had created brand new opportunities for propose an item for the agenda of the missed occasions. The most important part of globalisation is territorialisation. Territorialisation had created great possibilities to direct Turkish Globe to the new target and provide the progress. Common values, cyclical requirements and interests arena the basic factors that aim cooperation for the countries. If they don't constitute the common identity to provide integration isn't possible. The combine of the nations that have great common values are easier than the nations that have great distinctness. This condition had contributed to financial cooperation.

In each of the republics that will be established social cultural in terms of economy or politic non-governmental organisations, incentive works, governances coalitions must be established for the assimilation of the Turkish republics by the native population.

We must regard the central Asia region that grow in importance progressively and the countries that have targets. Among the possible Union of the Turkish Globe both in the past and today had run counter to the benefit of the Western countries. The Turkish Republics with both natural resources and manpower have the importance in the world.

The Turkish resources that dominates on the important oilfields of the central Asia, naturalgas reserves of the Turkish nations and wishing to control this resources that is exported routes causes the disintegration. The level differences of the economical and democratic developments in the Turkish Republics the existence of the big necessity in the industry and the tertiary sectors and the existence of the finance problems to invest pose an obstacle among the Turkish Republics to establish economic cooperation.

Keywords: Turkish World, Cooperation, Separation, Regional Power

11. OTURUM
SEMİNER SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER ÜZERİNDEN OKUMAK

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

TÜRK-SİYASİ DÜŞÜNCESİNDE MEŞRÛİYET KAYNAĞI OLARAK MÂTURİDİLİK

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN SÜREKLİLİĞİNİ MİMARİ ESERLER ÜZERİNDEN OKUMAK

Doç. Dr. Gözde RAMAZANOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

Özet

Mimari eserler, kültürün maddi kalıntıları olarak tarihe şehitlik eder. Bu çalışmanın amacı da farklı coğrafyalarda, farklı iklimlerde, farklı malzeme ve teknoloji imkanlarıyla gelişen mimarlık ürünleri üzerinden, mimari geleneğin ve kültürün sürekliliğini ortaya koymaktır.

Mimarlık ürünlerinin, kendilerini üreten toplumun siyasal-sosyal-kültürel- ekonomik yapısını yansıtan birer kültür varlığı oldukları bir gerçektir. Binalar, salt konstrüksiyon ve yapı malzemesi, plan ve kütle biçimlenmesi olmanın ötesinde, kültür varlığı niteliğiyle ele alınmaktadır. Bu kültür, bin yılı aşan tarih aralığına ve Hindistan'dan Balkanlara, Kuzey Afrika'ya kadar ulaşan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Zamanın ve mekanın genişliği, tek bir mimarlık anlayışından bahsedilmesini olanaksız kılmaktadır. Ancak, çok sayıdaki değişkene rağmen ortaklık yönlerin fazlalığı, mimarî kültürün sürekliliğini göstermektedir.

Çalışmada zaman veya coğrafya sınırlandırılmasına gidilmemiştir. Herhangi bir mimari biçimin, yapı türünün, inşa tekniğinin veya bezeme unsurunun kim tarafından nerede icat edildiği hususu çalışmanın kapsamı dışındadır. Toplum tarafından içselleştirmiş olan ve mimari ürünün üslup oluşturan bütünsel nitelikleri ile bunlarda süreklilik sağlayan unsurlar göz önünde tutulmuştur. Konu, bildiri kapsamını aşmayacak ölçüde, mimari sürekliliğin en açık şekilde izlenebildiği yapı türleri ve yapı bileşenleri ile sınırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Mimarlık Tarihi Kuramı, Mimarlık Kültürü

Reading the Continuity of Turkish Culture on Architectural Artifacts

Abstract

Architectural artifacts are witnesses as cultural remains. This paper aims to reveal architectural tradition and cultural continuity by considering architectural products developed in different geographical regions, different climatic conditions, different materials and technological possibilities.

It is a fact that architectural products are cultural beings that reflect the political-social-cultural-economic structure of the societies that build them. The buildings are not considered as only the construction, building material, plan type and mass form, but as cultural assets. This culture has spread to over a thousand years of history and to a vast geography reaching from India to the Balkans and North Africa. Because of the width of time and space, it is impossible to mention a single architectural understanding. Nevertheless, in spite of the diversity of variables, the excess of partnership aspects reflect the continuity of architectural cultures.

Time or geography has not been limited in this paper. It is outside the scope of the article that any architectural form, the structural type or the technique of construction, is invented by who or by whom. The holistic qualities that make up the style of the architectural product and the elements that provide continuity are taken into consideration. The subject matter is limited to building types and building components, where architectural continuity can be observed most clearly, to the extent that it does not exceed the scope of the paper.

Keywords: Turkish Culture, History and Theory of Architecture, Architectural Culture

TÜRK SİYASÎ DÜŞÜNÇESİNDE MEŞRUIYET KAYNAĞI OLARAK MÂTURÎDİLİK

Dr. Gülbeyaz KARAKUŞ (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Geliştirmiş olduğu inanç sistemi ile Türklerin dinî ve siyasî anlayışı içerisinde önemli yer tutan Mâturîdîlik, ortaya çıkışından günümüze varıncaya kadar Orta Asya'da Müslümanları içerisinde kabul görmüş bir anlayıştır. Bilhassa Osmanlı'nın son döneminde, Tanrı-âlem ilişkisinde, Eş'arî anlayışın benimsediği her an her yerde evrene müdahil bir Tanrı ve kesbe dayalı fiil anlayışı yerine, insanın iradesini ve mesuliyeti merkeze alan Hanefî-Mâturîdî anlayışın, "hürriyet" fikrinin revaçta olduğu bir dönemde dinî bir meşruiyet sağladığını görüyoruz. Özellikle son dönemde artan Mâturîdî ilgisinin en önemli sebebi irade meselesinin modernleşme taraftarlarına sağladığı kolaylık; kader ve tevekküle dayalı anlayışın yerine insan merkezli anlayışın öne çıkmasıdır. Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan süreçte, yapılan kurumsal ve siyasal değişikliklerde de Mâturîdî-Hanefî ekol, önemli bir meşruiyet kaynağı olmuştur.

Tebliğde, Mâturîdî anlayışın dinî ve siyasî meşruiyet kaynağı olarak görülmesi belirli örnekler üzerinden verilerek, Mâturîdîliğin Türk siyaseti üzerindeki etkileri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mâturîdîlik, Meşruiyet, İrade, Modernleşme

Maturidite as Source of Legitimacy in Turkish Political Thought

Abstract

Having an important place in Turks' religious and political perception, Maturidiyya with its belief system is an understanding accepted by the Middle East muslims from its occurrence until today. Especially in the recent period of Ottoman where the idea of 'liberty' in high demand we see that the Hanafi-Maturidiyya understanding which centers freedom and responsibility ensure religious legitimacy instead of Ash'ariyye's perception of ubiquitous God and innate act? The most important reason of increasing relevance of Maturidiyya is its convenience with the matter of will to the modernists and also bringing anthropocentrism to the fore instead of fatalism. With the proclamation of the Republic -also in political and institutional revisions this Maturidi ecole form an essential basis for legitimacy. In this paper, by giving specific examples about aforementioned legitimacy effects of Maturidi thought will be elaborated on Turkish political life.

Keywords: Maturidiyya, Legitimacy, Willpower, Modernization.

YÜZ YILLIK EMANET: KAFKAS İSLAM ORDUSU

Dr. Telman NUSRETOĞLU (Hazar Üniversitesi)

Özet

Yeni bir küresel nizamın oluşması arefesinde paylaşım savaşları derinleşerek bütün stratejik ittifak ve ortaklıklar yeniden tanımlanırken batıdan ve doğudan esen yeni dalğa yayılmacı ruzigarlar karşısında varlık göstermek, paramparça edilen İslam dünyasına ,mazlum milletlere umut ola bilmek için Türkiye liderliğinde yeni bir Türk gücünün inşa edilmesi nerdeyse tarihi zarurete dönüşüyor. Anadolu öyle bir mübarek misyonun kalesi , adalet ve insanlık adına öyle bir cazibe coğrafyasıdır ki tarih boyu dünyanın neresinde bir Türkün, Müslümanın, mazlumun başına dert gelmişse orası sınımlanacak liman olarak görülmüş, her türlü zulüm ve vahşet senaryoları orada durdurulmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğanın ifadesiyle “ Anadolu bir bentttir, o bent yıkılırsa ne Ortadoğu, ne Kafkasya, ne Orta Asya, ne Balkanlar ne Afrika ayakta kala bilir”. Dün olduğu gibi bu gün de tüm Türk İslam coğrafyası yeni bir diriliş ve ihya hareketinin öncüllüğünü Türkiyeden beklemekte, Anadolunun sistematik saldırıların hedefi haline gelmesinin arkasındaki niyeti iyi anlamaktadır.

Türk dünyası için Türkiyenin cazibesini, tarihi misyonunu idrak ede bilmek için tarihe ,yüz yıl önce bu coğrafyalarda yaşananlara ,İslam ümmetin izzetli devleti Osmanlının yıkılış sürecine , kıtlık , yokluk ve sıkıntılar içinde kendisi var oluş savaşı verirken o şanlı ordunun fedekarane bir ruhla cephelerden cephelere koşarak kardeş coğrafyaları kurtarmak için nasıl şehadete yürüdüğüne bakmak kifayettir. Bu manada birinci dünya savaşının sonuna doğru, büyük devletlerin kuşatması altında kendisi de siyasi-askeri olarak ciddi bir çıkmaza, hezimete doğru sürüklenirken Osmanlının Ruslaştırma ve Hristiyanlaştırma faaliyetlerinin hedefi haline gelmiş, başkent Bakü de dahil büyük şehirleri Rus-ermenî çeteleri tarafından işgal edilen Azerbaycanı kurtarma operasyonu mili mefkuremiz adına asırlar boyu gelecek kuşaklara gururla anlatacağımız müthiş bir kardeşlik destanıdır.

O çetin ve kahramanlıklarla dolu savaşı zafere taşıyan ,kuruluşunun yüz yılını kutladığımız Kafkas İslam Ordusunun mayıs ayında Genceden başlayarak 15 eylül 1918 tarihinde Bakünün , daha sonra Derbent ve Karabağın işgaldan azad edilmesiyle sonuçlanan operasyonlarına

değinmeden o dönem Azerbaycan Türklerinin içine düştüğü zor durum, karşı karşıya kaldığı hayati sınamalar hakta da bilgi sunmak lazım. Bir Türk yurdu olan Azerbaycan Kafkasyadaki stratejik coğrafi konumu, zengin doğal kaynaklara sahip olmasından dolayı sürekli tarihin pek çok güçlerinin mücadelesine sahne olmuş, Petro döneminden başlayarak Rusya Osmanlının Kafkasya ve Karadenizdeki etkinliğini kırmak için Hazar havzası ve Azerbaycanı ele geçirmeye çalışmış, Sultan II Ahmetin veziri İbrahim Paşa 1722 tarihinde Rusyanın İstanbuldaki elçisini saraya davete ederek itiraz notası vermek , kararlı duruş sergilemek suretiyle Rusyanın Azerbaycanı işgal etmesine engel olmuştur. XIX asrın başlarında kafkasya uğrunda mücadele yeniden şiddetlenmiş, 1801-1813 Rusya- Azerbaycan Hanlık devletleri ve 1804-1813 İran –Rusya arasındaki savaşların sonucunda imzalanan Gülistan antlaşmasıyla Azerbaycan ikiye bölünmüş , kuzeyi Rusya güneyi de İranın hakimiyeti altına geçmiştir. 1828 yılında imzalanan Türkmençay antlaşmasıyla İran , 1829 yilnıfda imzalanan Edirne antlaşmalarıyla Osmanlı Rusyanın kafkasyadaki hakimiyetini tanımak zorunda kalmış, böylece Osmanlı Devletinin Orta Asyayla da bağlantı yolları Ruslar tarafından kontrol altına alınmıştır. İşgal sonrası Rusyanın bölgede uyguladığı demografik yapının değiştirilmesi, tarihi Türk toprakları olan İrevan hanlığı (Şimdiki Ermenistan), Zengezur, Göyçe , karabağ gibi bölgelerde nüfusun çoğunluğunu oluşturan Müslüman türklerin göçe zorlanarak yerlerine ermenilerin yerleştirilmesi, Osmanlının doğu vilayetlerini de içine alan proje Ermeni devletinin kurulması , asırlar boyu Rus yayılmacılığının da ideolojik temellerini oluşturan Ortodoks-Slav ülküsüne dayalı Moskova-üçüncü Roma mefkuresinin İstanbul hedefleri hakta Rus kaynaklarında fazlasıyla bilgiler bulunmnaktadır.

Bir asır boyunca işgal ve asimlasyon politikalarına karşı direnmeye çalışan Azerbaycan Türkleri , kafkasya müslümanları müstemleke rejimi altında yaşasalar da büyük resmi doğru okuyarak Türk-İslam aleminin yegane nicatı olan Osmanlının yıkılmaması, ayakta durması için ellerinden gelen yardımı da esirgememişlerdir. Balkan savaşı sırasında gazetelerle, hayriye cemiyetleriyle seferber edilen yardım faaliyetleri, cepheye koşan gönüllüler hakta tezler, kitaplar yazılmıştır. Ünlü Çirpınırdı Karadeniz türküsünün yazarı Ahmet Cevatların da o gönüllüler arasında yar aldığı 1912 yılında Mehmetçiğe yardım için Osmanlının Bakü konsolosluğu önünde kalabalıklar oluşturan halkın Osmanlı sevgisinden korkarak Çarlık rusyasının konsolosluğu kapattığını ifade etmek kifayettir. Azerbaycan istiklal

mücaadelesi, bağımsızlık fikrini sürdüren bütün siyasi yapılanmalar, gazete , milli komite ve Müslüman hayriye cemiyetleri için İstanbul adeta bir kalpgah, merkez konumunda olmuştur. Birinci dünya savaşı sırasında Sarıkamışta, Kafkasya cebhesinde yaşanan kederli hadiseler Kafkasya müslümanlarını da derinden üzmüş, Azerbaycan Türkleri savaşta esir alınmış Osmanlı askerlerine yardım etmek, onları kurtarmak için milli komiteler etrafında kenetlenmiştir. Müslüman hayriye cemiyetleri Rus ordusunun işgal sonrasında Ermeni çeteleriyle birlikte mezalimler gerçekleştirdiği Kars, Batum, Erzurum , Trabzon gibi şehirlerde şubeler açarak soydaşlarına yardım etmeye çalışmış, Rus memurların Müslüman halka karşı yaptığı zulmün önünü almaya çalışmış, Ermeni çetelerine karşı verilen mücadelede onlarla birlikte onlarla Cemiyet üyesi de şehit edilmiştir.

Çarlık rejimin bolşevik darbesiyle devrilmesi sonucu ortaya çıkan siyasi boşluğu ve Azerbaycan Türklerinin müstemleke rejimi altında silah ve ordusunun olmayışını fırsata çeviren Rus destekli Ermeni çeteleri 31 mart 1918 tarihinde Baküde bolşeviklerle ittifak halinde çocuk, yaşlı, kadın ayırımı yapmadan on binin üzerinde Müslümanı acımasızca katletmiş , hakimiyeti ele geçirerek Bakü başta olmakla Azerbaycanın Türklere temizlenmesi projesini hızlandırmaya başlamışlardı. Şamahı, Guba, Karabağ gibi bölgelerde soykırım yaşanmakta, Müslüman ahalinin feryadı yükselmekteydi. İşte böyle bir ortamda Musavat partisi başta olmakla Rus- Ermeni ittifakına karşı milli istiklal mücadelesini sürdürmeye çalışan mili komiteler yegane çare olarak Osmanlı yardımına ümit bağlamış, İstanbula heyetler göndererek saraya durumun vahametini arzetmiştir. Savaşın geldiği noktada Bab-ı Ali etrafında gelişen jeostratejik, askeri-siyasi durum da oldukça zordu. İngiliz ve Fransızların Osmanlı Kafkasyada engelleme çabaları bir yana müttefik olan Almanya da Kafkasyada Gürcüler üzerinden bir etki üretmeye çalışmakta, Bolşevik Rusyasıyla separat görüşmeler yaparak Bakü petrolünden pay almak suretiyle Bakünü bolşeviklere bırakmak için uğraşmaktaydı. İşte böyle zor jeopolitik koşullar altında Osmanlı devleti tarihi bir karar alıyor, Nuru Paşa komutasındaki birlikleri Azerbaycanı kurtarmak için Genceye gönderiyordu. 25 mayıs 1918 tarihinde Kafkas İslam Ordusu Genceye ulaşmış, sokakları dolduran on binlerce insan sevinc gözyaşları içinde o kurtarıcı orduyu karşılamıştır. Yerel savaunma güçleriyle de birleşen Kafkas İslam Ordusu yüzlerce şehit vererek Gence, Gökçay, Ağsu, Kürdemir, Şamahı ve Hacıgabulu Ermeni-bolşevik çetelerinden temizleyerek Baküye ulaşmıştır. Osmanlı'nın Azerbaycan üzerinden

Orta Asya Türkleriyle birleşmesini Hindistan hakimiyeti için tehdit olarak algılayan İngilizler Osmanlı'nı Hazar kıyısında durdurmak için Baküye Ermeni-bolşevik ittifakının yardımına ordu göndermiş fakat bu birlikler Nuru paşa komutası altındaki şanlı Kafkas İslam Ordusunun taaruzu karşısında direniş gösterememiş , gemilerle Bakünü terk etmek zorunda kalmıştır. 15 Eylül Azerbaycan türklerinin hayatında tarihi bir gündür. Bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan hükümeti Bakü azad edildikten sonra Genceden başkente gelip yerleşe bilmiştir. Baküde yerleşen Türk şehitliği başta olmakla Azerbaycanın pek çok bölgesinde bulunan Kafkas İslam Ordusu şehitlerinin kabirleri , anıt mezarlar Azerbaycan coğrafyasının tapusu, iki ülke arasında kıyamete kadar sürecek kardeşliğin tarihi belgesi niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Kafkas İslam Ordusu, Azerbaycan, Osmanlı, Taşnaklar, Bakü

Hundred Years of Heritage: Caucasian Islamic Army

Abstract

In the eve of formation new global order it is crucial to build new Turkish power under Turkey's leadership in order to be hope for the broken Islamic World and ensure existence of oppressed nations against pressures coming from east and west while fights over distributions of lands deepens and all the strategical partnerships and cooperations are being redefined. In this regard Anatolia is such a sacred place which has always been seen like a shelter by turks and muslims who was hurt and tortured . As President Erdogan says " Anatolia is a such a fortress that if it is destroyed there won't be any Middle East, Caucasia, Middle Aisa, Balkans or Africa."

Today Islamic World again expects new resurrection movement under Turkey's leadership as it used to be and they understand true reasons behind systematic attacks to Anatolia.

In order to understand importance of Turkey for Turkish World it is enough to look back history of Ottoman Empire: its struggle for brother countries while it was fighting for its existence during the time of collapse, hunger and shortage. In this regard towards the end of the World War I. Ottoman's struggle against Russification and Christianization of Azerbaijan, Baku while it was blockaded by big countries is great brotherhood story which will be told to future generations with proud.

It is worth to note liberation of Azerbaijan starting from Ganja in May then releasing Baku in 15th September 1918 , then Derbend and Karabakh by Caucasian Islamic Army.

Azerbaijan has always been arena for fights among powerful countries over its strategic geographical location and rich natural resources. Starting from Peter's period Russia tried to occupy Azerbaijan and Caspian Sea region in order to cut Ottoman's influence on Caucasia and Black Sea region. But in 1722 Sultan II Ahmet's vizier Ibrahim Pasha prevented Russia from occupying Azerbaijan by inviting ambassador of Russia in İstanbul to the palace and declaring their protest against it. At the beginning of the XIX century fights over Caucasia intensified again and between 1801-1813 years Russia-Azerbaijan khan states emerged. Between 1804-1813 at the result of the war between Iran and Russia the agreement "Gulistan" was signed and Azerbaijan was divided into two parts, southern part was given to Iran regime and northern to Russia. After Turkmenchay treaty signed in 1828 Iran and after Edirne treaty Ottoman recognized Russia's dominance over Caucasia. So connecting roads between Ottoman Empire and Middle Asia were taken under Russia's control. After occupation Russia took an action for changing demographic structure of the country by forcing muslim turks of the historical turkish regions like Irevan (now Armenia), Zengezur, Goyche, Karabakh Khanates to leave their lands and placing armenians there instead of them. There is much information about formation of projected Armenian state which surrounded eastern part of the Ottoman Empire also about aims of Orthodox-Slavic based Moscow- third Rome unity for the Istanbul in Russian sources.

Azerbaijan Turks who resisted against occupation and assimilation politics of Russia for a century despite of living in oppression did their best to help Ottoman Empire, the only hope of Turkish-Islamic World, for not collapsing. Famous Azerbaijan poet Ahmet Cavat who wrote the song "Çırpınırdı Karadeniz" also was among volunteers who supported Ottoman Empire during the Balkan war. We can note numerous examples such as in 1912 people gathering in front of Baku consulate of Ottoman Empire for supporting Mehmetchik in this way making Russia to close its consulate. Istanbul always was like a castle, like a centre for all the political organizations in Azerbaijan which supported freedom of the country.

All the incidents happened during the World War I on the borders of the Caucasia and Sarikamish also made all the Caucasian muslims sad.

Azerbaijan Turks were taken as hostages in the war and remained ones joined committees for helping soldiers of Ottoman Empire. After occupation of Russian army muslim charity societies tried to help their brothers by opening offices in Kars, Batum, Erzurum, Trabzon where Armenians tortured people along with Russians.

After collapse of the Tsarist autocracy, the emerged political emptiness in Azerbaijan gave chance to Russia supported Armenian troops to commit genocide in Baku in 31 March, 1918.

Over 10 thousand people were killed including children, old women, men etc. in Baku during this genocide. Genocide also was done in other regions of Azerbaijan like Shamahı, Guba and Karabakh during this time. In these hard times national committees including Musavat saw Ottoman Empire as one and only remedy. They sent their messengers to Istanbul and asked for the help. In this time while French and English were trying to keep Ottoman Empire away from Caucasia, Germans were doing their best to keep Baku under Bolshevik regime in order to take part of its Oil. But under this hard geopolitical conditions Ottoman State took a series step and sent its troops to Ganja under Nuru Pasha's leadership.

On 25th of May 1918 people met Caucasian Islamic Army as their savior with tears of joy in the street of Ganja. Caucasian Islamic Army cleaned Ganja, Goychay, Agsu, Kurdemir, Shamahi and Hacigabul from Armenian-bolshevik bands together with local defense groups.

On 15th of September this powerful army also defeated English troops which were sent to Baku for supporting Bolshevik-Armenian unity. For this reason 15th of September is historically important date for the Azerbaijanian Turks. All the graves of the martyrs of Caucasian Islamic Army, including Turkish Martyrdom in Baku are like historical document proving brotherhood between two countries which will last till the end of time.

Keywords: Caucasian Islamic Army, Azerbaijan, Ottoman, Tashnaks, Baku

12. OTURUM
SİNEMA SALONU (11:00 – 12:30)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN
(İstanbul Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASI MESELELERİNE BAKIŞI
Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI:
BALKAN YARIMADASI'NDA, BUCAK'TA VE DİĞER YERLERDE**
Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

**GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL
YAPININ GELİŞİMİ**
Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul üniversitesi)

**LOZAN'DA BIRAKILANLAR: BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN
AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ**
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DÜNYASININ MESELELERİNE BAKIŞI
Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Ondokuzuncu asrın ikinci yarısından bu yana Türk dünyası, siyasi, sosyal, kültürel istiklal mücadelesi vermektedir. Emperyalist batı dünyasının saldırıları karşısında Türk ve İslam dünyasının cevabı yeterli olmadığı için hemen hepsi yarı veya tamamen sömürge durumuna düşmüşlerdi. Dil, din, kültür ve kimliklerini yaşayamama tehlikesiyle yüzleşmişlerdi. Türk dünyasının aydınları da bu meseleyi aşmak için problemlerin teşhis ve halli konusunda çalışmışlardı. Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran mücadelenin lideri olarak Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çözümlenmeleri, önerileri ve uygulamaları konu edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Türk dünyası, Azerbaycan, Türkistan, Osmanlı Devleti.

Ataturk's Evaluations on the Turkish World's Problems

Abstract

Since the second half of nineteenth century The Turkish World has been struggling for political, social economical and cultural independence. As the responses of the Turkish and Islamic world were not enough, the attacks of the imperialist western world were almost half or completely colonial. They confronted the danger of not being able to experience their language, religion, culture and identity. The intellectuals of the Turkish world had also worked on the problems in order to overcome this issue. As the leader of national struggle, Gazi Mustafa Kemal Ataturk's analysis, proposals and applications will be examined in this paper.

Keywords: Ataturk, Turkish World, Azerbaycan, Turkestan, Ottoman Empire

“GAGAVUZ TÜRKLERİNİN TARİHİ VE ONLARIN KÜLTÜR MİRASLARI BALKAN YARIMADASI’NDA, BUCAK’TA VE DİĞER YERLERDE”

Doç. Dr. Olga RADOVA (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Gagavuz Türklerinin dedeleri çok evvel Balkan Yarımadası’nda tarihi topraklarda – Trakya’da, Makedonya’da, Dobruca’da; Güney-Doğu Avrupa’nın diğer tarihi bölgelerinde – Bucak’ta, Özi (Özi kırlarında), Orta Volga’da; Kafkas’da vb. yerlerde yerleşiyorlar. Gagavuzlar Osmanlı Türklerinden de, Selçuk Türklerinden de önce Güney-Doğu Avrupa’da yerleşiyorlar ve Müslüman dininden önce, Hıristiyan dinini I-IV. asırlardan itibaren, kabul etmeğe başlıyorlar.

İslamiyetten itibaren (Milâdî VI-VII. Yüzyıllar) Türklerin büyük bir kısmı Müslüman dinini kabul ediyor. Gagavuz Türkleri ise Hıristiyan dinine temellenerek ve kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşarak, kültür miraslarını yaşatmağa devam ediyorlar. Gagavuzlar bir etnos/halk olarak, Güney-Doğu Avrupa’da oluştu ve onlar bu topraklarda avtohton/yerli insanlar. Bilimsel araştırmalarımız (Akademik, Doç. Dr. Olga Radova), M.Ö. VII-V. yüzyıllarda ve daha evvel de Gagavuz Türk’lerinin dedelerinin Balkan Yarımadası’nda, bu bölgenin tarihi topraklarında yaşadıklarını gösterdiler. Gagavuz Türkleri Balkanlar’da ve Bütün Güney-Doğu Avrupa’da, Türklerden en evvelki, eski bir halktır/millettir.

Osmanlı döneminde ve daha önce de, Gagavuz Türklerinin yaşadığı yerler hiç bir sınırla bölünmezdi ve onlar serbest gezerdiler bütün Güney-Doğu Avrupa’da. Osmanlı Devleti’nin kuvveti zayıfladıkça ve sonra da hepten çökünce, yeni devletler kuruldu – Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Moldova, Türkiye, Ukrayna. Gagavuzların yaşadığı tarihi topraklar bölündüler ve yeni kurulmuş devletlerin sınırları içerisinde kaldılar. Gagavuz Türkleri kendi etnik topraklarında yaşamalarını devam etmeğe mecbur kaldılar, fakat artık yeni devletlerin sınırları içerisinde, birazi da Balkan’lardan Besarabya’ya göç ettiler ve orada, Bucak’ta (Bucak – Besarabya’nın güney tarafında bulunan tarihi topraklar, 1940 yılında bölündüler, bir kısmı Moldova sınırları içerisinde kaldı, diğer kısmı/payı da Ukrayna’ya eklenildi, öylelikle, Gagavuz Türk’lerini Sovyetler zamanında Bucak’ta da böldüler), yerli Gagavuzların içinde yerleştiler ve yeni köyler de temellediler.

Bu yeni devletlerin içinde, Gagavuz Türklerin nüfusları az (azınlık)

kaldıkları sebebiyle ve devletlerin çeşitli sosyal ve siyasi hareketleri de, Gagavuzları çok hızlı asimile ettiler.

Zaman geçtikçe, Gagavuz Türkleri, hangi devlette yaşar ise, ona göre de kendi soylarını görmeğe başlıyorlar - ikili soy kimliği kafalarında (dvoystvennoye etniçeskoye soznaniye – ikili soy kimliği) artık oluşuyor: Gagavuz-Bulgar, Gagavuz-Yunan, Gagavuz-Roman, Gagavuz-Moldovan, Gagavuz-Rus vb. Çeşitli tarihi dönemlerinde Gagavuz Türklerinin soylarını resmi belgelerde “Tatar”, “Türk”/“Türkî” ve “Rumeli” gibi de resmi yazılarda gösterilmiş.

Bildirimizde, amacımız, tarihi olaylara temellenerek, Balkan Yarımadası’nda, Bucak’ta ve Güney-Doğu Avrupa’nın diğer yerlerinde, Gagavuz Türklerinin kültür miraslarını göstermeğe ve kültür varlıklarını oluşturan parçaları açıklamaya – dedelerinden kalma tarihi topraklar, arkeoloji kazılar, bayırlarda nişanlar – resimler, manastırların Türkçe adları (“Alaca manastır”); bugün de Gagavuzlar o yerlerde yaşıyorlar (Varna, Kavarna, Balçık, Silistriya, Yılanlık vb.) ve yaşlı insanlar kendi ana dilinde – Gagavuz Türkçesinde – medeniyetimizin çok eski Türk Dilinde konuşuyorlar; adetlerini bugün de canlı yaşatmaya devam ediyorlar, ama asimilasyon süreçleri çok hızlı gidiyor, Bulgaristan’da ve Balkan Yarımadası’nın diğer ülkelerinde Gagavuz Türklerinin çocukları ve torunları, artık kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşmuyorlar, daha büyük yaşta insanlar da aklıklarına getiriyorlar, nasıl onların nineleri Gagavuz Türkçe Dilinde konuşurlarmış ve örnekleri söylüyorlar.

Gagavuz Türklerinin kültür mirasları bugüne kadar korundu ve Moldova Cumhuriyeti Gagauziya (Gagavuz Yeri) Özerk Bölgesinde yaşamasına devam ediyor. Burada Gagavuzlar kendi etnik – dedelerinden kalma topraklarında yaşıyorlar ve kendi ana dillerinde – Gagavuz Türkçesinde konuşuyorlar, kendi adetlerini, kültürlerini korumaya savaşıyorlar.

Anahtar Kelimeler: Avtohton/Yerli, Balkan, Besarabya, Boğdan, Bucak, Bucak Vilayeti, Bulgaristan, Gagavuz Türkleri, Gagauziya (Gagavuz Yeri), Güney-Doğu Avrupa, göçler, Dobruca, ikili etnik kimliği, kültür mirası, Makedonya, Moldova, Özi (Özi Kırı), Tarih, Trakya

'The History of Gagauz Turks and Their Cultural Heritage on The Balkan Peninsula, Bucak and Other Places'

Abstracts

The grandfathers of the Gagauz Turks have long ago experienced historical lands in the Balkan Peninsula - in Thrace, Macedonia, Dobruca; In other historical regions of South-East Europe - Bucak, in Oezi (in the Uzi countryside), in Middle Volga; In the Caucasus etc. they settle in places. Gagauz people before the Ottoman Turks, before the Seljuk Turks in South-East Europe, starting to accept the Muslim religion, the Christian religion I-IV. Centuries.

Since Islam (Qur'an VI-VII. Centuries), the majority of Turks accept Muslim religion. Gagauz Turks continue to live their cultural heritage by basing on the Christian religion and speaking in their mother tongue - Gagauz Turkish. The Gagauz people formed as an ethno / people in South-Eastern Europe, and they are avtohton / indigenous people.

During the Ottoman period and before, the places where the Gagauz Turks lived were indistinguishable from any borders and they were free to travel throughout the whole of South-Eastern Europe. Kuve by the Ottoman Empire was yufkalandık / zayıflandı (loosening of the state) altogether, and then collapsed, new states were created - Bulgaria, Greece, Romania, Moldova, Turkey, Ukraine. The historical lands where the Gagauz people lived were divided and remained within the borders of the newly established states. The Gagauz Turks were forced to live on their own ethnic territory, but now, within the boundaries of the new states, some migrated from the Balkans to Besarabia, and there, in Bucak (Bucak - Besarabya, the southern part of the territory, divided in 1940, some of them remained within the borders of Moldova, the other part / share was added to Ukraine, so they divided the Gagauz Turks in Bucak at the time of the Soviet Union, settled in the native Gagauz and settled the new villages.

In these new states, because of the fact that the population of Gagauz Turks remained small (minority) and the various social and political movements of the states, they assimilated Gagauz very quickly.

As time goes by, the Gagauz Turks begin to see their own lineage, in which state they live - dual lineage idioms (dvoystvennoye etniçeskoye soznaniye - binary lineage) are now occurring: Gagauz-Bulgarian, Gagauz-Greek, Gagauz-Rumin, Gagauz-Moldovan, Gagauz-Russian etc. Gagauz Turks in various historical periods in the official documents

"Tatar", "Turkish" (Türk/Türki) and "Rumeli" as shown in the official writings.

In our paper, our aim, based on historical events, on the Balkan Peninsula, Bucak and elsewhere in South-East Europe, explains the cultural heritage of the Gagauz Turks and the components that make up the cultural heritage, the land that dates from their grandfathers, archeology excavations, artifacts on the slopes - pictures Turkish names of monasteries ("Alaca monastery"); today Gagauz people live in those places (Varna, Kavarna, Balçık, Silistriya, Yılanlık, etc.) and old people in their native language - in Gagauz Turkish - our civilizations speak very old Turkish language; they continue to live alive today, but the assimilation protests go very fast, in Bulgaria and other countries of the Balkan Peninsula, the children and grandchildren of the Gagauz Turks no longer speak in their native language - Gagauz Turkish, people of greater age are thinking, they talk about the Nina in Gagauz Turkish.

The cultural heritage of Gagauz Turks has been preserved until today and continues to live in the Autonomous Region of Gagauziya (Gagauz Place) of the Republic of Moldova. Here, the Gagauz people live on their own ethnic - grandfather's land and speak in their native language - Gagauz Turkish, fighting to preserve their own customs and culture.

Keywords: Avtohton / Indigenous, Balkan, Besarabia, Bogdan, Bucak, Bucak Province, Bulgaria, Gagauz Turkish, Gagauziya (Gagauz Place), South-East Europe, migrations, Dobruca, dual ethnic identity, cultural heritage, Macedonia, Moldova, Essence (Uzi Kırı), History, Thrace

GAGAUZ ETNOSU VE GAGAUZYERİ'NDE EKONOMİK-TOPLUMSAL YAPININ GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman BALKANLI (İstanbul üniversitesi)

Özet

Gagauzlar, esasen Balkan yarımadasının Bulgaristan bölgesinde, Ukrayna Bölgesinde ve Trakya bölgesinde yaşamış ve yaşamakta olan bir halktır. 1800'lü yıllarla birlikte büyük bir göç hareketi söz konusu olmuştur. İlk olarak, 1800'lerde yüksek nüfusa sahip oldukları Varna ve Kocabalkan bölgesinden (Dobruca ve çevresi) şimdiki Gagauzyeri'ne doğru büyük bir göç ortaya çıkmıştır. Ve yine, 1900'lerin başlarında da Trakya'dan Yunanistan'a doğru bir göç söz konusu olmuştur. Şu an itibariyle, baktığımızda, Gagauzlar, Gagauzya Özerk Bölgesi merkez olmak üzere, Moldova sınırı-Odessa arasındaki (Odessa dahil) bölgede, Kuzey Bulgaristan'da, Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Orestiadi bölgesinde ve Trakya bölgesinde yaşamaktadırlar. Toplumsal-etnolojik olarak bakıldığında, halk katında gerek Yunanistan'da ve Bulgaristan'da yaşayanlar ve gerekse Moldova ve Ukrayna'da yaşayanlar, dil özellikleri, toplum ilişkileri ve kültürel benzeşmeler olarak aynı ortak özelliklerini korumakta ve sürdürmektedirler. Ancak, ekonomik yapı ve gelişmişlik olarak, toplumsal bölünmüşlüğü ve büyük bir göçü yaşamamanın ve bölge ekonomilerinin zayıflığının etkisinde, buldukları bölgelerde ekonomik (zengilik) olarak tam kök salamadıkları ve dolayısıyla yüksek olmayan bir gelir kazanımı döngüsüne sahip oldukları görülür. Bu çalışmada, öncelikle Gagauz etnosunun gelişimi ve toplumsal ilişkiler/yapı üzerinde durulacak ve ardından Gagauz toplumunun ekonomik yapısı ve gelişimi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gagauzlar, Kimlik Sorunları, Bölgesel Ekonomiler, Ekonomik Gelişme, Toplum ve Ekonomi

Gagauz Ethnos and Development of Economic and Social Structure in Gagauzia

Abstract

Gagauzes is a people who lived mainly in the Bulgarian, Ukrainian and Thrace regions of the Balkan peninsula. With the 1800s a great immigration movement comes into being and this immigration somehow is lasted until the 1920s. There was a large migration from the Varna and Kocabalkan regions (Dobruca and its surroundings) to Moldova-Gagauzia in the 1800s and in the early 1900s from Thrace to Greece. And now, when we look where Gagauzes live so we are seeing that they are living in Moldova, in the Gagauzia Autonomous Region, in the region between Moldova border and Odessa (including Odessa), in northern Bulgaria, in Greece (in Western Thrace, in Orestiadi region) and in Thrace region in Turkey. From a socio-ethnological point of view, we can say that those living in Greece, Bulgaria, in Moldova and Ukraine, maintain and save the same common characteristics as language, community relations, and cultural similarities. However, it can be seen that their economic positions and economic development levels are weak. The causes of this weakness are politic fragmentation, social fragmentation, continuing of great immigration's effects in the modern century, weakness of regional economies. In this study, firstly the development of Gagauz ethnos and social relations / structure will be emphasized and then the economic structure and development of Gagauz society will be examined.

Keywords: Gagauzes, Identity Problems, Regional Economy, Economic Development, Society and Economy

“LOZAN’DA BIRAKILANLAR”: BATI TRAKYA TÜRK MÜSLÜMAN AZINLIĞI VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TAŞKIN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Özet

Batı Trakya, 1364’teki fethinden 1913 Balkan Savaşlarına kadar Osmanlı yönetimi altındaydı. Bölge kısa süreli Bulgar yönetimi (1913-1919) ve Fransız devleti gözetiminde Birlik Devletleri (1919-1920) adına yönetildikten sonra 1920’den bu yana Yunan devleti kontrolü ve siyasi egemenliği altına girmiştir. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra imzalanan 1923 Lozan Anlaşması’nda, Türkiye’deki Rum-Ortodoks nüfusu zorunlu olarak Yunanistan Müslümanları ile değiştirildi. Ancak, Yunan Trakya Müslüman/Türkleri, İstanbul’un Rum Ortodoks halkı ile nüfus mübadelesinden muaf tutulmuştur. 1920’lerde Türkiye’deki modernleşme hareketlerini takip eden bir grup ile geleneksel yaşam tarzını sürdürmek isteyen kesim arasında Kemalistler-İslamcılar kutuplaşması yaşansa da, İskeçe ve özellikle Gümülcine’de coğrafi nüfus yoğunluğu bulunan bu topluluk 1920’den beri Yunan meclisine ulusal partilerinden aday her iki kesimden de temsilciler göndermiştir. Eylül 2015 seçimlerinde azınlığın dört milletvekili çıkarması azınlığın siyasal etkisini artırırken, Yunanistan’da ‘İslamlaşma’ tartışmalarını gündeme taşımıştır.

Bu çalışmada Batı Trakya ileri gelenleri, siyasi temsilcileri ile yapılan mülakatlarda ve yerel yayın organlarında sıkça dile getirilen ve nesilden nesile aktarıldığı göze çarpan “**biz burada bırakıldık**” söylemi ele alınacaktır. 1920’den beri yerel ve ulusal düzeyde Yunan siyasetinde temsil edilen, 1981’den beri AB üyesi olan Yunanistan vatandaşı olan bu topluluk neden bu söylemi sürdürmektedir? Bu söylem Batı Trakya Türk-Müslüman azınlığının Türkiye ile soydaşlık bağlarını siyasal, hukuki ve ekonomik sorumluluklar bağlamında ele aldığını göstermesi açısından önemlidir. ‘Mütekabiliyet ilkesi’ altında Yunanistan tarafından etnik kimlikleri inkâr edilen ve sürekli azınlık haklarının ihlaline maruz kalan bu topluluk, azınlık haklarının korunmasında Lozan antlaşmasını ve Türkiye’yi garantör unsur olarak görmektedir. Benzer bir bağlılık söylemi/beklentisi Rum-Ortodoks azınlık ve Yunanistan arasında bulunmamaktadır. Bu noktada çalışma Türkiye’nin kültürel, ekonomik ve siyasal bağlarını bölge Türkleri ile sürdürmesini savunurken, bu politikayı Türkiye- azınlık grup-Yunanistan ve AB dengeleri temelinde inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Batı Trakya Türk Müslüman Azınlık, Türkiye, Yunanistan, Lozan Antlaşması, Temsiliyet

“Those Who Were Left by the Lausanne”: Turkish Muslim Minority of Western Thrace and Their Relations with Turkey

Abstract

Western Thrace was under Ottoman rule from its conquest in 1364 until the 1913 Balkan Wars. It has been under Bulgarian rule (1913–1919) and under French rule on behalf of the Union States (1919–1920). Since 1920 it has been under Greek control and political rule. In the 1923 Lausanne Treaty that was signed following the Turkish War of Independence, the Greek Orthodox population in Turkey was compulsorily exchanged with Muslims of Greece. However, Muslims of Greek Thrace were exempted from the population exchange, as were the Greek Orthodox people of Istanbul. Although in 1920s Kemalist-Islamist polarization emerged within the community between the group that followed the modernization movement in Turkey and those who wish to maintain the traditional lifestyle, in Xanthi and especially in Komotini where population geographically concentrated, since 1920, Turkish-Muslim minority managed to send representatives continuously to the Greek parliament from national parties. In September 2015 elections when the community sends four deputies to the assembly, while this increased the political influence of the minority, it also put the debate on ‘Islamization’ in Greece on the agenda.

In this study, the common discourse “we were left” which is frequently expressed in the interviews made with Western Thrace prominents, political representatives, and in local broadcast organs, showing it has been multiplied by generations, will be analyzed. Why does this community which has been represented in Greek politics at local and national level since 1920 and citizens of an EU member state since 1981 maintain this discourse? This discourse is crucial as it indicates that Western Thrace Turkish Muslim minority takes its consanguinity ties with Turkey in the context of political, legal and economic responsibilities. This community whose ethnic identity has been denied and its minority rights have been violated by Greece under the ‘reciprocity rule’, perceives the Treaty of Lausanne and Turkey as guarantor element for protection of their rights. However, a

similar commitment discourse / anticipation does not exist between the Greek-Orthodox minority and Greece. At this point this paper while defending the continuation of Turkey's cultural, economic and political ties with the regional Turks, it will examine this policy on the basis of the Turkey- minority- Greece and EU balance.

Keywords: Western Thrace's Turkish Muslim Minority, Turkey, Greece, Treaty of Lausanne, Representation

13. OTURUM BOĞAZIÇI SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işıl ÇETİN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA (İstanbul Arel Üniversitesi)

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

YABANCI SERMAYE GİRİŞİ VE DIŞ TİCARET AÇISINDAN TÜRK CUMHURİYETLERİNİN SEKTÖREL DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Kutluk Kağan SÜMER (İstanbul Üniversitesi)

Özet

Bağımsızlığını kazanalı 20 yıl civarı olan Türk Cumhuriyetleri eski Sovyet sömürüsü esnasında özellikle ham madde kaynağı olarak görülmekteydi. İleri bir sanayi sektörü olmayan ve hizmetler sektörünün ve piyasa kurallarının yeterince yerleşmediği Türk Cumhuriyetlerine ilk günden beri yoğun yabancı sermaye girişleri olmuştur. Bu yabancı sermaye girişleri belli sektörlerde yoğunlaşmış sömürü bu sefer gerek yabancı sermaye girişleri gerekse dış ticaret yoluyla olmuştur. Bu çalışma Türk Cumhuriyetlerine giren yabancı sermayenin ve dış ticaretin sektörel yapısını ortaya koymaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, Dış Ticaret, Sektörler, Yabancı Sermaye

Sectoral Evaluation of Turkish Republics in terms of Foreign Capital Entrance and Foreign Trade

Abstract

Around 20 years of Independence of the Turkish Republics were seen as a source of raw materials, especially in the former Soviet Union during the exploitation. An advanced industrial sector and the services sector and the market is not sufficiently grounded in the rules but the foreign capital inflows in Turkish Republics have been intensive since the first day. This is the exploitation of foreign capital inflows, this time focused on specific sectors and foreign trade and foreign capital inflows has been through. This article is within the Turkish Republics to reveal the structure of foreign capital and foreign trade sector work.

Keywords: Turkish Republics, Foreign Trade, Sectors, Foreign Capital

TRACECA ÜLKELERİNDE KARAYOLU ALTYAPISININ DIŞ TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Sema AY (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Işıl ÇETİN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru'nun kısa adı olan TRACECA, hükümetler arası bir program olup, üye ülkeler arasında siyasi-ekonomik ilişkileri, ticareti ve ulaştırma bağlantılarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. TRACECA'nın temeli 1993 yılında Avrupa Komisyonu, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan hükümetlerinin katılımı ile Brüksel'de düzenlenen Konferansta atılmıştır. Mevcut durumda bu ülkelerle birlikte, Bulgaristan, İran, Moldova, Romanya, Türkiye, Ukrayna olmak üzere toplam 14 üyesi bulunmaktadır. TRACECA kapsamındaki önemli hedeflerden biri Türkiye ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile özellikle dış ticaret ilişkilerinin güçlenmesi ve karayolu üzerinden Türkiye-Orta Asya bağlantısının kurulmasıdır. Kara ulaştırması, yük ve yolcu ulaştırmasında diğer ulaştırma modlarını tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Bununla birlikte belirli bir TRACECA ülkesinden, diğer bir TRACECA ülkesine, AB'ye veya üçüncü bir ülkeye kapıdan-kapıya hizmet sağlayan tek ulaştırma modudur. TRACECA bölgesi içinde toplam karayolu ağı 1330,0 bin km'dir. TRACECA ülkelerinin ticari ilişkilerinin güçlenmesinde karayolu ağının bu genişliğinden ziyade, altyapı kalitesi daha etkili olmaktadır. Bölünmüş yolların ve otoyolların uzunluğu, hızlı geçiş sağlayacak tünellerin varlığı, ağır taşıt trafiği yüksek güzergâhların Bitümlü Sıcak Karışım (BSK) kaplamalı hale getirilmesi, trafik güvenliği altyapısı ve denetim hizmetlerinin iyileştirilmesi, kaza kara noktalarının iyileştirilmesi, çevreci yolların yaygınlaşması karayolu kalitesinin temel göstergeleri arasındadır. Dünya Ekonomik Forumu, Küresel Rekabet Gücü İndeksi kapsamında her yıl bu göstergeler ışığında ülkelerin karayolu altyapı kalitesine ilişkin indeks değerini hesaplamaktadır.

Çalışmada, öncelikle TRACECA ülkelerinin karayolu altyapısına ve dış ticaretlerinin yapısı ile genel seyrine değinilmiş, sonrasında TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesi ile ihracat ve ithalat arasındaki ilişkinin varlığı test edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada iki farklı uygulama boyutu ele alınmıştır. Öncelikle TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesi, 14 üye kapsamında değerlendirilmiş, bu

değerlendirme çerçevesinde kartogram haritaları kullanılmıştır. Mekansal istatistik teorisine dayanılarak geliştirilen bu haritalar, özellikle ekonomik birimlerin, ekonomik bireylerin, bölgelerin, ülkelerin birbirine benzer ve farklı yönlerini ortaya koymada oldukça etkili bir yöntem olarak literatürde yer almıştır. TRACECA ülkeleri hem bir bütün olarak ele alınmış, hem de Türkiye'nin TRACECA ülkeleri içindeki mevcut durumu ayrıca analiz edilmiştir. Kartogram haritaları yardımı ile elde edilen mekânsal istatistik parametreleri ile hem bir ülke için, hem de tüm TRACECA ülkelerine ilişkin karayolu altyapı kalitesi ile ihracat-ithalat ilişkilerinin durumlarına dair değerlendirmelere yer verilmiştir. Uygulamanın ikinci kısmında, zaman içerisinde TRACECA ülkelerinin karayolu altyapı kalitesindeki değişimlerin ne yönde olduğu, Türkiye'nin bireysel durumu, altyapıdaki değişimlerin ihracat ve ithalata marjinal etkisi panel modeller ile analiz edilmiştir. Literatürde panel regresyon modelleri sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada ilave olarak, klasik panel regresyon model tahminlerinde mekânsal etkileşim değişkeni kullanılarak mekânsal panel regresyon model tahminleri yapılmıştır. Böylece mekânsal homojenliğin etkisi de analize dahil edildiğinden, ülkelerin durumlarına ilişkin daha etkin ekonomik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen en belirgin sonuç TRACECA ülkelerinde, karayolu altyapı kalitesindeki değişim ile ihracat-ithalat ilişkisinin anlamlı ve ekonometrik açıdan tutarlı olduğudur.

Anahtar Kelimeler: TERRACE, Karayolu, Dış Ticaret, İthalat - İhracat

The Effect Of The Highway Infrastructure On Foreign Trade In The Traceca Countries

Abstract

TRACECA which is the short name of the European Caucasus Asian Transport Corridor, being an intergovernmental program, aims improving the political-economic relations, trade and transport links between the member countries. The basis of TRACECA was laid in 1993, during the Conference organized in Brussels with the participation of the European Commission, the governments of Armenia, Azerbaijan, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan and Uzbekistan. Currently, it has a total of 14 members including Bulgaria, Iran, Moldova, Romania, Turkey, Ukraine together with these countries. One of the important objectives within the TRACECA is to strenghten especially the foreign trade relations with Turkey and the Central Asian Turkish Republics and the establishment of the Turkey-Central Asia connection via highway. Land transport is of the characteristics of being complementary to the other transport modes in freight and passenger transport. Besides, it is the only mode of transport that provides door-to-door service from a particular TRACECA country to another TRACECA country, the EU or a third country. The total highway network in the TRACECA region is 1330.0 thousand kms. The quality of the infrastructure becomes more effective in the strenghtening of the commercial relations of the TRACECA countries rather than this extent of the highway network. The length of the divided roads and highways, the presence of the tunnels to enable fast transit, the routes with intensive heavy vehicle traffic being covered with Bituminous Hot Mix (BHM), improvement of traffic safety infrastructure and inspection services, improvement of accident dark points, the environmental friendly highways becoming widespread are among the basic indications of the highway quality. The World Economic Forum calculates the index value of highway infrastructure qualities of the countries in the light of these indicators each year within the scope of the Global Competitiveness Index.

In the study, first of all the highway infrastructure of TRACECA countries and the general structure and overview of their foreign trade have been mentioned, and later, the existence of the relationship between the highway infrastructure quality of the TRACECA countries and export and import has been tested. In this context, two different application dimensions have been discussed in the study. Firstly, the quality of

the highway infrastructure of TRACECA countries has been evaluated within the scope of the 14 members, and cardogram maps have been used in this evaluation framework. These maps developed on the basis of the spatial statistical theory have been included in the literature as a quite effective method for revealing the similar and different aspects of the economic units, economic individuals, regions and countries. Both the TRACECA countries have been discussed both as a whole, and the current situation of Turkey within the TRACECA countries has also been analyzed. With the spatial statistical parameters obtained with the help of the cartogram maps, the evaluations regarding the status of the export-import relations with the quality of highway infrastructure for both a country and all TRACECA countries have been included. In the second part of the application, in what direction has the changes in the quality of the highway infrastructure in the TRACECA countries been over time, the individual situation of Turkey, the marginal impacts of the changes in the infrastructure on the export and import have been analyzed with the panel models. In the literature, the panel regression models are frequently used. Additionally in this study, spatial panel regression model predictions have been made using the spatial interaction variables in the classical panel regression model estimations. Thus, since the effect of spatial homogeneity has also been included in the analysis, more efficient economic findings and interpretations regarding the situations of the countries have been included. The most prominent result obtained is that, in the TRACECA countries, the relationship of the change in the quality of the highway infrastructure with the export-import is meaningful and econometrically consistent.

Keywords: TERRACE, Highway, Relationship, Export - Import

TÜRK DÜNYASI'NDA İNOVASYONUN GİRİŞİMCİLİK VE EKONOMİK KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Batül AYÇA

(İstanbul Arel Üniversitesi)

Özet

Bu çalışmanın amacı Türk dünyasında inovasyonun girişimcilik ve ekonomik kalkınmaya etkilerinin incelenmesidir. İnovasyon, girişimcilik ve ekonomik kalkınma kavramları yapıları gereği birbirleriyle ilişki içerisindedir. Girişimciler ortaya çıkardıkları inovatif fikirlerle ekonomik sistemin yapı taşlarını oluştururken ancak sürdürülebilirliklerini sağlamaktadırlar. Türk dünyasında örgütlerin rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri amacıyla devamlı olarak yaratıcı fikirler geliştirip inovasyona önem vermeleri gerekmektedir, bunun aksini yapan işletmeler sürdürülebilirlik durumlarını kaybetmektedirler.

Rekabet ve ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olarak inovasyon ve girişimcilik modern ekonomilerde çok önemlidir. Özellikle 4. Sanayi devrimiyle birlikte (sanayi 4.0) ülkemizin ve Türk dünyasının gelişmiş ülkelerle eş zamanlı olarak yenilikleri takip etmesi ve uygulaması son derece önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada, Türk dünyasında inovasyonun girişimcilik ve ekonomik kalkınma üzerindeki etkileri araştırılacak ve teoride olan boşluklara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, İnovasyon, Girişimcilik, Ekonomik Kalkınma

Investigating the Impact of Innovation on Entrepreneurship and Economic Development in The Turkish World

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of innovation on entrepreneurship and economic development in the Turkish world. The concepts of innovation, entrepreneurship and economic development are related to each other. Entrepreneurs are creating the economic growth in the economic system with their innovative ideas, but they have to ensure their sustainability. In the Turkish world,

organizations need to develop creative ideas and give importance to innovation in order to ensure a competitive advantage.

Innovation and entrepreneurship are crucial in modern economies as an important determinant of competition and economic growth. In particular, with the 4th. Industrial Revolution (Industry 4.0), Turkey and the Turkish world need to follow and implement of innovations at the same time with the developed countries otherwise they can not compete in global arena. This study investigate, the impacts of innovation on entrepreneurship and economic development in the Turkish World. It will be contribute to the gaps in the literature.

Keywords: Turkish World, Innovation, Entrepreneurship, Economic Development

TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİ ARASINDAKİ İKTİSADİ GELİŞMELER: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Arş. Gör. Fatih KALECİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Özet

1991 yılında SSCB'nin dağılmasını takip eden süreçte bağımsızlıklarını kazan Türk dünyası ülkeleri, sahip oldukları zengin doğal kaynaklar (Bilhassa enerji kaynakları), elverişli jeopolitik konumlar, yetişmiş ve kalifiye işgücü, geniş iç pazar vb. nedenleriyle büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye'yle ortak tarihi, dini ve kültürel değerleri paylaşan Türk Dünyası ülkeleri gerek jeopolitik gerekse de ekonomik açıdan Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Bu ortak noktaların mevcudiyeti Türkiye'nin bölgedeki etkinlik yarışında diğer ülkelere kıyasla bir adım önde tutmaktadır. Bu avantajın iyi kullanılması hem Türkiye hem ilgili devletler hem de bölgedeki diğer ülkelerin uzun dönemli çıkarlarına hizmet ederek, barış, istikrar ve ekonomik kalkınmanın sağlanması için anahtar rol oynayacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye'nin Türk Dünyası'nın 5 Bağımsız Türk Cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan) arasındaki ekonomik ilişkilerin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye ile Türk Dünyası ülkeleri arasındaki başta dış ticaret olmak üzere iktisadi gelişmeler ve işbirliği imkânları ülkelerin temel ekonomik göstergeleri (GSYH, Enflasyon, büyüme hızları, ithalat, ihracat, dış ticaret hacmi, dış ticarete ülkelerin payları, ülkelerin toplam dış ticaretinde kendi aralarındaki pay, doğrudan yabancı sermaye yatırımları vb.) doğrultusunda ortaya konularak mevcut durum değerlendirilecek, ülkeler arasındaki ticaretin önündeki temel engeller ortaya konulduktan sonra ticari ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri ve geleceğe yönelik rasyonel politikalar tartışılacaktır.

Çalışma kapsamında kullanılan veriler Dünya Bankası (WB), Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD), Uluslararası Para Fonu (İMF) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) veri tabanlarından temin edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dünyası, İktisadi Gelişmeler, Ticaret İş Birliği, Ekonomik Entegrasyon

Economic Development Between Turkey And Turkish World: Current Situation And Recommendations

Abstract

Following the disintegration of the USSR in 1991, Turkish World gained its independence. The countries of Turkish World are rich in natural resources (especially energy resources), favorable geopolitical positions, trained and qualified labor force, because of the great potential. Turkey on common historical, religious and cultural values of the Turkish World should share the geopolitical and economic terms is of great importance for Turkey. These common points of presence in Turkey a step ahead compared to other countries in racing events in the region is of great importance for Turkey economically.

In this study, the independent in the Turkish World (Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkmenistan, Uzbekistan) is aimed to analyze the economic relations between Republic of Turkey. For this purpose, in Turkey and the Turkish world economic developments including foreign trade mainly between the two countries and cooperation opportunities in key economic indicators of the country (GDP, inflation, growth rate, import, export, foreign trade, foreign trade in the shares of the countries, the total foreign trade among themselves share, foreign direct investment, etc.), the current situation will be assessed, the main obstacles in front of the trade between the countries will be revealed, the solution proposal for the development of commercial relations and the rational policies for the future will be discussed.

The data used in the study The World Bank (WB), the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the International Monetary Fund (IMF) and the Turkey Statistical Institute (TUIK), were obtained from the database.

Keywords: Turkey, the Turkish World, Economic Development, Trade Cooperation, Economic Integration

14. OTURUM AVRASYA SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

MERKEZ ÇEVRE İLİŞKİSİNDE MERKEZİN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAJCAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

TÜRK KONSEYİ: LINGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

MERKEZ-ÇEVRE İLİŞKİSİNDE ‘MERKEZ’İN TÜRDEŞLİĞİ

Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazan ARSLANEL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Özet

Türk siyasal yaşamına dair yapılan incelemelerde sıklıkla ele alınan ‘merkez-çevre’ tipolojisi, siyasal yaşamın hareketliliğini yansıtması bakımından oldukça önem arz etmektedir. Edward Shils’in kavramsallaştırdığı ve özellikle Şerif Mardin’in Türk siyasal yaşamını incelemek için kullandığı bu tipoloji, yönetici elitler ile yönetilenler arasındaki ilişkileri ele alması ve böylece çevreden merkeze doğru yönelimi açıklaması nedeniyle de politik yaşam pratiğinde de yer almıştır. Ancak Shils’in dikkat çektiği bir nokta olarak ‘merkez’in aslında tam anlamıyla homojen olmaması, bu tipoloji çerçevesinde ‘merkez’ kavramının da sorgulanmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle güncel politik yaşam, kurum ve kültürünün tartışılması adına ‘merkez’in bu doğrultuda değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, başlıca merkezin ne derece homojen olduğunu veya ne tür antagonizmaları içerdiğini serimlemeye ve dolayısıyla merkez-çevre yaklaşımını bu doğrultuda okumaya çalışmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın konusu, merkez-çevre tipolojisini, ‘merkez’in parçalı-içsel yapısı üzerinden okuyarak Türkiye’de güncel siyasal gelişmeleri bu doğrultuda değerlendirmektir. Çalışmanın amacı ise mevcut siyasal kurum ve kültürde merkezin parçalı yapısından ve dolayısıyla merkez içi mücadelelerden kaynaklanan ve demokratikleşme sürecine engel olabilecek gelişmeler üzerine düşündürmektir.

Anahtar Kelimeler: Merkez-Çevre, Antagonizma, Sivil Toplum, Hegemonya

The Homogeneity Of Center in The Center-Periphery Relation**Abstract**

The frequently discussed center-periphery typology is highly important for reflecting the mobility of political life. Conceptualized by Edward Shils and used particularly by Şerif Mardin for analyzing the Turkish political life, the typology is politically practical in discussing the ruling elites-ruled relation and explaining the orientation from periphery toward center. However, the incomplete homogeneity of center, as already emphasized by Shils, leads to the questioning of the center concept within this typological frame. Center must be assessed accordingly for the discussion of current political life, institution and culture. Thus, the present study is to expose to what extent center is homogenous and what antagonisms it includes, interpreting the center-periphery approach accordingly. The subject of the study is to explain Turkey’s recent political developments by interpreting the center-periphery typology through the partial internal structure of center.

The purpose of the study is to consider the potential antidemocratic developments that stem from the partial structure of center and in-center conflicts in the current political institution and culture.

Keywords: Center-Periphery, Antagonism, Civil Society, Hegemony

TÜRK SİYASİ KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA HÜKÜMET SİSTEMLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Gürbüz ÖZDEMİR (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Özet

Tarih boyunca siyasi sistemler farklı toplumlarda değişik şekillerde belirmiştir. Binlerce yıllık geçmişe sahip olan Türk toplumu bu kapsamda özgün bir yere sahiptir. Türkler, birçok süreçten sonra, İngiltere örneği alınarak Kanun-u Esasinin kabulüyle birlikte “parlamentar hükümet sisteme” geçiş yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasındaki “Meclis Hükümet Sistemi” hariç tutulacak olursa, Cumhuriyete geçişle birlikte aynı yapı büyük oranda korunmuştur. Dolayısıyla o günden günümüze Türk siyasi hayatı, 140 senelik bir “parlamentar sistem” tecrübesine sahip olmuştur.

Bu uzun tecrübeye rağmen Türk siyasi hayatının son 30-35 senesi neredeyse hükümet sistemi tartışmalarıyla geçmiştir. Bu tartışmaların merkezinde ise, parlamentar sistemin kendisinden beklenileni veremediği iddiasından hareketle alternatif bir sistem olarak görülen “başkanlık hükümet sistemi” yer almıştır. Her fırsatta bu tartışmaların alevlenmesinin sebebi gerçekten parlamentar sistemden beklenen etkinliğin elde edilememesi midir? Ya da daha açık bir ifadeyle, parlamentar sistemin Türk toplumuna ve siyasi kültürüne uygun olmayışı mıdır? Zira siyasi rejim ve hükümet sistemlerinin oluşumunda, toplumların tarihi şartlarının ve siyasi kültürünün rolü oldukça önemli bir unsurdur. Kısacası hükümet sistemlerinin belirli bir ülkede var oluşu ve işleyişi o ülkenin başta siyasi olmak üzere tüm dinamiklerine, nüfus yapısına ve eğitim düzeyine uzanan geniş yapısal faktörlerle ve bu faktörlerin toplamını temsil eden siyasi kültürle yakından ilişkilidir.

Bu bağlamda, “Tarih boyunca Türk siyasi kültürü ile siyasi sistem ve yönetim modeli arasında nasıl bir ilişki var olmuştur?” sorusuna cevap aranması, bu tartışmalara bir katkı sunabilmek açısından önemli olacaktır. Türk devlet/yönetim sistemi ile Türk siyasi kültürü arasındaki ilişkiyi inceleyecek bu çalışmayla, başkanlık ve parlamentar sistemlerinin Türk siyasi kültürüyle uyumu çerçevesinde nereye oturtulacağı değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Kültür, Parlamentar Sistem, Başkanlık Sistemi, Türk Siyasi Kültürü, Türk Devlet/Yönetim Sistemi.

An Evaluation On Government Systems In The Context Of Turkish Political Culture

Abstract

Throughout history, political systems have evolved in different forms in different societies. The Turkish society, which has a history of thousands of years, also has a unique place in this context. After many historical periods, Turks took the example of England and transitioned to the “parliamentary government system” with the adoption of the Constitution called as “Kanun-u Esasi” in 1876. When “the Assembly Government System” period which is during the Liberation War in Turkey is excluded, the Republic has the same structure with the transition largely preserved. Therefore, from that day until the present day, Turkish political life had a 140-year experience of a “parliamentary system”.

Despite this long experience, the last 30-35 years of Turkish political life have almost passed through the discussion of the government system. At the heart of these discussions is the “presidential government system”, as an alternative system, because the parliamentary system cannot give itself the expectations. The question to be asked here is: Is it because of the flare of these debates at every opportunity that the actual activity expected from the parliamentary system cannot be achieved? Or, more clearly, is the question that the parliamentary system is not in line with the Turkish society and political culture? Because, in the formation of political and governmental systems, the historical conditions of the societies and the role of political culture are important factors. Therefore, the governmental system, especially the political culture, appears to have the power to interact with each other in this context. In short, the existence and functioning of government systems in a particular country is closely related to the broad structural factors that extend from that country to all political dynamics, population structure and educational level, and to the political culture that represents the sum of these factors.

In this context, answering the question “How is the relationship between Turkish political culture and political system and management models throughout history?” will be very important in terms of contributing to this debate. This research will examine the relationship between Turkish state/government system and Turkish political culture. In this study, it will also be assessed where the presidential and parliamentary systems will sit in the context of harmonization with the Turkish political culture.

Keywords: Political Culture, Parliamentary System, Presidential System, Turkish Political Culture, Turkish State/Government System.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI'NIN AZERBAIJAN'DA GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)

İbrahim RUSTAMLİ (Marmara Üniversitesi)

Özet

Dünyada son dönemde siyasal, yönetsel, sosyolojik ve teknolojik gelişmeler ekseninde, sivil toplum kuruluşları ön plana çıkmaya başlamış ve kamusal görevlere hükümet ile birlikte ortak olmaya başlamıştır. Günümüzde Rusya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne, Birleşik Krallık'tan Güney Afrika Cumhuriyeti'ne, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Fransa'ya, Avustralya'dan Brezilya'ya kadar ulusal ve uluslararası sorunların çözülmesinde, insani yardım projelerinin gerçekleştirilmesinde sivil toplum kuruluşları çok aktif rol almaya başlamıştır.

Küreselleşmeye paralel sivil toplum kuruluşları tüm ülkelerde aynı düzeyde aktif faaliyette bulunmadığı söylenmektedir. Yaşanılan dönemde bilim insanlarını düşündüren en önemli sorulardan biri de, Sivil Toplum Kuruluşları'nın birçok ülkelerde neden zayıf kaldığıdır. Bu çalışma; stratejik, politik, kültürel, ekonomik vb. alanlarda çok önemli devletlerden biri olan Azerbaycan Cumhuriyeti'nde sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi üzerine yapılmıştır. Yapılan incelemede ilk olarak sivil toplum kuruluşlarının tutunması ve gelişmesine ilişkin bilgiler aktarılmış, daha sonra Azerbaycan Cumhuriyeti'nde faaliyette bulunan Sivil Toplum Kuruluşları araştırılmış, Sivil Toplum Kuruluşları sisteminin değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Azerbaycan Cumhuriyeti'nde sivil toplumun gelişmesini yavaşlatan nedenler göz önünde bulundurularak etkin ve sürdürülebilir sivil toplumun gelişimine yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Sivil Toplum Örgütleri, Azerbaycan'da STK'lar, STK'lar, sivil toplumun gelişimi, dernekler, vakıflar, cemiyetler, birlikler, teşkilatlar.

Development Non-Governmental Organizations in Azerbaijan

Abstract

In the recent period, in the axis of political, managerial, sociological

and technological developments, non-governmental organizations have started to come to the fore and started to be partner with the government to public services. In the world, from Russia to the United States of America, from the United Kingdom to the Republic of South Africa, from the People's Republic of China to France, from Australia to Brazil, first of all, Non-Governmental Organizations, which play a role in solving national and international problems and realizing humanitarian projects, are active today.

In the globalizing world, Civil Society Organizations are said to have not been active at the same level in all countries. One of the most important questions that think scientists in the period we are living in is why Civil Society Organizations have developed weakly in many countries. The working is based on the development of Civil Society Organizations in the Republic of Azerbaijan that one of the most important states in strategic, political, cultural and economic fields. In the project, information on the creation and development of Civil Society Organizations was first reported, then the Civil Society Organizations operating in the Republic of Azerbaijan were researched and the Civil Society Organizations system was evaluated. The results of assessment and recommendations and proposals were made to be consistent, sustainable development, effective and weaknesses in the opinion of the working project.

Keywords: Civil Society Organizations, Non-Governmental Organizations, NGOs in the Azerbaijan, NGOs, the development of civil society, associations, foundations, societies, unions, organizations.

TÜRK KONSEYİ: LINGUA FRANKA BİRLİĞİ VE DEVLETLERÜSTÜ MEKANİZMA İKİLEMİ

Dr. Tolga SAKMAN (İstanbul Üniversitesi)

Özet

SSCB'nin dağılımını takiben Avrasya'da yeni bölgesel işbirliği girişimleri ortaya çıkmıştır. Geçmiş, 1992 yılında başlatılan Türk Devletleri Zirveler Sürecine uzanan Türk Konseyi, 2014 yılı itibarıyla bu girişimlerin üst düzeyli ve somut örneklerinden biridir. Azerbaycan, Kazakistan Kırgızistan ve Türkiye'nin devlet başkanlarının 2009 yılında imzaladığı Nahcivan Anlaşması'yla kurulan Konsey, çok enstrümanlı, çok katmanlı ve birçok alanı kapsayabilecek kurumsal kapasitesiyle gelişerek varlığını devam ettirmiştir.

Resmi adıyla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi bir ortak kültür hareketi gibi yumuşak güç odağı oluşturma hedefiyle başlasa da aslında üye ve üye olması muhtemel ülkelerde niyet oluşması halinde devletlerüstü, bölgesel bir güç olma potansiyeli keşfedilmiştir.

Yakın siyasi tarihinde dünya siyasetinin iki ayrı kutbunda yer almış olan üye ve üye olması muhtemel ülkelerin birlikte kültürel çalışmaların ötesinde ekonomik, siyasi ve hatta askeri işbirlikleri yapmasının bölgesel ve küresel manada etki yaratacağı görülmektedir. Bu işbirliğinin derinleşme potansiyelini, bölgedeki diğer uluslararası işbirlikleri ve bölgenin dominant güçlerinin nüfuz mücadelesi gibi dış faktörlerin yanında üye ve üye olması muhtemel ülkelerin iç siyasi ve toplumsal yapıları ile ikili ilişkilerin durumu gibi iç faktörler de etkilemektedir.

Çalışma, Türk Konseyi'nin kuruluş yaklaşımı ve kurumsal yapısı incelenerek başlayacak, kuruluşun ardından işbirliğini siyasi alanda ne kadar ilerlettiği somut örnekler üzerinden değerlendirilecek ve devletlerüstü yapısının sağlanması için fırsat ve riskler irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Konseyi, Orta Asya, Uluslararası Örgütler, Güç Dengesi, Bölgeselcilik

Turkic Council: Dilemma of Lingua Franka Union and Supra-State Mechanism

Abstract

Following the dissolution of the USSR, new regional cooperation initiatives have emerged in Eurasia. Turkic Council, whose history dates back to the Summit Process of the Turkish States initiated in 1992, is one of the high-level and concrete examples of these initiatives by 2014. The Council was established by Treaty of Nakhchivan under the signs of the Presidents of Azerbaijan, Turkey, Kazakhstan and Kyrgyzstan in 2009. The Council has maintained its presence by developing multi-instrumented, multi-layered and inclusive institutional capacity.

In its official name, The Cooperation Council of Turkic Speaking States, with its goal of creating a soft power center like a common cultural movement, has been discovered to be a supra-state and regional power in the event of the intention of member and possible member countries.

It seems that the fact that the member and possible member countries, which are located in the two different poles of world politics in their recent political history, together with economic, political and even military cooperation beyond their cultural studies, will have a regional and global impact. The deepening potential of this cooperation is influenced by external factors such as other international collaborations in the region and the influence struggle of the dominant powers of the region, as well as internal factors such as the internal political and social structures of the member and possible member countries and the status of bilateral relations.

The study will be started by examining the institutional approach and institutional structure of the Turkish Council and will be evaluated on concrete examples of how cooperation has progressed to the political arena after the establishment, and the opportunities and risks for the foundation of the supra-state structure will be examined.

Keywords: Turkic Council, Central Asia, International Organizations, Power Balance, Regionalism

15. OTURUM
SEMİNER SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI

Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETSEL SİSTEMİN VE KÜLTÜREL YAPININ ANALİZİ

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKATI ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)

Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA VE KAFKASYA'DA 'VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN' GELECEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRK HUKUK TARİHİNİN KIRILMA NOKTALARI
Prof. Dr. Ahmet Ulvi TÜRKBAĞ (Galatasaray Üniversitesi)

Özet

Bu çalışma, bilinen hukuk tarihimizdeki temel değişimleri tespit etmeyi, onların nedenlerini ve sonuçlarını analiz etmeyi ve hukukumuzun günümüzdeki gidiş yönünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Türk adını taşıyan ve bu kimliği paylaşan halkların hukuk tarihleri belirli bir noktaya kadar ortak seyretmekte ardından, (Eski Sovyetler Birliği tecrübesiyle birlikte) dar anlamda milli devletlerin hukuk tarihine dönüşmektedir. Dolayısıyla çalışma bu ortak noktaları izledikten sonra, Türkiye'nin hukuk tarihine dönecek ve onunla sınırlı kalacaktır.

Çalışma, yukarıda belirtilen hedef doğrultusunda yalnızca hukuktaki köklü değişimleri yani sistem değişikliklerini dikkate alacak ve bunların analizini sunmayı deneyecektir. Hukukta sistem: Hukukun yani hakkın (hakların) temeli olarak kabul edilen ilkelerin ve bu ilkelerin temeli olarak kabul edilen değerlerin belirli bir toplamını ifade eder. Söz konusu değerlerin ayakta tutulabilmesi, hayata geçirilebilmesi, korunabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, yine bu değerler ve ilkelerle uyumlu, çeşitli yöntem ve usuller öngörülür. Dolayısıyla sistem değişikliği temelde bu değerlerin ve onların taşıyıcısı olan ilkelerin değiştirilmesini, mevcut olanların terkedilip farklı olanların esas alınmasını ifade eder. Yukarıda yapılan bu değişiklik, seçilen yeni değerler ve ilkelerin hayata geçirilmesi, korunması ve aktarılmasına uygun yöntemleri ve usulleri de beraberinde getirir.

Bu çalışma belirtilen sınırlarda, öncelikle hukuk tarihimizin Mete Han ile başlayan öyküsüne yoğunlaşacak ardından İslamiyet'in Türkler arasında yayılması ve Selçuklu tecrübesi üzerinde durulacaktır. Osmanlı ve Cumhuriyet'in getirdiklerinin ortaya konulmasının ardından Avrupa Birliği için yapılan değişiklikler ele alınacaktır. Son olarak ise hukukumuzun eğiliminin yönü, dünya konjonktürü bağlamında değerlendirilmeye ve tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Töresi, Türklerin Müslümanlaşması, İslam Hukuku, Modern Hukuk, Avrupa Birliği Hukuku, Hukuk Sistemi

Breaking Points in the History of Turkish Law

Abstract

This study aims to identify the fundamental changes in our known law history, to analyze their causes and results, and to present the current direction of our law. The history of the law of the peoples bearing the name of Turk and sharing this identity is common to a certain point, then (with the experience of the former Soviet Union) narrowly transformed into the history of law of the national states. So after watching this common work, Turkey will turn to the history of law and it will remain limited.

The study will only take into account the fundamental changes in the law, ie system changes, and try to present their analysis in line with the aforementioned objective. System in law: It refers to a certain sum of the principles which are accepted as the basis of the law (rights) and the values accepted as the basis of these principles. In order to keep these values alive, to be implemented, to be protected and to be passed on to future generations, various methods and procedures are envisaged in accordance with these values and principles. Therefore, the change in the system basically refers to the change of these values and the principles that are their carriers, and to take the existing ones as the ones that are abandoned and different. This amendment above brings with it new methods and methods and procedures for the implementation, preservation and transfer of the firsts.

This study will concentrate on the history of our history of law, starting with Mete Han, and then the dissemination of Islam among Turks and the experience of Seljuks. The changes to the European Union will be discussed after the introduction of the Ottomans and the Republic. Finally, the direction of the tendency of our law will be evaluated and determined in the context of world conjuncture.

Keywords: Turkish Ceremony, Islamization of Turks, Islamic Law, Modern Law, European Union Law, Legal System

TÜRK BAŞKENTLERİNDEKİ YÖNETİM SİSTEMİ VE KÜLTÜREL YAPI

Doç. Dr. Elif Karakurt TOSUN (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Türk dünyası, tarihsel olarak ortak kültür ve dile sahip olan Türk halklarının yaşadığı coğrafya olarak tanımlanmaktadır ve oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu coğrafyada yer alan her Türk devleti farklı sosyo- politik yapıya ve tarihi - kültürel geçmişe sahiptir. Bu farklılık ülkelerdeki yönetim sistemine, kişiler arası ilişkilere, ekonomik konjoktüre etki etmektedir. Türk devletleri farklı sosyo-politik ve tarihi-kültürel yapılara sahip olsalar da aralarında güçlü bir organik bağ vardır.

Aynı kökene sahip Türk devletlerindeki yönetim sistemlerinin ve kültürel yapıların analiz edilmesi, ülkeler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların tespit edilmesi ülkeler arasındaki işbirliği ve politikaların geliştirilmesi açısından önemli bir perspektif sunacaktır. Bu noktada Türk başkentlerinin yönetim sistemleri ve kültürel yapıları incelenecektir. Başkentler ülkelerin yönetim sistemleri ve kültürel yapıları hakkında temel nitelikte bilgi vermesi, ülkeler arasında ayrılıkları ve benzerlikleri göstermesi açısından önemli bir araştırma konusudur. Zira devletler, yönetim sistemlerini öncelikle başkentlerinde kurgulayarak temellendirmek isterler. Dolayısıyla başkentleri incelemek söz konusu devletin yönetim felsefesini, politik kültürünü, kültürel yapısını anlayabilmek için kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada Türk devletlerinin başkentleri olan Ankara, Bakü, Bişkek, Lefkoşa, Taşkent, Almatı, Astana, Aşkabat kentleri analiz edilecektir. Bu bağlamda öncelikle Türk başkentlerindeki yerel yönetim sistemleri incelenecektir. Yerel yönetim organları, işlevleri, halkın yönetsel süreçlere katılımı irdelenecektir. İkinci olarak Türk başkentlerindeki kültürel yapı ele alınacaktır. İlgili başkentlerin tarihi, kültürel değişim, gündelik hayatları analiz edilecektir.

Türk devletleri arasındaki yönetim sistemleri – kültürel yapıları arasındaki benzerliklerin ve farklılıklarının tespitinden daha çok; ortak kültür ve dil birliğine sahip olan ülkelerin başkentlerinin karşılaştırılması yoluyla geleceğe yönelik potansiyel işbirliği imkânlarının neler olduğunun araştırılması bu çalışmanın çıkış noktasıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Başkentler, Yönetim Sistemi, Kültürel Yapı

The Management System And The Cultural Structure in The Turkish Capitals

Abstract

The Turkish world is defined as the geography where the Turkish peoples who historically have a common culture and language, and has spread over a very wide area. Each Turkish state located in this geography has a different socio-political structure and historical-cultural background. This difference affects the management system in the countries, inter-personal relations, economic conjuncture. Although the Turkish states have different socio-political and historical-cultural structures, there is a strong organic link between them.

Analyzing the management systems and the cultural structures, identifying the similarities and the differences between the countries in the Turkish states which have the same roots will provide an important perspective in terms of developing cooperation and policies between the countries. At this point, the management systems and the cultural structures of the Turkish capitals will be examined. Capitals are important research topics in terms of giving information with basic qualities about the administrative systems and cultural structures of the countries, showing the differences and similarities between the countries. Because the states want to build up their management systems by designing firstly in their capital cities. Therefore, examining the capitals is of a critical importance in order to understand the political philosophy, political culture, cultural structure of the subject-point state.

In this study, Ankara, Baku, Bishkek, Nicosia, Tashkent, Almaty, Astana and Ashgabat which are the capitals of the Turkish states will be analyzed. In this context, firstly the local government systems in the Turkish capitals will be examined. The Local government bodies, their functions, the participation of the people in the administrative processes will be examined. Secondly, the cultural structure of Turkish capitals will be studied. The history, cultural change and daily life of the relevant capitals will be analyzed.

Rather than the determination of the similarities and the differences

between the management systems-cultural structures of the Turkish states; the starting point of this study is the investigation of what the potential cooperation possibilities are towards the future through the comparison of the capitals of the countries with common culture and language unity.

Keywords: Turkish World, Capitals, Management System, Cultural Structure

SINIR ÖTESİ OPERASYONLARIN POLİTİK EKONOMİSİ: FIRAT KALKANI HAREKATI ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Meral BALCI (Marmara Üniversitesi)
Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN (İstinye Üniversitesi)

Özet

2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı kapsamında Esad rejimi, IŞİD ve PYD/YPG gibi yapılanmalar Türkiye sınırında güvenlik tehdidi yaratmaktadır. Türkiye ise sınır hattını terör unsurlarından temizleme, bölgede güvenliği sağlama ve Suriye'den gelen göç akınına durdurma amaçlarıyla sınır ötesi operasyonlar düzenlemektedir. Bu operasyonlardan ilki 24 Ağustos 2016'da başlayan ve Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu tarafından yürütülen Fırat Kalkanı Harekâtı'dır. Harekât sonucunda önemli bir başarı elde edilmiş, Cerablus, Çobanbey ve El Bab şehirleri IŞİD'in elinden alınarak güvenlik kısmen sağlanmıştır. Sınır ötesi operasyonların askeri başarısına ek olarak politik ve ekonomik çıktıları da olmuştur. Bu çalışma, politika ve ekonominin birbirinden ayrı tutulamayacağı gerçeği göz önünde bulundurularak, Fırat Kalkanı Harekâtı özelinde sınır ötesi operasyonların politik ekonomiye yansımalarının ne olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Türk Silahlı Kuvvetleri, Özgür Suriye Ordusu, Fırat Kalkanı Harekâtı

Political Economy of Cross-Border Operations: Example of Operation Euphrates Shield

Abstract

Within the scope of the Syrian Civil War which began in 2011, structures such as Assad regime, ISIS and the PYD/YPG is creating a security threat in the border with Turkey. Turkey regulates cross-border operations with the aims of clearing the boundary line of the terrorist elements, provide security in the region and stopping the influx of immigration from Syria. The first of these operations is the Operation Euphrates Shield, which started on 24 August 2016 and was carried out by the Turkish Armed Forces and the Free Syrian Army. As a result of the operation, a significant success has been achieved.

Cerablus, Çobanbey and El Bab taken from the ISIS and security has been partly provided. In addition to the military success of cross-border operations, there have political and economic outputs. This study aims to determine what is the political economy reflection of cross-border operations in particular the Operation Euphrates Shield, considering the fact that policy and economy can not be separated from each other.

Keywords: Syria, Turkish Armed Forces, Free Syrian Army, Operation Euphrates Shield

TÜRK DÜNYASINDA DİN KRİZLERİ: ARAP BAHARI VE ORTA ASYA VE KAFKASYA'DA "VASAT DİNİ DÜŞÜNCENİN" GELECEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÇELENK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

2010 yılında başlayan ve ucu açık bir şekilde günümüze kadar devam eden Arap Baharı modern dönemde Ortadoğu ve İslam halklarının yaşadığı en büyük krizdir. Demokrasi, açık toplum ve dünyaya açılma umutları etrafında gelişen "bahar temalı" devrimler ve hareketler bir domino etkisiyle bölge ülkelerinin bir bölümünü doğrudan, kalanları ise dolaylı etkileriyle çekim alanına dâhil etti. Ortadoğu ve mücavir alandaki İslam toplumlarının tamamı siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ve dini anlamda müteselsil krizler ve çatışmalar yaşadı. Son 15 yılda yaşadığı gelişmelerle düşük profilli bir model olma yolunda ilerleyen Türkiye Arap Baharının etkileriyle kazanımlarının önemli bir bölümünü kaybetti. Batılı güçlerin Ortadoğu ile ilgili projelerini güncellediği, ulusal ajandaların din ve mezhep kisvesi ile yürürlüğe konduğu bu çatışma ortamı ilginç bir şekilde bütün ülkeleri ve halkları sürecin aktif yahut pasif bir unsuru haline getirdi. Mutedil Sünni düşüncenin ciddi bir şekilde yıprandığı, Selefi, Vehhabi, Şii ve tekfirci unsurların ise olabildiğince nüfuz alanı kazandığı bu süreçte İslam dünyası yaşanabilir, uygulanabilir ve sürdürülebilir dini düşünce hususunda oldukça tehlikeli bir mecraya girdi. Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan gibi ülkeler Arap Baharının yıkıcı etkilerini her düzeyde hissetmeye başladılar. Mez-kûr Türk cumhuriyetlerinde terör, güvenlik ve radikalizm odağında din-devlet ilişkileri belirgin bir şekilde değişmeye başladı.

SSCB'nin dağılması ile 1991'de bağımsız ve müstakil bir devlet olarak olma yoluna giren Orta Asya Türk Cumhuriyetleri geride bıraktığımız 27 yıllık süreyi vasat ve makul bir din-devlet ilişkisi, vasat bir din kimliği ve uygulanabilir düzeyde makul bir din eğitimi inşası bağlamında verimli bir şekilde kullanamadılar. Bir yandan var olma, kurumsal yapıyı güçlendirme, üniter yapıyı koruma, yolsuzlukla mücadele çabalarıyla politik ve bürokratik inşaa süreci yaşayan bu ülkeler bir yandan da Türkiye, Arap ülkeleri ve Hint/Pakistan alt kıtasından gelen ve yerleşik kültürel doku ile derin çatışmalar yaşayan 'hârici din ithali' gerçeğiyle yüzleşme durumunda kaldılar. Sağlıklı ve yerli bir din eğitimi alt yapısı inşa edemeyen, gerçekte bu hususta çok da istekli görünmeyen, bu ülkeler Arap Baharının yayılmacı ve yıkıcı etkilerinin sonuçları ile yüzleşmeye başladılar. Zayıf kurumsal alt yapı ve boşluk

sebebiyle Cihatçı örgütlerin yetiştirdiği ve finanse ettiği kuşaklar İslam dünyasında fiili çatışmanın ve politik istikrarsızlığın hâkim olduğu bölgelerde meçhul bir 'cihadın peşinde' dolaşmaya başladılar. Yaşanan gelişmeler Türk cumhuriyetlerindeki mevcut politik yapılanmayı dine karşı daha müteşeddid ve tedbirli hale getirirken, halklar, özellikle de genç kuşaklar, İslam'ın geleceği ile ilgili derin krizler ve çatışmalar yaşamaya başladılar.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, İslam, Türk Cumhuriyetleri, Radikalizm, Din Eğitimi.

Religious Crisis in Turkish World: Arab Spring and The Future of Moderate Islam in Caucasia and Central Asia

Abstract

The Arab Spring, which started in 2010, is the biggest crisis facing Middle East and Muslim nations in modern times. The so-called Arab Spring which inspire democracy, open society and integration to the World brought some of the countries directly and the others indirectly into the trouble with domino effect. All countries in Middle East and neighboring countries started to face all sort of security, economical, cultural and religious problems. Turkey too, which was an uprising modest and inspring model for Muslim nations, has deeply suffered in this process. Ongoing problems and conflicts gave an opportunity to Western powers seeking an opportunity to refresh their national interests. While moderest Islam became weaker, Salafi, Wahhabi, Shiite and takfiri doctrines gained strength. Turkey, Kazakhstan, Azerbaijan, Turkmenistan, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Tajikistan have faced all sort of problems caused by Arab Spring. As a result state-religion relations have deeply changed under the influence of terror, radicalism and security issues.

Turkish speaking countries in Central Asia, which established and became independent after the fall of USSR in 1991, could not establish a moderate religion-state, religious identity and a moderate religious education system. While hardly struggling to exist, establish institutions and maintain uniter state they also had to face religious groups coming from Turkey, Arab countries and Indo-Pakistan subcontinent which caused big crisis with local culture.

Foregoing countries, which were reluctant to establish a moderate religious education education and infrastructure have started to face

the dangerous and destructive results of Arab Spring. Together with the weak infrastructure and institutional lack new generations which were raised and financially supported by Cihadi organizations has begun to follow an obscure and unknown jihad in secure territories. As a result all states have taken severe measures against religious institutions. On the other hand nations, especially young generations, plunged into deep religious and cultural crisis.

Keywords: Central Asia, Islam, Turkic Republics, Radicalism, Religious Education.

16. OTURUM SİNEMA SALONU (14:30 – 16:00)

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

TÜRKİYE-AZERBAYCAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞBYLOV (Gumilyov Eurasian Devlet Üniversitesi)

DIŞ TİCARET EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet YÜCE (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Öğr. Gör. Neslihan KIZILER (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Arş. Gör. Muhammed ÇELİK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Özet

Türkiye, Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmaları ile birlikte tarihsel ve kültürel bağlarının etkisi ile bölgeye olan ilgisi artmıştır. Bu bağlar ikili ilişkilerin güçlenmesine temel teşkil etmiş ve ülkeleri işbirliği yapmaya yönlendirmiştir. Her iki tarafın ikili ilişkilerini etkileyen bazı faktörler; tarihsel ve kültürel yakınlık, siyasi ve stratejik ilişkiler, ülkelerin güvenlik düzeyi, gümrük-vergi ve diğer hukuki konular, uluslararası iş ve yaşam kültürü, bürokrasi, coğrafi durum ve lojistik ve ekonomik refah düzeyidir. Türkiye, bahsedilen faktörlerin etkisi ile bağımsızlık öncesi süreçte dolaylı yollardan yürüttüğü ikili ilişkilerini bağımsızlık süreci sonrası doğrudan ilişkilere çevirmiştir. Özellikle, hedef ülkelerin doğal kaynaklarının fazla olması ancak ekonomik ve siyasi anlamda tecrübesiz olmalarının yanında yüzünü batıya dönen bir siyaseti tercih etmeleri nedeniyle Türkiye ile ikili ilişkiler bahsedilen ülkeler açısından oldukça önemli bir kazanım haline dönüşmüştür. Türkiye açısından ise, bu ülkeler doğal kaynakları zengin olan ve ikili ticarete özellikle ihracat ve yatırım ayağında önemli pazar ülkeler olmaları nedeniyle ayrıcalıklı bir noktada durmaktadırlar. Türkiye bu süreçte, Türk Cumhuriyetleri ile “Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmaları”, “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları”, “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmaları” ve “Karma Ekonomi Komisyonu” gibi toplantılarla birçok ikili anlaşmalara imza atmış ve ekonomik ilişkiler süreci yasal çerçeveye kavuşturulmuştur. Bu bağlamda, Türk Cumhuriyetlerinin, Türkiye ile dış ticareti önemli bir konumda olup bu ülkelerin birbirleri ile ticari ilişkileri ise gelişerek devam etmektedir. Genel olarak dış ticaret hacimleri incelendiğinde Azerbaycan, Kırgızistan ve Türkmenistan korumacı politikaları nedeniyle dış ticaret fazlası veren diğer taraftan Kazakistan, Özbekistan ise dış ticaret açığı veren ekonomisi daha çok ithalata dayalı ülkeler olduğu gözlenmektedir. Türk Cumhuriyetlerinin dış ticaret verileri incelendiğinde daha çok doğal kaynak ve tarım ürünleri ihracı yapan ülkeler olduğu bunun yanında mamul veya yarı mamul ürünler ithal ettikleri görülmektedir. Bu ülkelerin Türkiye ile dış ticaret ilişkilerine bakıldığında ise Türkiye’nin önemli bir payının

olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak ticari ilişkiler gümrük işlemlerinde yaşanan sorunlar, mevzuatta yaşanan çeşitli sorunlar, ulaştırma açısından yaşanan sorunlar, siyasi etkiler ve bürokrasi gibi bir takım engellerden istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’nin Türk Cumhuriyetleri ile özellikle bağımsızlık süreci sonrası ticari ilişkilerinde yaşanan gelişmeler ve sorunlar ele alınarak çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret, Ekonomik İş Birliği, Ticari İlişkiler, Ekonomik Entegrasyon

Evaluation of Turkey’s in The Scope Of Foreign Trade Relationships With the Turkic Republics

Abstract

Because of the historical and cultural bonds, Turkey’s interest in the region has increased when the Turkic Republics gained their independence. These bonds laid the foundation for strengthening the bilateral relationships, as well as motivating the countries for cooperation. Some of the factors affecting the bilateral relationships of both parties are the historical and cultural bonds, political and strategic relationships, security status of the countries, customs-tax and other legal subjects, international business and live culture, bureaucracy, geographical location, logistics, and level of economic welfare. Under the effects of aforementioned factors, Turkey turned its relationships, which it has carried out indirectly during the period before independence, into direct relationship after the process of independence. The bilateral relationships with Turkey became an important achievement for the aforementioned countries because they preferred a western-oriented policy, as well as having significant amount of natural resources but no experience from the economic and politic aspects. From the aspect of Turkey, they are in a special position in the bilateral trade relationships as the important market countries having rich natural resources and important export and investment potential. In this process, Turkey has signed many bilateral agreements with Turkic Republics such as “Economic and Commercial Cooperation Agreements”, “Agreement on Bilaterally Promoting and Protecting the Investments”, “Agreement on Preventing Double Taxation”, and “Joint Economic Commission”, and the trade relationships gained a legal frame. From this aspect, the foreign trade relationship of the

Turkic Republics with Turkey has a significant importance, and the trade relationships between these countries continue developing. Given the foreign trade volumes, it can be stated that the Azerbaijan, Kirghizstan, and Turkmenistan are the countries having foreign trade surplus because of the protective policies, whereas the Kazakhstan and Uzbekistan are the countries having foreign trade deficit because they have import-dependent economies. Given the foreign trade data of Turkic Republics, it can be seen that they generally export the natural resources and agricultural goods and import finished and semi-finished products. Given the foreign trade relationship of these countries with Turkey, it would not be wrong to say that Turkey has an important share in their foreign trade. However, the foreign trade relationships cannot reach at the desired level due to various factors such as customs operation problems, problems in legal regulations, transportation problems, political effects, and bureaucracy. In the present study, the developments and problems in relationships of Turkey with Turkic Republics, especially after the independence period, will be discussed and the solution suggestions will be offered.

Keywords: Foreign Trade, Economic Cooperation, Commercial Relationships, Economic Integration

TÜRKİYE-AZERBAIJAN ARASINDAKİ ASKERİ İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali Burak DARICILI (Bursa Teknik Üniversitesi)

Özet

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkileri son yıllarda yakalanan ivme ile birlikte sadece “bir millet-iki devlet” anlayışı çerçevesinde açıklamak mümkün değildir. Özellikle son 10 yılda iki devlet arasındaki askeri ilişkiler, Güney Kafkasya’da stratejik dengeleri değiştirecek bir askeri ittifak seviyesine ulaşmıştır.

Söz konusu askeri ittifakın günümüzde ulaştığı başarılı seviyenin temelleri, 1990’lı yıllar ile birlikte iki devlet arasında başlatılan askeri eğitim süreçlerine ve 2010 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık ve Karşılıklı Yardım Anlaşması’na dayanmaktadır. Öte yandan Azerbaycan ve Türkiye arasındaki askeri işbirliğinin günümüze yansıyan somut sonuçları da bulunmaktadır. Bu somut sonuçlar arasında ise iki devlet arasında gerçekleştirilen ortak tatbikatlar, Türkiye’nin son yıllarda hızla gelişen savunma sanayi portföyüne yönelik olarak Azerbaycan’ın artan ilgisi ve Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Nahcivan’daki Azerbaycan özel kuvvetlerini destekleme yönelik faaliyetleri belirtilebilir.

Belirtilen hususlar dahilinde Türkiye-Azerbaycan askeri ittifakının geleceği ile ilgili olarak iyimser olmak için birçok neden bulunmaktadır. Bu iyimser nedenlerin temelinde ise realist işbirliği süreçlerinin ötesinde iki devletin yöneticileri tarafından sürekli olarak gündeme getirilen “ortak milli kimlik” anlayışı bulunmaktadır. Bu bağlamda “iki devlet-bir millet” anlayışının Azerbaycan ve Türkiye arasındaki somut askeri işbirliği süreçleri ile birlikte günümüzde çok daha işlevsel bir hale geldiği iddia edilebilecektir.

Sonuç olarak, bu çalışmada Türkiye-Azerbaycan arasındaki askeri işbirliği süreçleri kronolojik bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Böylelikle iki devlet arasındaki savunma işbirliği ilişkilerinin güncel durumu analiz edilecek ve bu süreçlerin gelecek dönem seyrine yönelik olarak bir perspektif oluşturulmaya çalışılacaktır.

Analysis Of Military Cooperation Process Between Turkey and Azerbaijan

Abstract

It is not possible to explain the relations between Turkey and Azerbaijan with the momentum in recent years according to the conception of “one nation-two states”. Especially in the last decade, military relations between the two states have reached a level of military alliance that will change the strategic balances in the South Caucasus.

The foundation of the successful level of this military alliance is based on the military training processes initiated between the two states in the 1990s and Strategic Partnership and Mutual Assistance Agreement signed in 2010. On the other hand, the military cooperation between Turkey and Azerbaijan has some concrete results reflected to our day. It can be said that these some concrete results are joint exercises conducted between the two countries, increasing interest of Azerbaijan towards rapidly developing portfolio of defense industry in Turkey and training activities of the Turkish Armed Forces to support the special forces of Azerbaijan in Nakhichevan.

There are many reasons to be optimistic within the specified matters regarding the future of Turkey-Azerbaijan military alliance. The basis of these optimistic reasons is the common sense of national identity, which is constantly emphasized by the statesman of the two states rather than realist cooperation processes. In this context, the conception of “one nation-two states” are more functional with the concrete military cooperation processes between Turkey and Azerbaijan.

As a result, the process of military cooperation between Turkey and Azerbaijan will be discussed with the terms of a chronological point of view in this study. Thus, the current situation of defense cooperation relations between the two states will be analyzed and a perspective will be tried to be developed about the future period of these processes.

TÜRKSOY VE TÜRK DÜNYASI HALK EDEBİYATI Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜMÜŞ (Bartın Üniversitesi)

Özet

Türk dünyasının kardeşliğini ve gönül birliğini kuvvetlendirmek, Türk kültürünü nesilden nesile koruyarak aktarmak için kurulan TÜRKSOY Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı, 1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye tarafından kuruldu. Zamanla bu altı kurucu üyeye sekiz gözlemci üye daha eklenerek toplamda 14 üye ülkeye ulaştı. TÜRKSOY, kurulduğu günden bugüne nevrüz kutlamaları, fotoğraf sergileri gibi etkinlikler ve ressamları, opera sanatçıları, şairleri vd. sanatçıları bir araya getiren buluşmalar organize etti. Bununla birlikte Türk dünyasında iz bırakan mümtaz şahsiyetlerin kültür miraslarını aktarmak ev farkındalık yaratmak için doğum yılları ilan etmektedir. Türk dünyasının halk edebiyatını dünyaya tanıtmak, ortak kültürel mirası ortaya çıkarmak için de pek çok çalışma gerçekleştirdi. Örneğin, Türk dünyasının ortak destanlarından olan Köroğlu Destanı'nı operaya çevirdi ve 6 ülkede seyirciyle buluşturdu. Dede Korkut Ansiklopedisi, Ah Çibek Arıç Destanı, Mamay Destanı gibi pek çok halk edebiyatı ürünlerini destekleyerek yayınladı. Bu çalışmada TÜRKSOY'un genelde Türk dünyasına özelde ise Türk halk edebiyatına yapmış olduğu katkılar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: TÜRKSOY, Halk Bilimi, Edebiyat, Türk Dünyası

TURKSOY and The Turkish World Folk Literature

Abstract

TURKSOY International Turkish Culture Organization, to strengthen the brotherhood and union of hearts of the Turkish world, was established to import preserving Turkish culture from generation to generation, was founded by Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan and Turkey, in 1993. Over time, eight observer members were added to these 6 founding members, reaching a total of 14 member countries. TURKSOY has been active since the day it was established, including celebrations of nevrüz, events such as photo exhibitions and painters, opera artists, poets and others organizing the gatherings that bring the artists together. However,

conveying the cultural heritages of distinguished individuals who left traces in the Turkish world proclaims birth years to create home awareness. He has done a lot of work to promote the folk literature of the Turkish to the world and to uncover the common cultural heritage. For example, he translated the Köroğlu Epic, which is one of the common societies of the Turkish world, into opera and met with the audience in 6 countries. Dede Korkut Encyclopedia, Ah Çibek Arıĝ Epic, Mamay Epic, and many other popular folklore products. In this declaration, the contributions of TURKSOY will be examined in general the Turkish world and in particular the Turkish folk literature.

Keywords: TÜRKSÖY, Folklore, Literature, Turkish World

TÜRK DÜNYASI İÇİNDE GÖÇ SİSTEMİ

Dr. Nurlan BAĞGABYLOV (Gumilyov Euriasian Devlet Üniversitesi)

Özet

Göç süreci, Kazakistan'daki sosyo-ekonomik ve politik durumu önemli bir düzeyde etkilemekte olan merkezi konulardanadır.

Kazakistan Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı verilerine göre, 1 Nisan 1991 yılından 2017 yılına kadar, 1 milyondan fazla yurtdışında yaşayan etnik kökenli Kazaklar, anavatanına geri dönüş yapmış olup, 'oralman' (repatriate) statüsünü almıştır.

Çok uluslu yapıya sahip olan Kazakistan'da, Kazak ulusu sosyal ve tarihi misyonunu yerine getirmeli, bununla birlikte Kazakistan'nın uygar, yenilikçi ve sanayi toplumu olarak gelişmesinde sorumluluğu üstlenmelidir. Sosyal refah açısından devlet kurucu ulus olarak anavatanına geri dönmüş olan Kazakların, kimliğini hızlı tanımlama durumu, diğer bir deyişle ulusal uyum sağlama süreci, günümüzdeki önemli sosyolojik tartışmalardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Kazaklar, Göç, Sosyoloji

Immigration Systems in the Turkish World

Abstract

Migration processes occupy one of the central places among a number of problems that have a significant impact - both on the socio-economic and political situation in Kazakhstan.

According to Ministers of Labor and Social Protection of Population of the Republic of Kazakhstan from 1991 to April 1, 2017, more than 1 million ethnic Kazakhs returned to their historical homeland and received the status of oralman.

Kazakh nation have to fulfill its social and historical mission in the conditions of multinational Kazakhstan and is composed as a responsible power for the Kazakhstan's civilization development, and innovation and industrial society. From the point of view of socail welfare of state-building nation, quick identification of Kazakh people who have returned to their historic homeland, that is the process of national conformity is the significant sociological problem.

Keywords: Kazakhs, Migration, Sociology

KAPANIŞ OTURUMU
BOĞAZIÇI SALONU (16:30 - 17:30)

Prof. Dr. Hasan KÖNİ (TESAM / İstanbul Kültür Üniversitesi)

Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Kasımcan SADIKOV (Taşkent Devlet Şarkîşinaslık Enstitüsü)